

BIBLIOTEKA UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH

BIBLIOTEKA ŚLĄSKA
W KATOWICACH

KONFERENCJA

Biblioteka 2.0

Zasoby cyfrowe
w nauce, kulturze
i administracji

KATOWICE 2008

Organizatorzy:

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
Biblioteka Śląska w Katowicach

Honorowy Patronat:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Komitety organizacyjny:

Prof. Jan Malicki
Prof. Dariusz Pawelec
Małgorzata Waga
Remigiusz Lis
Jadwiga Witek
Tomasz Zięba

Projekt okładki i skład:

Mariusz Tomaszewski

Projekt logo, plakaty:

Jadwiga Witek

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 14, 40-007 Katowice,
tel. 032 359 13 73, fax 032 359 19 55
<http://www.bg.us.edu.pl>
e-mail: bgsekr@bg.us.edu.pl

Biblioteka Śląska

plac Rady Europy 1, 40-021 Katowice
tel. 032 20 83 700, fax 032 20 83 720
<http://www.bs.katowice.pl>
email: bsl@bs.katowice.pl

Śląska Biblioteka Cyfrowa

<http://www.sbc.org.pl/dlibra>

Konferencja Biblioteka 2.0

Zasoby cyfrowe w nauce, kulturze i administracji

Katowice, 15 maja 2008

Uniwersytet Śląski
Aula im. Kazimierza Lepszego
ul. Bankowa 12

Organizatorzy:

Biblioteka Uniwersytecka Śląskiego
<http://www.bg.us.edu.pl/>

Biblioteka Śląska
<http://www.bs.katowice.pl>

Honorowy patronat:

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

W programie:

- 9:00-10:00 Rejestracja uczestników
- 10:00-10:20 Otwarcie konferencji – Rektor Uniwersytetu Śląskiego
prof. dr hab. Janusz Janeczek i Minister Rozwoju Regionalnego
Elżbieta Bieńkowska
- 10:20-11:00 Alek Tarkowski: Projekt *Creative Commons Polska*
- 11:00-11:15 Prezentacja sponsora
- 11:15-12:30 Alek Tarkowski: *Prezentacja stosowania wolnych licencji*
- 12:30-12:50 Dyskusja
- 12:50-13:20 Przerwa na poczęstunek
- 13:20- 14:00 Henryk Hollender: *Strategia rozwoju bibliotek cyfrowych
z uwzględnieniem zasad współpracy przy ich tworzeniu*
- 14:00-14:30 Dyskusja
- 14:30-15:10 Maria Śliwińska: *Digitalizacja – programy unijne*
- 15:10-15:40 Dyskusja
- 15:40-16:40 Grzegorz Gmiterek, Adam Dudczak: *Czego potrzebują
Bibliotekarze 2.0 i co mogą im dać informatycy*
- 16:40-17:30 Remigiusz Lis, Agnieszka Koszowska, Małgorzata Waga:
*Spółeczna Pracownia Digitalizacji oraz Forum i Blog
Biblioteka 2.0 - stan i rozwój*
- 17:30-17:45 Podsumowanie i zakończenie
- 17:45- Kawa

Sponsor

Pozostałe firmy uczestniczące w konferencji:

Aleph Polska
automatyzacja bibliotek

SPONSORZY

SPONSOR

POZOSTAŁE FIRMY
UCZESTNICZĄCE W KONFERENCJI

INTERNATIONAL
PUBLISHING
SERVICE Sp. z o.o.

Aleph Polska
automatyzacja bibliotek

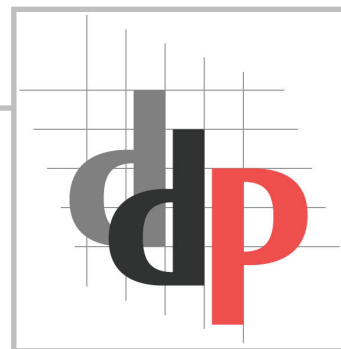

DDP Sp. z o.o. ul. Srebrna 16; 00-810 Warszawa
tel. 0 22 622 91 44 do 46; info@ddp.pl; www.ddp.pl

Spółka DDP specjalizuje się w zagadnieniach związanych z digitalizacją. Wdrażamy zaawansowane rozwiązania, dostarczamy sprzęt i oprogramowanie do skanowania dokumentów i dzieł, świadczymy usługi.

Nasza oferta obejmuje:

- system internetowego katalogu kartkowego IKKar
- usługową digitalizację katalogów kartkowych
- usługową digitalizację dzieł zwartych
- skanery dokumentowe
 - Scamax (formaty do A3)
- skanery dziełowe
 - Bookeye (formaty do A1)
- skanery WideTEK
 - szerokoformatowe (do 48")
 - profesjonalne płaskie A3 i A2
- rozwiązania autorskie i oprogramowanie do skanowania

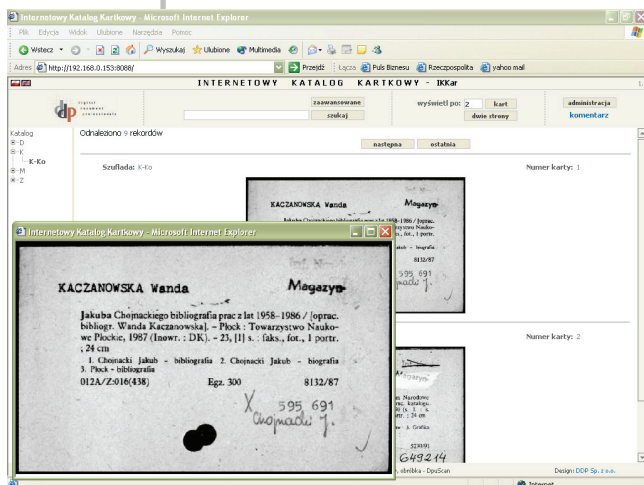

System internetowego katalogu kartkowego IKKar to oprogramowanie umożliwiające korzystanie z zeskanowanego katalogu kartkowego za pośrednictwem standardowej przeglądarki internetowej z dowolnego komputera. IKKar już w najprostszej wersji zapewnia pełną funkcjonalność katalogu kartkowego, a może być rozbudowywany o opcje wyszukiwania tekstowego. Dostęp do przechowywanych w systemie kart jest swobodny i nie wymaga posiadania konta użytkownika ani hasła. Konto i hasło jest wymagane jedynie do modyfikowania opisów kart i parametrów systemu.

Program odtwarza strukturę fizycznego katalogu kartkowego za pomocą struktury wirtualnych szuflad wypełnionych zeskanowanymi obrazami kart katalogowych. Podstawowe wyszukiwanie odbywa się w ramach szuflady poprzez przeglądanie jej zawartości. Dodatkowe opcje wyszukiwania tekstowego dostępne po wprowadzeniu indeksów (przez OCR lub ręcznie) pozwalają na przeszukiwanie całości zbioru pod względem zadanych kryteriów indeksowych (poprzez podanie np. autora, tytułu, sygnatury itp.). Ekran programu pozwala wyświetlać żadaną liczbę kart katalogowych, umożliwiając np. ich druk lub zapisanie na dysku.

System oferuje dwa poziomy dostępu – dla użytkownika przeszukującego karty katalogowe oraz dla administratorów weryfikujących i korygujących dane odczytane z kart. Dostęp do weryfikacji i korekty jest zabezpieczony hasłem.

- ✳ **IKKar** może bazować na ogólnodostępnym oprogramowaniu narzędziowym, co znakomicie obniża koszty stworzenia katalogu internetowego.

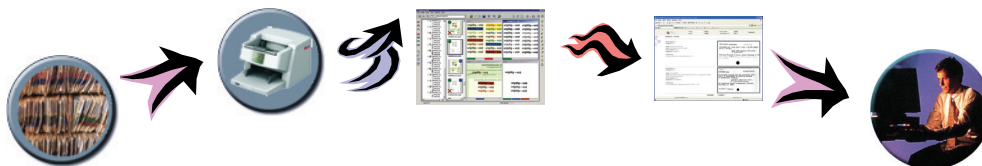
- ✳ Prostość rozwiązania gwarantuje najszybszy termin uruchomienia i udostępnienia katalogu użytkownikom. Możliwe jest również rozwijanie funkcjonalności i uzupełnianie indeksów już udostępnionego katalogu.

- ✳ Program **IKKar** może być sukcesywnie rozwijany poprzez dodawanie i edycję indeksów, zarówno na podstawie tekstu odczytanego z karty za pomocą OCR lub ręcznie.

- ✳ Interfejs programu może być dostosowany do wizerunku stron internetowych użytkownika i łatwo zintegrowany z jego infrastrukturą informatyczną.

- ✳ **IKKar** jest wyposażony w interfejs administracyjny umożliwiający zarządzanie bazą kart, ich dodawanie i usuwanie, uzupełnianie i edycję indeksów itp.

System IKKar został już wdrożony przez duże polskie biblioteki i zapewnia ich czytelnikom nieprzerwany dostęp do katalogów

Usługowe skanowanie kart katalogowych wykonywane przez pracowników DDP na produkcyjnym skanerze Scamax zapewnia szybkie, ekonomiczne i efektywne wdrożenie katalogów internetowych. Skaner zapewnia najwyższą jakość obrazu i bezproblemowe skanowanie nawet tak trudnych materiałów jak różnorodne karty katalogowe ze starych katalogów, również kłamrowych. Usługa realizowana przez DDP pozwala na realizację internetowych wersji katalogów w bezkonkurencyjnych terminach. W ramach digitalizacji oferujemy zarówno skanowanie jak i indeksowanie kart.

Usługowe skanowanie dzieł pozwala na digitalizację cennych lub często używanych dzieł w celu uchronienia ich przed nadmiernym zużyciem lub ułatwienia ich dystrybucji. W tym celu wykorzystujemy skanery Bookeye i oprogramowanie BCS-2, pozwalające na dokonywanie korekty obrazu i tworzenie różnych formatów plików.

Profesjonalne skanery płaskie WideTEK to urządzenia umożliwiające skanowanie z bardzo wysoką jakością. Dzięki możliwości skanowania formatów do A2 idealnie nadają się do digitalizacji gazet, plakatów itp. Unikalna konstrukcja i oprogramowanie zapewniają bardzo prostą obsługę i wyjątkową niezawodność.

Skanery dokumentowe Scamax charakteryzują się wyjątkowo niezawodnym podawaniem materiału oraz bardzo wysokimi prędkościami skanowania (nawet do 150 arkuszy na minutę) monochromatycznie i w kolorze. Dzięki możliwości podawania zróżnicowanych materiałów urządzenia te są wykorzystywane przy digitalizacji katalogów kartkowych zawierających nawet miliony kart.

Skanery dziełowe Bookeye służą do digitalizacji dzieł zwartych. Urządzenia wyposażone są w stół szalkowy oraz kamery skanujące całą stronę dzieła.

Bookeye to cała gama produktów obejmująca urządzenia dla formatów A2 i A1, monochromatyczne i kolorowe, z różnorodnymi opcjami oświetleniowymi, ręcznymi lub automatycznymi kołyskami dokumentowymi, szybami dociskowymi oraz bogatym oprogramowaniem do opracowywania zeskanowanych obrazów i dzieł. Dostępne modele umożliwiają digitalizację dzieł o powierzchni do A1, pracę w sieciach komputerowych, współpracę z serwerami WWW lub pocztowymi. Nowoczesne systemy oświetleniowe z diodami LED gwarantują najlepsze oświetlenie oryginałów, bez promieniowania IR i UV. Skanery Bookeye charakteryzują się niską ceną przy bardzo dobrych parametrach i znakomitej jakości obrazu.

Skanery szerokoformatowe WideTEK znajdują zastosowanie przy digitalizacji gazet, map, planów, plakatów itp. Charakteryzują się dużą szybkością pracy przy zachowaniu znakomitej jakości obrazu. Nowoczesne oświetlenie LED i regulowany system transportu zabezpieczają oryginały przed uszkodzeniem.

- 8 Alek Tarkowski: Projekt *Creative Commons*
Polska
- 108 Henryk Hollender: Strategia rozwoju
bibliotek cyfrowych z uwzględnieniem zasad
współpracy przy ich tworzeniu
- 122 Adam Dudczak: Nowe media a środowisko
biblioteczne XXI wieku. W stronę
społeczeństwa nadmiaru informacji
- 130 Grzegorz Gmiterek: Czego potrzebują
Bibliotekarze 2.0 i co mogą im dać informatycy
- 151 Agnieszka Koszowska: Społeczna
Pracownia Digitalizacji ŚBC przy Bibliotece
Śląskiej. Forum i blog BIBLIOTEKA 2.0
- 167 Remigiusz Lis: Śląska Biblioteka Cyfrowa
- 191 Małgorzata Waga: Wewnętrzna organizacja
działań Śląskiej Biblioteki Cyfrowej

Alek Tarkowski: Projekt *Creative Commons* Polska

**creative
commons**

Projekt Creative Commons Polska

Alek Tarkowski

Prezentacja jest dostępna na licencji
**Creative Commons Uznanie autorstwa 2.5
Polska**

(<http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/pl/>)
Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Alka
Tarkowskiego.

Część slajdów pochodzi z prezentacji Jona Phillipsa
(<http://www.slideshare.net/rejon>)

Większość materiałów ilustrujących użycia licencji
Creative Commons posiada pełne prawa
zastrzeżone na rzecz ich właścicieli i została
wykorzystana na prawie cytatu.

Prawo autorskie – wczoraj

- wysokie koszty kopiowania
- produkcja kultury i wiedzy ograniczona do profesjonalistów
- prawo autorskie jako mechanizm regulujący wewnątrz wąskiej sfery

Prawo autorskie - dzisiaj

- okres zmiany paradygmatu
- nadal silny paradygmat “wąski”
- technologia jako czynnik
poszerzający sferę
oddziaływania praw autorskich

Prawo autorskie - dzisiaj

- wszechobecność kopii i czynności kopiowania
- demokratyzacja zdolności produkcji wiedzy / kultury
- prawo autorskie jako kluczowy mechanizm

Piotr Waglowski

Wobec wybuchającej twórczości
750 milionów internautów
mówienie, że ZAiKS
(reprezentując niecałe 3 miliony
podmiotów) zarządza 95%
'światowego repertuaru' jest
chyba lekkim nieporozumieniem.

Steven Weber

- “open source niekoniecznie jest dobre lub moralnie pożądane, nie jest też antidotum na niechciane zjawiska zachodzące w gospodarce informacyjnej”

James Boyle

“Nie rozumiemy intuicyjnie własności, której nie da się zużyć i która staje się bardziej wartościowa wraz ze wzrostem liczby użytkowników ... błędnie oceniamy szanse i zagrożenia.

karagarga

Archiwa obywatelskie...

- **Archiwum dzienników lotów z II Wojny Światowej**
- **Public Resource Org**
- **Masowa konsumpcja kultury masowej**
- **Oxdb**

...archiwa pirackie

- **Nostalgia Music Forum**
 - **Silent Library Project**
 - **Rumuńskie archiwum filmowe**
- na IRC**

**“Zróbmy darmową Filmotekę
Narodową w przestrzeni
internetowej”**

**“kroniki filmowe jako
audiowizualna Wikipedia”**

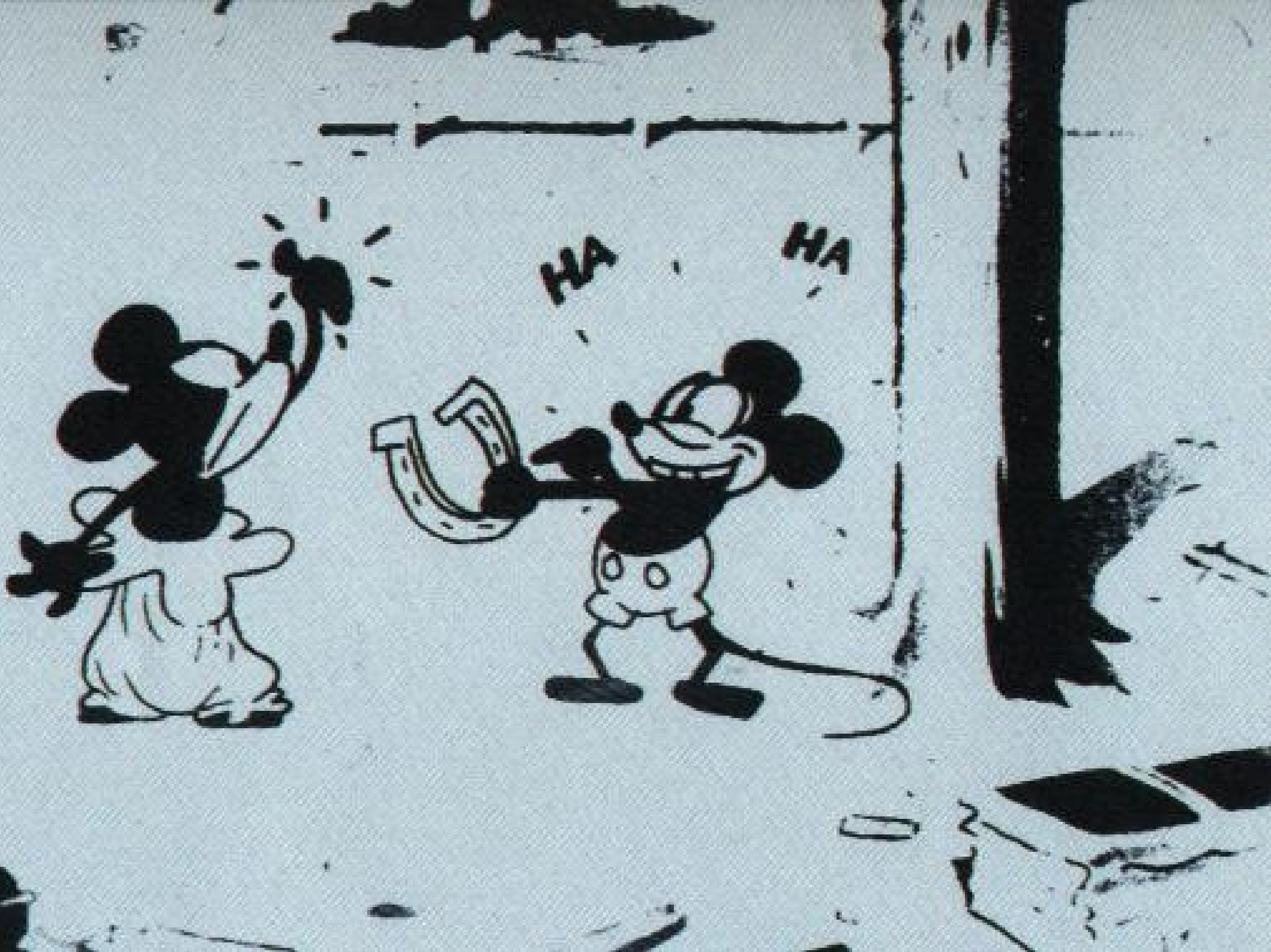

Wszelkie prawa zastrzeżone.

- “czym innym są utwory, jak nie towarami?”
- nieobecność społ. obywatelskiego w procesie tworzenia prawa
- lęk przed plagiatami i piractwem

Zachwiana równowaga

- Intensyfikacja mechanizmu prawa autorskiego
- Kultura kontroli
- “ochrona”
- Prawa twórców / właścicieli vs. prawa użytkowników

WALT DISNEY'S
**MICKEY
MOUSE**

in
STEAMBOAT WILLIE

JOSEPH M. SCHENCK

PRESENTS

**Buster
Keaton**
and
**Ernest
Torrence**
**"STEAMBOAT
BILL JR"**

UNITED
ARTISTS
PICTURE

Disney

**“Nikt nie może zrobić
Disneyowi tego, co Disney
zrobił braciom Grimm”**

Brak praw zastrzeżonych.

Pewne prawa zastrzeżone.

Creative Commons

- inspiracja wolnym oprogramowaniem
- CC jako próba odzyskania utraconej równowagi
- Sonny Bono Copyright Term Extension Act / nieudany proces Eldred v. Ashcrofte

- od własności do hojności intelektualnej
- (r)ewolucja
- “Legalne opcje zmniejszają piractwo”

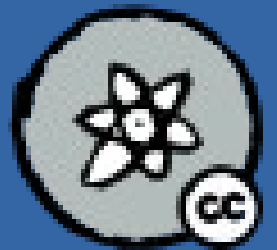
Prof. Prof. Barta i Markiewicz

“nowe modele udostępniania dzieł, choć niepozbywające znaczenia przepisów prawa autorskiego, wpłyną na ich modyfikację i interpretację. Chodzi tu o zmiany łagodzące rygoryzm ochrony interesów twórców i producentów”

Ekosystem wolnej kultury

- instytucje i osoby prywatne
- profesjonaliści i amatorzy
- specyfika form medialnych i rynków kultury
- specyfika państw i jurysdykcji

CC oferuje wolne licencje dla twórczości wszelkiego rodzaju

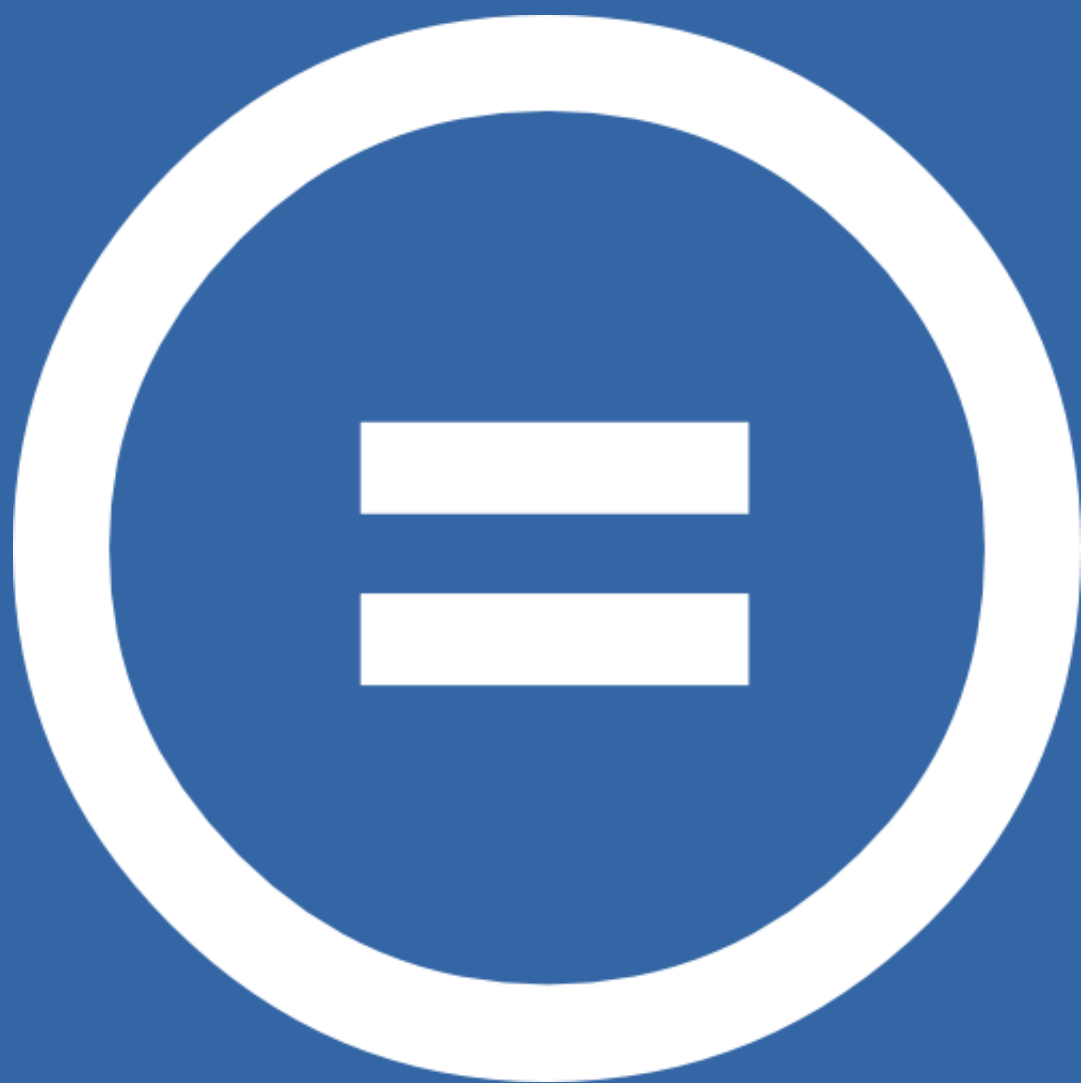
Licencje CC

- darmowe
- standardowe
- różnorodne
- *human/lawyer/machine readable*
- kompatybilne w skali międzynarodowej

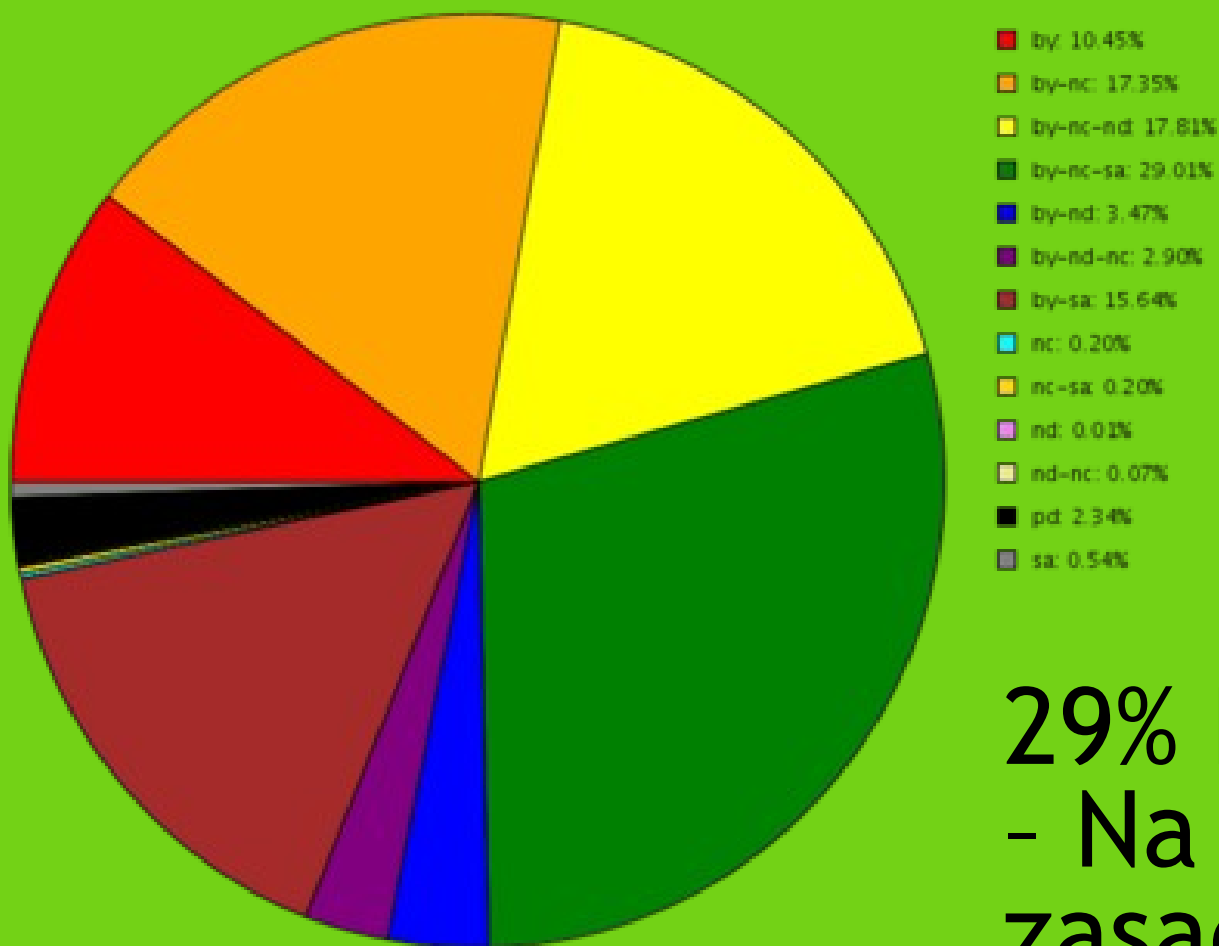

- **oznaczenie utworu nie chronionego przez prawo autorskie**
- **zrzeczenie się praw do utworu**

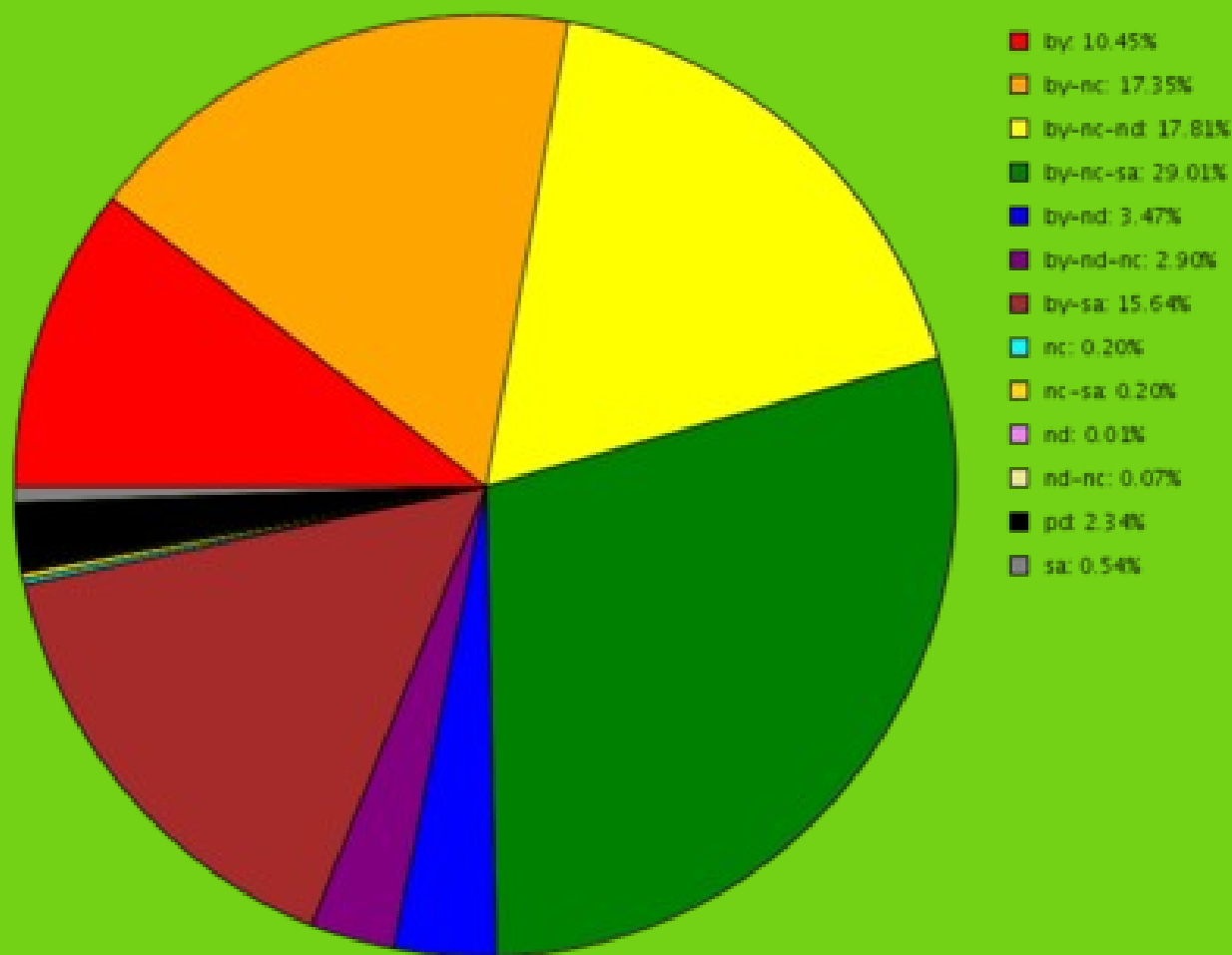
17% Niekomercyjne

17% Bez utworów zależnych

29% Niekomercyjne - Na tych samych zasadach

15% Na tych samych zasadach

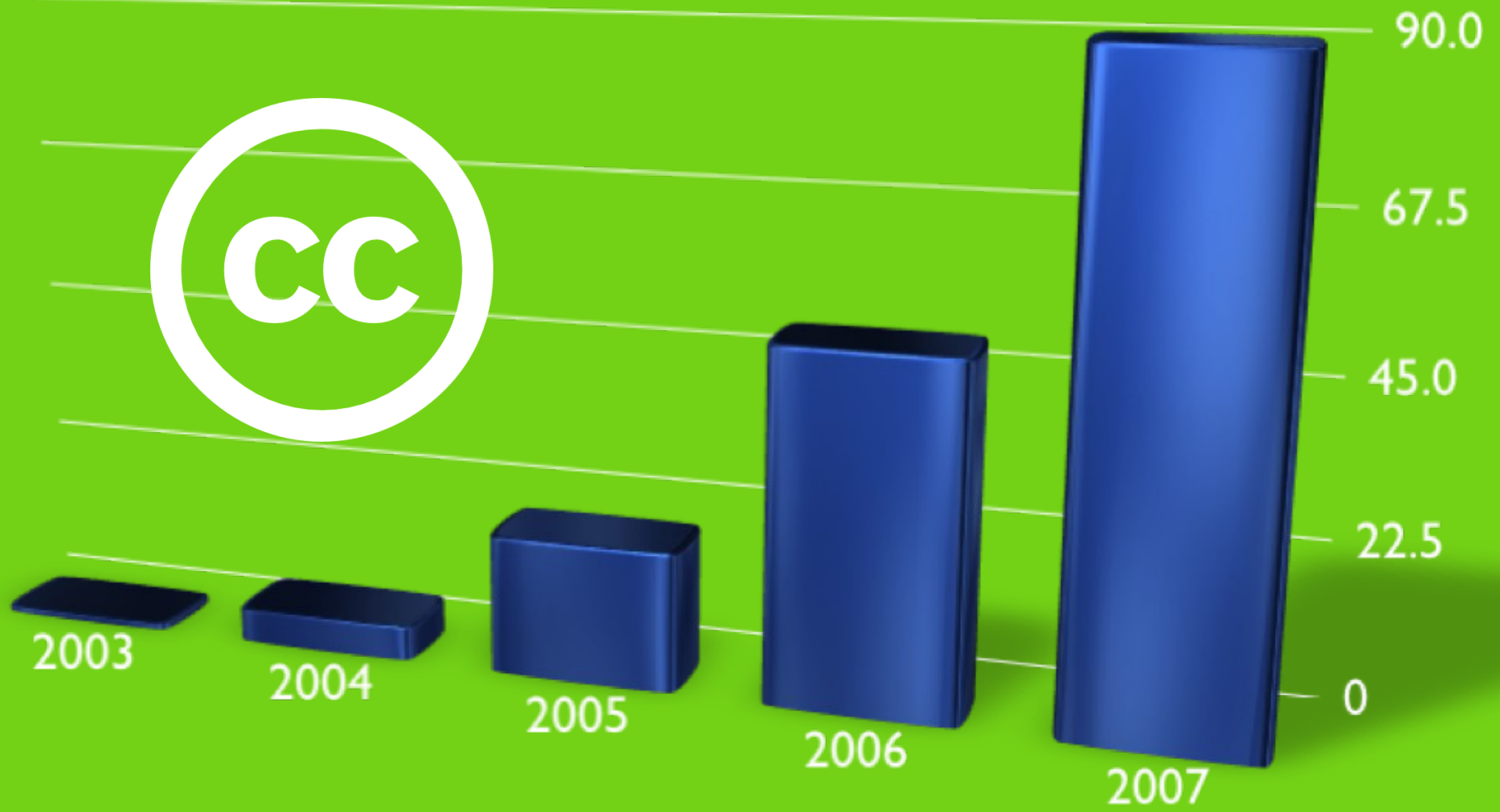

68%
Niekomercyjne

45%
Na tych samych
zasadach

24%
Bez utworów
zależnych

■ Yahoo

Flickr: 66 269 240

od liczb ważniejsze są
przykłady

Yochai Benkler

produkcja partnerska w oparciu o dobro wspólne (commons based peer production)

- (wolne) dobro wspólne + nowe modele produkcji / dystrybucji**

System operacyjny Linux
Wikipedia
NASA Clickworkers
One Million Pinguins

Open Access

- Inicjatywa Budapesztańska (2001): „Tradycja naukowa wraz z nowymi technologiami umożliwia stworzenie dobra wspólnego w postaci elektronicznej publikacji czasopism typu peer-reviewed”

Open Access

- samodzielna archiwizacja (Green Route)
- czasopisma OA (Gold Route)
 - czysty model OA
 - model hybrydalny
 - model opóźnionego OA

Open Access

- rocznie 10-15% z ok.. 2,5m wydawanych artykułów
- Green: 93% z 25,000 tytułów typu peer-review
- Gold: Kilka tysięcy czasopism
- Public Library of Science (PLOS)

Instytucjonalne strategie OA

- National Institute of Health
- OECD
- European Research Council
- Eksperci Komisji Europejskiej
- European University Association
- Harvard University

Open Educational Resources

- Swobodny dostęp do materiałów edukacyjnych
- OpenCourseWare Consortium
- Wolne Podręczniki

**Wikipedia ma
500,000 haseł**

**Wikipedia ma
500,000 haseł
i 7 lat.**

**creative
commons**

WHERE

ARE THE

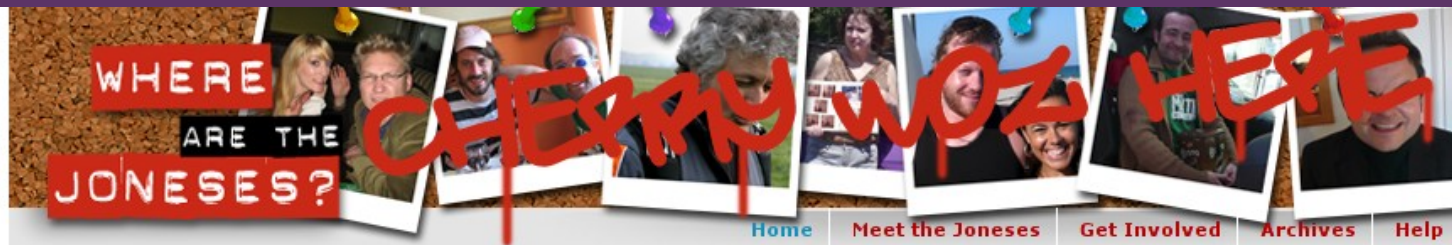
JONESES?

**Uznanie wartości sieci
poprzez wykorzystanie
architektury
zapewniającej udział
publiczności**

[Home](#) [Meet the Joneses](#) [Get Involved](#) [Archives](#) [Help](#)

BLOG

The interactive comedy is over. Find out more on our wiki.

Bonus Material - outtakes, films and more...

[► Get involved on the](#)

[► Watch the first video](#)

The Joneses' story so far:

[► The story so far...](#)

Recent Posts

[The Joneses have left the building...](#)

[Missing in action](#)

[92: Mr Jones](#)

[Bad Smell](#)

The Joneses have left the building...

Posted by The Joneses on September 14, 2007

Well, the search is on hold for now. At least until either a) Michael is located or b) we can recruit someone else to help (any offers gratefully received).

Dawn and Ian have asked me to state that they are unavailable for comment...no news of Cherry....

Posted in [Dawn](#), [Ian](#) | [7 Comments](#) »

Missing in action

Posted by The Joneses on September 7, 2007

Michael J Knight is missing. Any information regarding his whereabouts should be posted in the [forum](#).

Many thanks.

Posted in [J](#), [Knight](#), [Michael](#), [action](#), [documentary](#), [filming](#), [information](#), [missing](#) | [5 Comments](#) »

Tags

[brother](#) [brothers](#) [Dawn](#) [documentary](#) [Family](#) [France](#) [french](#) [Ian](#) [Jones](#) [Joneses](#) [Jonti](#) [Jonty Bloom](#) [sister](#) [sisters](#) [Video](#)

Sponsored by

See our videos on

[Videos](#) | [Categories](#) | [Channels](#) | [Community](#) | [Upload](#)

[Sign Up](#) | [My Account](#) | [Help](#) | [Log In](#) | [Site](#)

Search

[Videos](#) | [Playlists](#) | [Groups](#) | [Friends](#) | [Subscribers](#)

Where Are The Joneses

Subscribe

wherearethejoneses

Joined: **April 11, 2007**

Last Login: **1 week ago**

Videos Watched: **220**

Subscribers: **125**

Channel Views: **8,193**

A fictional interactive comedy where you decide what happens. Got to the wiki and join in the Joneses' adventure!

You can get involved in the following ways:

- Influence where the Joneses go next
- Influence the plot, the dialogue
- Appear in the series
- Remix the videos and re-upload to YouTube
- Make soundtracks for the Joneses
- Make animations of the Joneses
- Anything else you can think of!

Name: **Where are the Joneses**

Country: **United Kingdom**

Website:

<http://wherearethejoneses.wikidot.com>

Where are the Joneses? 92: Mr Jones

From: [wherearethejoneses](#)

Views: 3,095

Comments: [3](#)

Videos ([96](#))

[Subscribe to wherearethejoneses's videos](#)

where are the joneses' photos pro

[Sets](#) [Tags](#) [Map](#) [Archives](#) [Favorites](#) [Profile](#)

[View as slideshow](#)

Goodbye

Waving goodbye

Some rights reserved.

Uploaded on [Sep 7, 2007](#)

[0 comments](#)

Ruth Jones aka Myfanwy (Little Britain) 2

Some rights reserved.

Uploaded on [Sep 5, 2007](#)

[0 comments](#)

Ian helps Ruth Jones

Some rights reserved.

Uploaded on [Sep 5, 2007](#)

[0 comments](#)

Bruce Jones on the phone

Bruce Jones aka Les Battersby 2

Tina pauses

Search ▾

Applications edit

- Photos
- Groups
- Events
- Marketplace
- Causes

[▼ more](#)

Where are the Joneses?

Global

Information

Group Info

Name: Where are the Joneses?
Type: Entertainment & Arts - Humor
Description: If you want to keep up with the Joneses story visit the video blog. Subscribe to the feed. It's updated daily.
<http://www.wherethejoneses.com>

If you want to write scripts, suggest characters, be a character, or just offer up random ideas, visit the wiki.
<http://wherethejoneses.wikidot.com>

If you want to discuss anything (and we really do mean anything) about the project, ask us something on the wall or in the discussion threads. We'll answer as best we can.

Contact Info

Email: wherethejones@gmail.com
Website: <http://wherethejoneses.com>

Recent News

Wikipedia
<http://tinyurl.com/3cnlyu>
Guardian
<http://tinyurl.com/2vto22>
Channel 4
<http://tinyurl.com/ynsqsg>
The Independent
<http://tinyurl.com/yu92wg>

[View Discussion Board](#)[Join this Group](#)[Share](#) [+](#)

Officers

Mark Turner (New York, NY)
Mark Jones
Matt Hardwick (New Zealand)
Matt Jones
Charlie Gower (London)
Charlie Jones
Lee Munden (London)
Lee Jones
Bridget Sorensen (no network)
Bridget Jones
Louise Brett (London)

I think I just saw Morrissey at a bus stop.

05:26 AM September 05, 2007 from web

Ian Jones

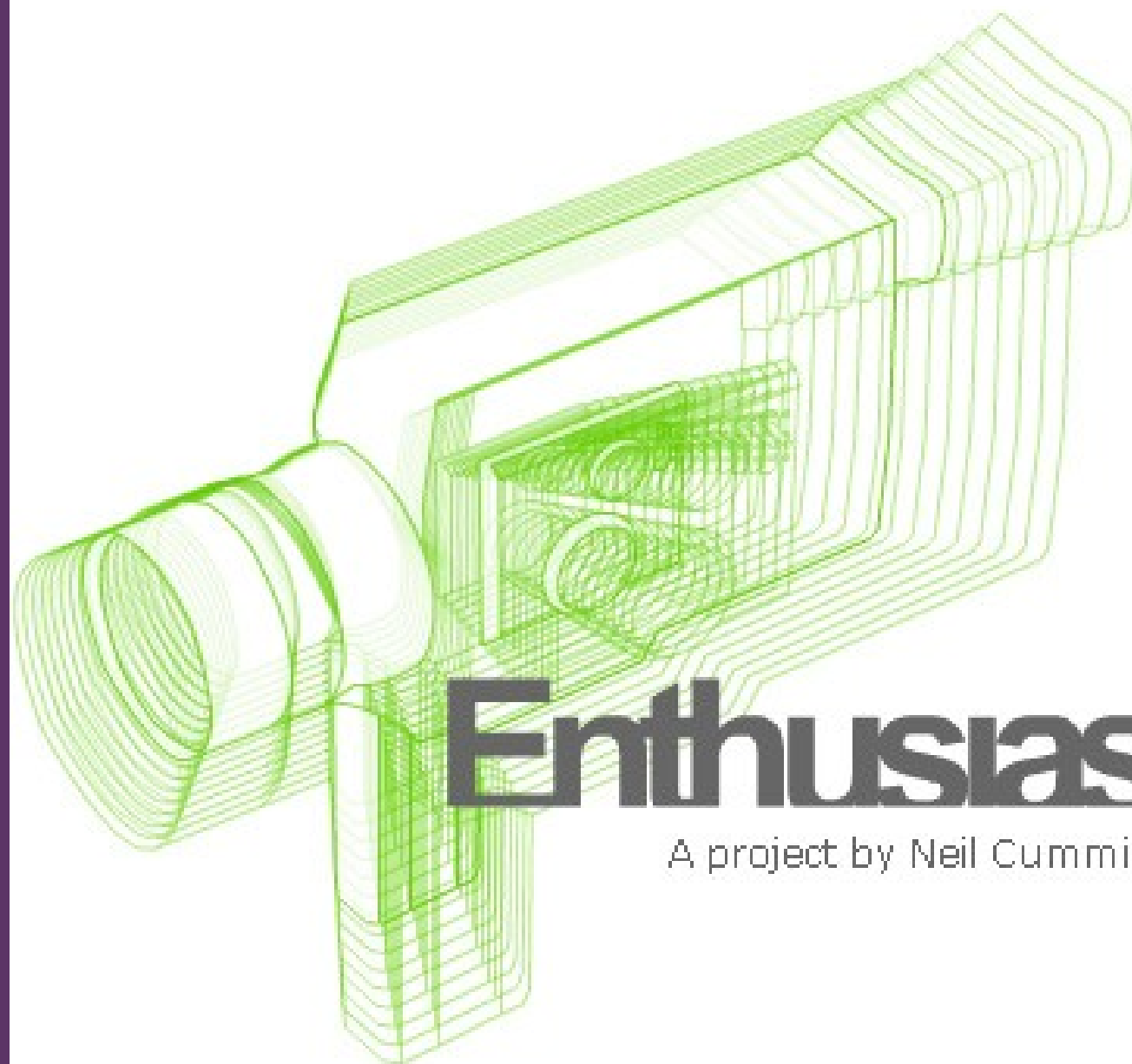
elephants dream

GET YOUR NUTS TOGETHER
MARCH 2008

Peach
OPEN MOVIE

Enthusiasts **archive**

A project by Neil Cummings and Marysia Lewandowska

>> the amateur has the same relationship to capital, as the gift to the commodity

The image features a minimalist landscape. The upper portion is a dark, textured sky in shades of black and dark grey. A bright, glowing horizon line separates the sky from a lighter, textured ground below. The ground is a pale, off-white color with a subtle, grainy texture. The overall composition is simple and atmospheric.

NINE INCH NAILS: GHOSTS I-IV

enter

jamendo

otwórz uszy

The book cover features a background of horizontal black and white stripes. The title 'FREE CULTURE' is written in large, bold, red capital letters. Below the title, the subtitle 'HOW BIG MEDIA USES TECHNOLOGY AND THE LAW TO LOCK DOWN CULTURE AND CONTROL CREATIVITY' is written in smaller, black capital letters. At the bottom, the author's name 'LAWRENCE LESSIG' is written in black capital letters.

FREE CULTURE

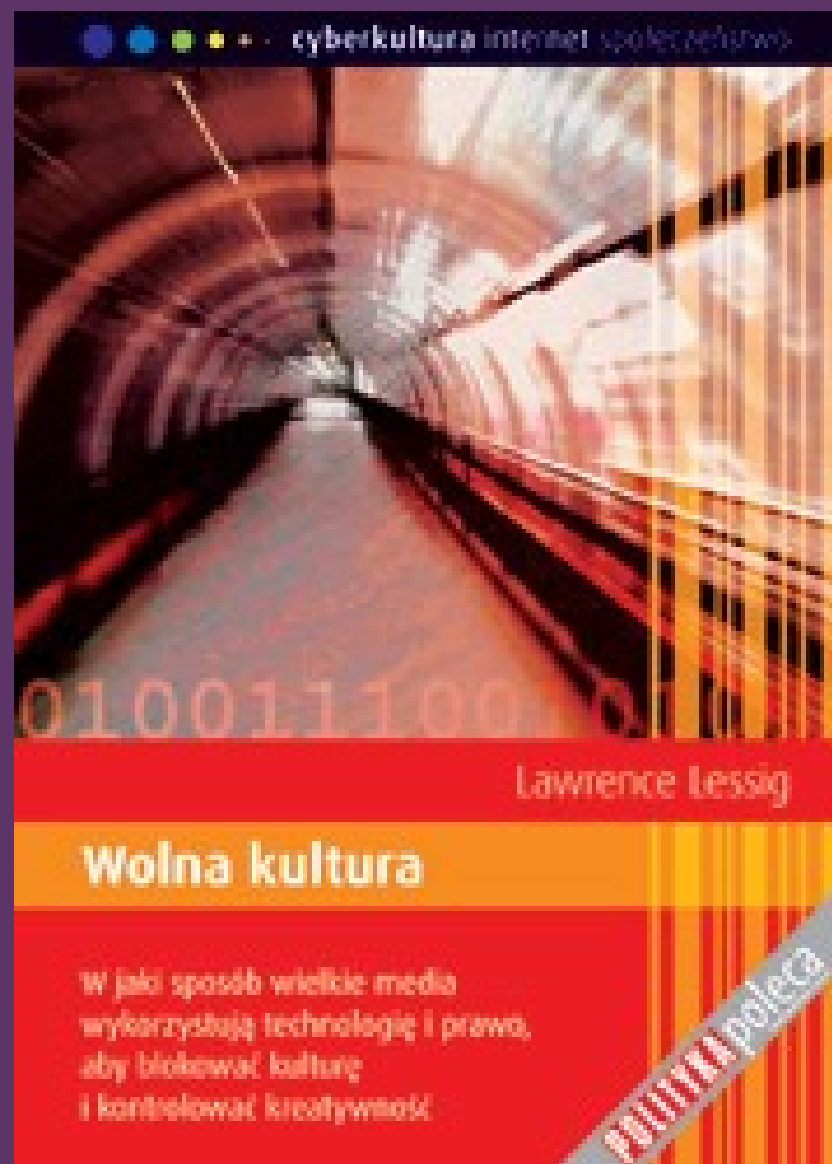
HOW BIG MEDIA USES TECHNOLOGY AND THE LAW TO
LOCK DOWN CULTURE AND CONTROL CREATIVITY

LAWRENCE LESSIG

FREE CULTURE

HOW BIG MEDIA USES TECHNOLOGY AND THE LAW TO
LOCK DOWN CULTURE AND CONTROL CREATIVITY

LAWRENCE LESSIG

What's New

- [The Indian Bookmobile has a Web site.](#)
- [Egypt is building their own bookmobile. Follow along in the blog.](#)
- [Saratoga \(CA\) News: New Chapter in Learning](#)
- [The Guardian: Drive to put in a good word](#)
- [Extreme Tech: Spreading the Digital Word](#)
- [The Delaware Gazette: Protecting the Right to Read](#)
- [USAToday: Go The Archive Route For Access To Books](#)
- [O'Reilly/Koman on the Bookmobile and the Public Domain](#)
- [Catholic University of America \(video\)](#)
- [Akron Beacon Journal, OH: Print great books off Web for free -- legally](#)

Navigation

Internet Archive Bookmobile

The Bookmobile

In a celebration of the Public Domain, the Internet Archive's Bookmobile will be coming to a town near you, bringing with it the ability to access, download, and print one of the almost 20,000 public domain books currently available online.

A Bookmobile in Alexandria!

The [Library of Alexandria](#) (Biblioteque Alexandrina -- BibAlex to those in the know) is building their own bookmobile, and the Archive's Ashley Rindsberg is off to Egypt to help construct it. Check out Ashley's progress at [his blog](#). A team of documentary filmmakers is accompanying Ashley on the trip, so we may see some daily video feeds too.

Would you like to suggest your school or volunteer? Let us know in the [forum](#) below.

The Internet Bookmobile prints "Cathedral and Bazaar"

The Internet Bookmobile was at the O'Reilly Emerging Technology Conference, Wednesday, April 23, at the Westin Santa Clara. For the occasion, O'Reilly donated "The Cathedral and the Bazaar" by Eric A. Raymond, the central treatise of the open source software movement. Internet Archive Digital Librarian Brewster Kahle and Creative Commons' Lisa Rein discussed the bookmobile at the conference.

Check out some [photos](#) from recent stops in San Francisco

STEWART

ONE MARKET

FREE

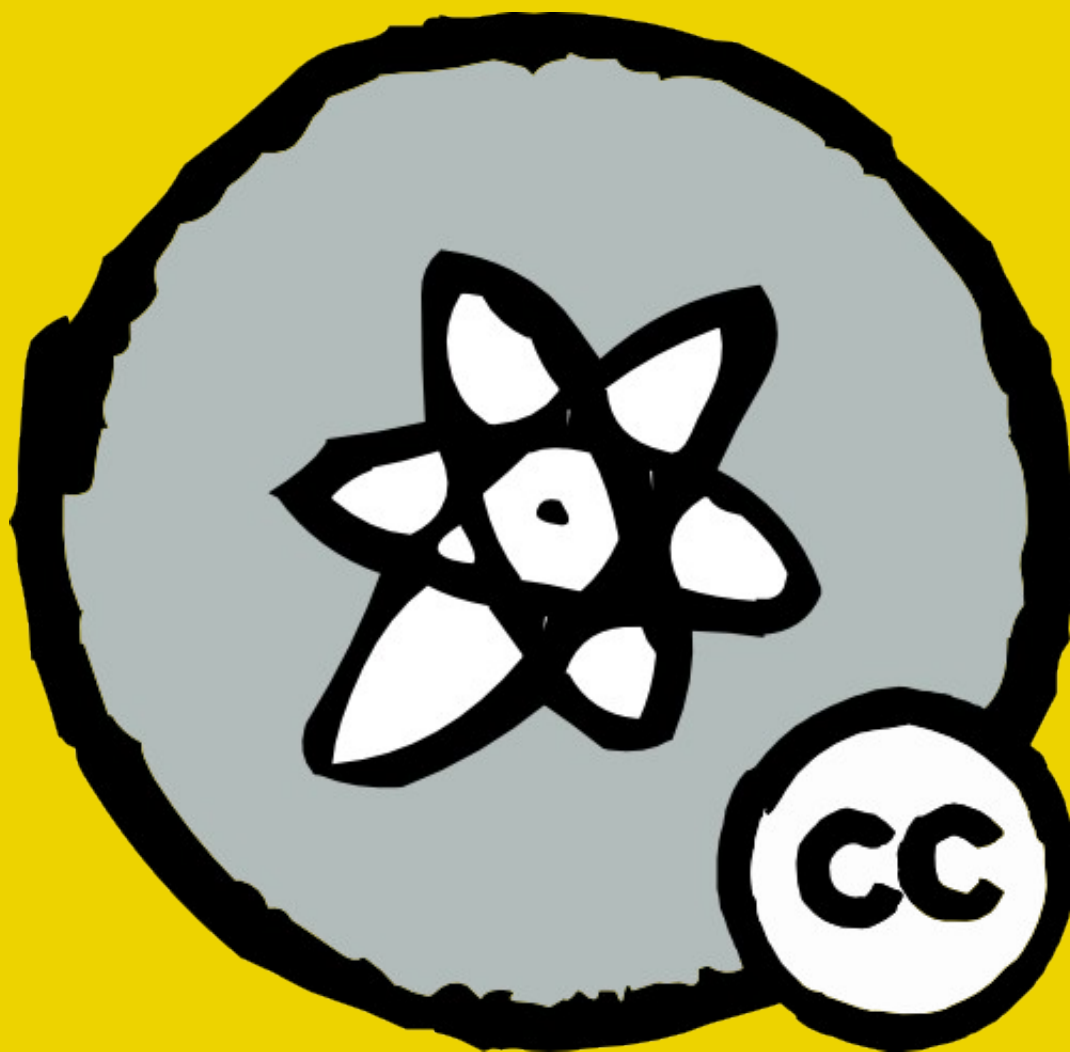
Print your
Own Book!

BookMobile

1,000,000 Books

PLOS

PUBLIC LIBRARY of SCIENCE

[About PLoS](#)

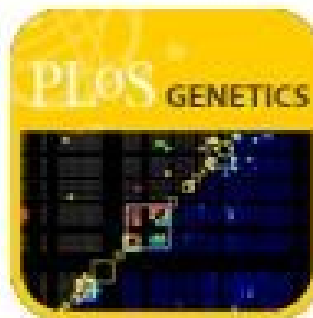
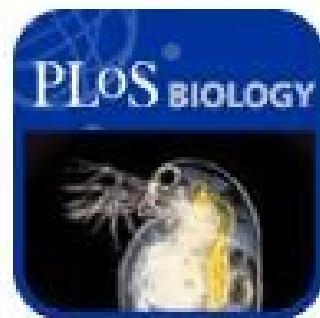
[PLOS Journals](#)

[Support PLoS](#)

[News & Events](#)

[Posters & Media](#)

[Search](#)

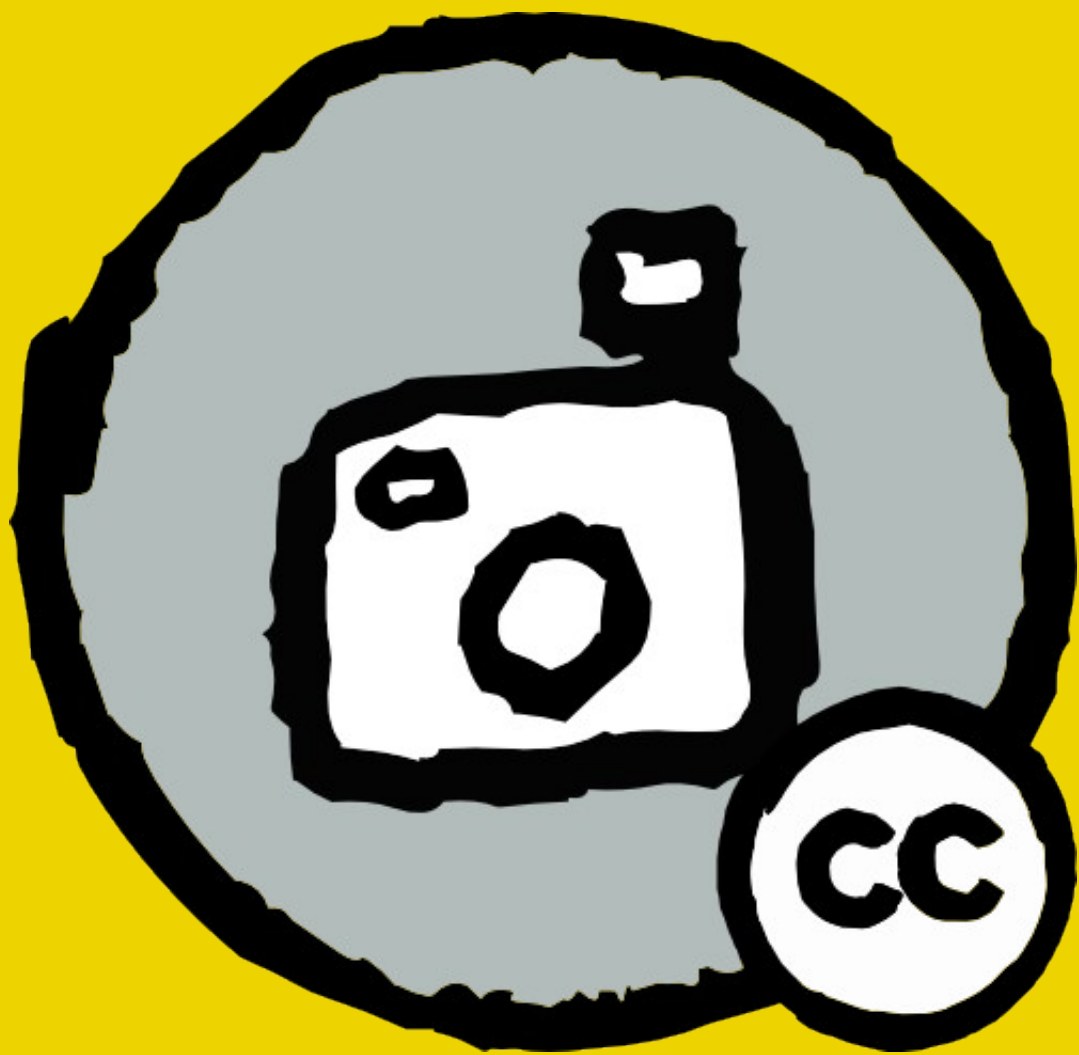

PLOS **one** *BETA*

Publishing science, accelerating research

manual^{cc}

LIBRARY OF
CONGRESS

ph^m

REVIEWER

wellcome
images

wellcome
collection

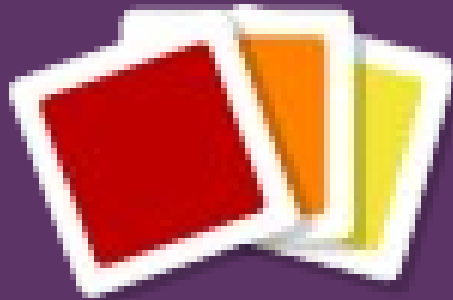
RENNER

wellcome
images

wellcome
collection

ELTIEMPO.COM

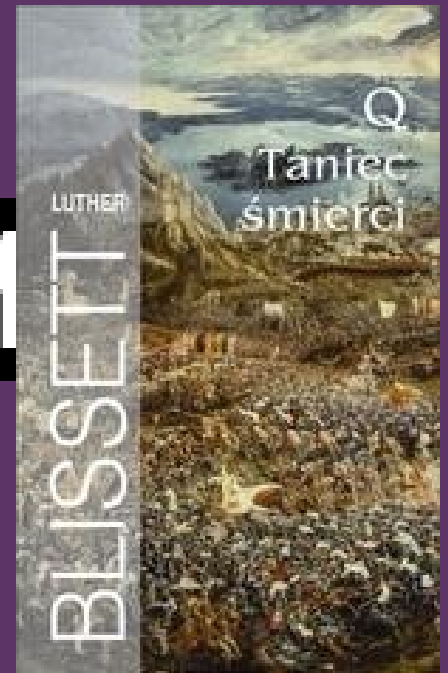

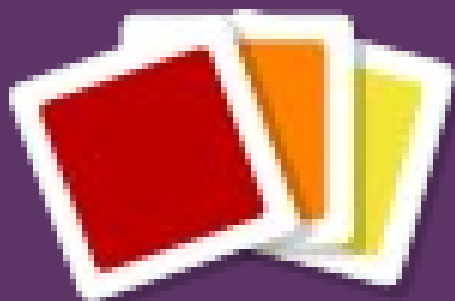
RENNER

wellcome
images

wellcome
collection

ELTIEMPO.COM

RENNER

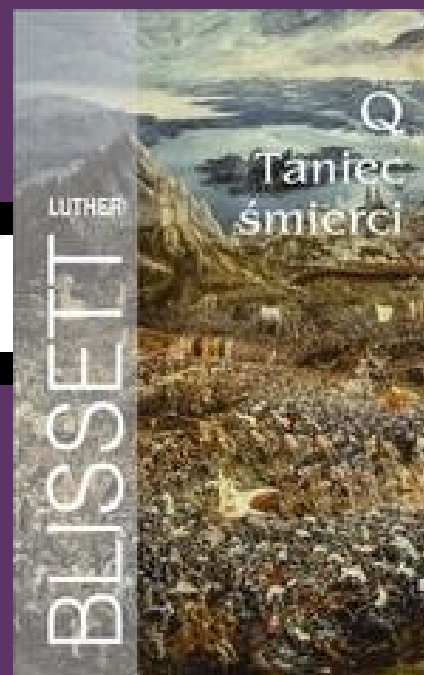
wellcome
images

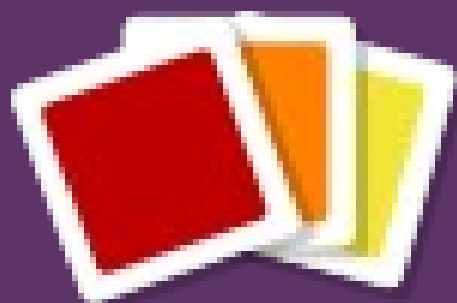
wellcome
collection

ELTIEMPO.COM

WIADOMOŚCI24.pl

Pisz! Fotografuj! Nagrywaj! Komentuj!

Wikitravel Press
REVIEW

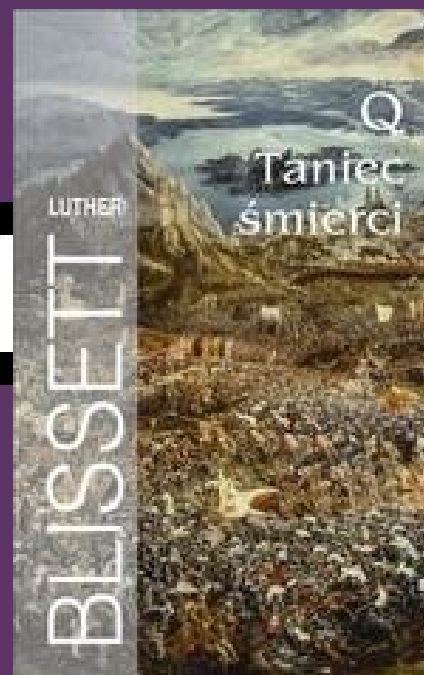
wellcome
images

wellcome
collection

ELTIEMPO.COM

WIADOMOŚCI24.pl

Pisz! Fotografuj! Nagrywaj! Komentuj!

Wikitravel Press
REVIEW

wellcome
images

well
come

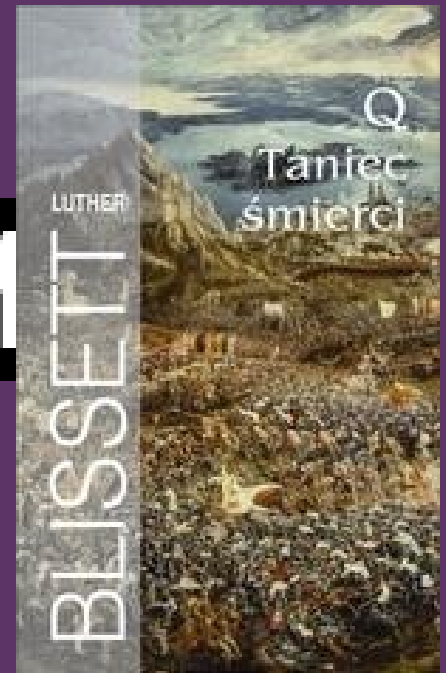
1

EL TIEMPO.COM

WIADOMOŚCI24.pl

Pisz! Fotografuj! Nagrywaj! Komentuj!

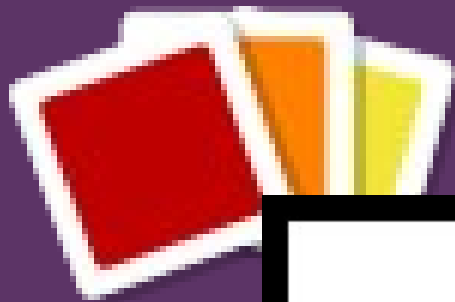
Wikitravel Press
REVIEW

ELI

WIADOMOŚCI 24.pl
Pisz! Fotografuj! Nagrywaj! Komentuj!

Wikitravel Press

wellcom
images

EL

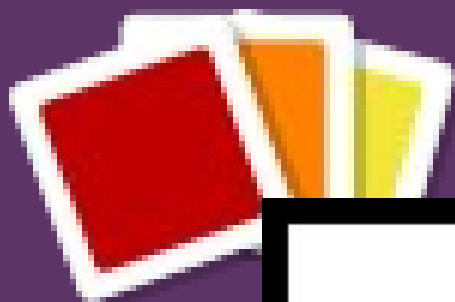

lingro™

WIADOMOŚCI 24.pl

Pisz! Fotografuj! Nagrywaj! Komentuj!

Wikitravel Press

wellcom
images

EL

WIADOMOŚCI 24.pl
Pisz! Fotografuj! Nagrywaj! Komentuj!

**creative
commons**

Henryk Hollender: Strategia rozwoju bibliotek cyfrowych z uwzględnieniem zasad współpracy przy ich tworzeniu

Henryk Hollender

Biblioteki cyfrowe: strategia, współpraca, polityka

Rozważmy niektóre ogólne aspekty cyfryzacji polskich zasobów dokumentarnych. Zmieniając nośnik dokumentów i wprowadzając do obiegu coraz to nowe zasoby, przeprowadzamy operację edytorską na wielką skalę. Jak wielką? Co najmniej od czasów Karola Estreichera powstają wydawnictwa informacyjne, w których takie terminy jak „Polska”, „polskość” i „polonicum” nie tylko oznaczają język i pochodzenie, ale także zawierają w sobie pewnego rodzaju zapowiedź kompletności. Nawet jeśli dzieło nie doczeka się zakończenia, jego powstawaniu towarzyszy intuicja, że podjęcie projektu „narodowego” jest utrafieniem w najważniejsze proporcje. Dlaczego? Ponieważ mamy do czynienia z materiałem do ogarnięcia. Nie chodzi tu tylko o idee, ale i o poczucie, że końcowy wynik będzie kształtny i wyrazisty. Spuścizna polska jest w porównaniu z niemiecką czy brytyjską łatwiejsza w oglądzie i przetwarzaniu. I dziś, dysponując 8% ludności Unii Europejskiej, dajemy co roku ok. 5% jej produkcji wydawniczej.¹ Nie ma potrzeby, by zjawisko to umieszczać w szufladce z napisem „zacofanie”. Polska ma dane, by być krajem całościowych, przemyślanych rozwiązań dokumentacyjnych, i w pewnym sensie już nim jest.

Osobliwości dyskursu digitalizacyjnego

Nieoczekiwanie oto doczekaliśmy się jednej wirtualnej biblioteki cyfrowej – bo czymże jest serwis Federacji Bibliotek Cyfrowych, scalający duże, ponad 130-tysięczne zasoby kilkunastu polskich bibliotek? W dodatku zasoby te są w rozlegle wykorzystywane. Nikt tego wprawdzie systematycznie nie badał, ale liczniki poszczególnych serwisów wykazują wysoką liczbę pobrań dużej części publikowanych prac. Podkreśla się, że w zaciśkach czytelników nigdy nie doczekałyby się takiego zainteresowania. Niemal każde województwo ma już co najmniej jedną bibliotekę cyfrową, a niektóre inicjatywy regionalne budzą podziw organizacją i rozmachem. Istotnym graczem stała się Biblioteka Narodowa. Nie brak inicjatyw na szczeblu powiatowym. Biblioteki cyfrowe stały się najgorętszym tematem polskiego bibliotekarstwa. Otacza je intensywny dyskurs, w którym dwa najczęściej używane terminy to zapewne: dziedzictwo kultury i prawo autorskie.²

Jeśli przyjrzymy się temu dyskursowi, dojdziemy zapewne do wniosku, że udostępnianie dziedzictwa kultury to zasadnicze zadanie bibliotek cyfrowych, a zasadniczą przeszkodą na tej drodze jest prawo autorskie, którego warunki uniemożliwiają nam publikowanie w Internecie dzieł nowszych. Dochodzi przy tym, jak się zdaje, do stworzenia nierozzerwalnej zbitki terminów „biblioteki cyfrowe” i „digitalizacja”; biblioteki cyfrowe powstają wskutek digitalizacji, dzięki czemu dziedzictwo „kulturowe” może zabłądzić pod strzechy. W ten sposób myślał zapewne autor otrzymanej niedawno przez niektóre (?) biblioteki ankiety „Stan digitalizacji w polskich bibliotekach”³, który w pytaniu 14 („Proszę określić, z jakich metod digitalizacji korzysta Biblioteka”), przewidział metody następujące:

1. manualne wprowadzanie tekstów do pamięci komputera
2. skanowanie z zastosowaniem programu rozpoznającego pismo
3. skanowanie bezpośrednio (z oryginałów)
4. mikrofilmowanie a następnie skanowanie z mikrofilmów
5. fotografowanie aparatem cyfrowym

... i na tym koniec. Co zatem może odpowiedzieć na takie pytania biblioteka taka jak Politechniki Warszawskiej, dysponująca pokaźnym zasobem fotografii, ale wykonanych aparatami analogowymi? Pouczyć autora ankiety, że taki materiał też jest podatny na cyfryzację, bo można skanować „z” fotografii? Co więcej, brakuje tu wyraźnie wzmianki o możliwości pozyskiwania pliku cyfrowego od autora lub wydawnictwa. A przecież nie może chodzić o samo skanowanie w badaniu, które bierze wgląd na „strategię narodową, regionalną i lokalną” (pyt. 21). Czy bez gromadzenia dokumentów narodzonych cyfrowo strategia narodowa czy jakakolwiek jest do pomyślenia?

W interpelacji posła Waldy Dzikowskiego do ministra kultury i dziedzictwa narodowego *W sprawie rozwoju bibliotek cyfrowych w Polsce* (4 lutego br.) chodzi zasadniczo tylko o restrykcyjne prawo.⁴ Poseł nie mówi, czy przedmiotem jego troski jest narzucany przez to prawo zakaz przyjmowania do bibliotek cyfrowych prac „młodszych” niż 70 lat dzielących nas od śmierci autora, które trzeba by i można digitalizować, ale których nie wolno udostępniać w Internecie, czy też chodzi mu również o prace powstałe w ciągu ostatnich 10-12 lat, kiedy wszystko już składano za pomocą czytelnych dziś edytorów tekstu i droga do cyfrowej emisji jest prosta, jeśli utworu nie zastrzega wydawca lub autor. W odpowiedzi podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 28 lutego br. nie ma już żadnych

wątpliwości.⁵ Wiceminister pozostawia biblioteki cyfrowe w tytule swojego wystąpienia, ale natychmiast przechodzi do digitalizacji, bo nią się zajmuje Biblioteka Narodowa – główne, a nawet jedyne źródło jego informacji. W dalszej części swojej wypowiedzi wiceminister utożsamia biblioteki cyfrowe z digitalizacją, przemilczając niemal zupełnie np. fakt, że spośród „ponad 130 000 obiektów cyfrowych pochodzących z 18 polskich bibliotek cyfrowych” są – na szczęście – nie tylko wytwory pracowni digitalizacyjnych, ale także np. zawartość niezdezaktualizowanych czasopism naukowych, a nawet – coraz częściej – świeże prace doktorskie. „Niemał zupełnie”, ponieważ wspomina, że „rozwiązaniem często stosowanym przez biblioteki cyfrowe jest pozyskiwanie zgody twórców na upublicznienie ich dzieła w Internecie”. Ciekawe, jaki odsetek parlamentariuszy pomyślał tu sobie ze względu na kontekst, że w praktyce wszystko to musi zawsze odbywać się to w taki sposób, w jaki digitalizujemy i emitujemy w Internecie stare, ale wciąż używane skrypty: twórca wyraża zgodę i dzieło wędruje pod skaner.

Jak się zdaje, termin „digitalizacja” występuje w dyskursie publicznym w trzech różnych słabo powiązanych znaczeniach:

1. Wytwarzanie cyfrowych wtórników materiałów bibliotecznych, zwłaszcza drukowanych
2. Ucyfrowienie przekazu medialnego
3. Zmiana zasad zapisu dokumentów – przejście na cyfrową technikę produkcji i rozpowszechniania.

Można przypuścić, że za każdym z tych znaczeń stoi inna grupa, działająca zawodowo i politycznie na rzecz innego rodzaju „digitalizacji”, i że w dyskursie bibliotek w krajach rozwiniętych dominuje cyfryzacja całych ich zasobów, na podobnej zasadzie, na której kiedyś całe zasoby biblioteczne zdecydowano się objąć katalogami online. My zaś w Polsce myślimy raczej o wybiórczym ucyfrowieniu zabytków piśmiennictwa – tak, jak kiedyś, by nie przepadły, obejmowano je bibliografiami, zachowywano w bibliotekach, konserwowoano i restaurowano, mikrofilmowano i fotografowano, sporządzano facsimile, odkwaszono ich rozpadający się papier...

Strategia, współpraca, polityka

Przy tak rozłożonych akcentach zasadniczą strategią w Polsce staje się ochrona i upowszechnienie dóbr kultury nie skorelowane z ruchem Open Access w nauce. Współpraca ta przebiega na polu tworzenia bibliotek cyfrowych poprzez uwspólnianie rozwiązań technicznych i

organizacyjnych. Polityczny wymiar całego tego ruchu to pamięć historyczna i poprawność polityczna, społeczny i zawodowy – to prestiż związany z otwieraniem kolejnych bibliotek cyfrowych. Nie ma tu raczej odniesień międzynarodowych poza European Digital Library;⁶ brak typowych procedur politycznych związanych z podejmowaniem dalekosiężnych decyzji, jakie w krajach rozwiniętych koncentrują się zazwyczaj wokół raportu ekspertów, napisanego i ogłoszonego w taki sposób, by wywołać publiczną dyskusję.

W Polsce to biblioteki tworzą biblioteki. Biblioteki cyfrowe kontynuują tradycję działań oddolnych z lat dziewięćdziesiątych. Zasadnicze cechy tego ruchu to:

- Dążenie wszystkich niemal bibliotek do publikowania w Internecie – choćby ze strony WWW
- Powstawanie zespołów i konsorcjów regionalnych
- Pozostawanie regionów bez bibliotek cyfrowych
- Brak specjalizacji dziedzinowej
- Złożona, nieujednolicona struktura wewnętrzna bibliotek cyfrowych
- Istnienie praktycznie jednej biblioteki cyfrowej (?) o ściśle naukowym charakterze – Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego
- Wpływ oprogramowania dLibra (Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe) na przyjęte w skali kraju rozwiązania i terminologię
- Niedostatek specjalistycznego dyskursu wokół bibliotek cyfrowych, niszowość dyskursu eksperckiego (np. forum Biblioteka 2.0)

Zbiory bibliotek cyfrowych obejmują przede wszystkim zabytki piśmiennictwa. Dzielią się one na ogół na „kolekcje”, co jest jedyną taksonomią nadającą ład temu zasobowi, pod nieobecność którejkolwiek ze stosowanych w Polsce klasyfikacji lub jakiegoś układu formalnego.

Przeprowadziliśmy prosty zabieg, polegający na zbadaniu nazw kolekcji z bibliotek Federacji Bibliotek Cyfrowych. Wypisaliśmy i uszeregowaliśmy abecedowo w poniższej tabeli nazwy kolekcji, scalając nazwy pokrewne. Miejsca takich scaleń zaznaczyliśmy gwiazdką. Tam, gdzie kolekcji identycznie lub podobnie nazwanych było więcej, podaliśmy ich liczbę.

Adam Mickiewicz	Księgi adresowe i listy nazwisk
Akta Braci Czeskich	Literatura dla dzieci i młodzieży
Akta miasta Konina	Literatura jidysz
Albumy	* Materiały dydaktyczne/edukacyjne 6
Annales Academiae Pedagogicae Cracoviensis	Materiały naukowo-dydaktyczne 2
Artykuły z czasopism ogólnopolskich	Materiały z konferencji
Artykuły z czasopism regionalnych	Mikołaj Rej
Czasopisma – artykuły	* Miscellanea 2
* Czasopisma – całość 7	Muzykalia 2
Czasopisma polskie z XIX i I poł. XX w.	Nauka i dydaktyka 3
Czasopisma pedagogiczne	Pocztówki
„Czasopismo Techniczne”	Powstanie styczniowe
„Demony” Grzegorza Korycińskiego	Publikacje i prace dyplomowe
Doktoraty Politechniki Krakowskiej	* Regionalia 7
Dokumenty miasta Poznania	Samorząd Politechniki Warszawskiej
Dokumenty życia społecznego 2	Serie wydawnicze Politechniki Łódzkiej
Dokumenty pomocnicze	Skrypty i podręczniki
Dysertacje	Skarby bibliotek kościelnych
Dziedzictwo kulturowe 9	Skarby Biblioteki Narodowej
e-książki	Słownik biograficzny Ziemi Jeleniogórskiej
e-publicacje	Sympozja, kongresy, konferencje
Fragmety, nadbitki, publikacje samodzielne	Św. Jadwiga królowa Polski
Fryderyk Chopin	Teksty przemówień
Historia nauki i techniki	Varia 3
Historia Politechniki Warszawskiej	Varsaviana
Historia UW i BUW	Warszawa w słowie i obrazie
Jan Kochanowski	Wojsko Polskie
Jordaniana	Wolne Lektury
Juliusz Słowacki	Wydawnictwa konspiracyjne
Katalogi Biblioteki UW	Z działalności Politechniki Warszawskiej

Kolekcje specjalistyczne	Z Kolekcji Politechniki Lubelskiej
Kresy Wschodnie	Zbiory bibliofilskie
Kroniki biblioteczne	Zbiory mikrofiszowe
Kroniki polskie	Zbiory specjalne 3
Książki 4	

Takie scalenie może być jedynie wstępem do głębszej analizy – zarówno zawartości bibliotek cyfrowych, jak i ich metodyki. Na pierwszy rzut oka konstatujemy dużą niewspółmierność tych podziałów, ich niejednolity charakter – a to rzeczowy, a to formalny. Kolekcje są małe i duże, ich nazwy – pospolite i własne, ich zawartość dobierana według kryteriów przedmiotowych lub podmiotowych. Kolekcje grupowane są niekiedy w większe całości o nieprzejrzystych zasadach doboru. Biblioteka Narodowa kwalifikuje np. kolekcję „Adam Mickiewicz” (i kilka innych poświęconych wielkim postaciom literatury) jako „tematyczną”, ale przecież Mickiewicz nie jest tu regularnym tematem, skoro „publikacje” do tego zbioru pochodzą w dużej części z bibliografii podmiotowej, a nie tylko przedmiotowej wieszczą. Tradycyjny bibliograf nigdy nie pozwoliłby sobie na taki brak precyzji; projektant współczesnej biblioteki cyfrowej w Wielkiej Brytanii czy Francji prędzej nazwałby tę grupę kolekcji *Great Authors* albo *Grandes Oeuvres* niż ośmieliłby się narzucać czytelnikowi profesjonalny żargon (i to w nieprofesjonalnym zastosowaniu).

Pretensjonalne jest też nadużywanie pojęcia dziedzictwa kulturowego (a dlaczego nie „kultury”? dlaczego nie – w większości przypadków – „narodowego”?), które występuje jako nazwa wielu kolekcji, tak jakby regionalia, muzykalia czy Akta Braci Czeskich nie były „kulturowe”. W zakłopotanie powinna nas wprawiać nazwa kolekcji Kresy Wschodnie – Niemcy w podobnych okolicznościach wyświadczały nam taką uprzejmość, że swoje dawne kresy wschodnie nazywają *ehemalige*. A przecież na tym nie koniec, jeśli wgłębiemy się w podziały drugiego stopnia. Dlaczego Miscellanea miałyby dzielić się na Masonika, Judaikę i Religijne; czy Judaikach mają być wolne od religii, a dział Religijne poprzestawać na dokumentach chrześcijańskich? Jeśli taksonomie są wizerunkiem naszej wiedzy, to być może nie ma się ona najlepiej.

Wszystko to nie jest w stanie zaćmić dynamicznego przyrostu wartościowych źródeł historycznych w bibliotekach cyfrowych, ale też obrazuje normalne w czasach przełomu technicznego dylematy pomiędzy ilością a jakością materiału. Budzi też sceptycyzm co do tego,

czy biblioteki cyfrowe będą dobrymi przewodnikami po swoich własnych zbiorach. Jeśli w obrębie bibliotek cyfrowych nie znajdzie się aparat wyszukiwawczy wnoszący wyraźną wartość naddaną, to użytkownicy zlekceważą ich odrębność, docierając do zgromadzonych w nich dokumentów tak jak potrafią, czyli przez Google. Oznacza to między innymi, że nie ma potrzeby korzystać z odrębnego oprogramowania do obsługi bibliotek cyfrowych, a pierwsze próby, polegające na umieszczaniu gdzieś na stronach WWW spisów dokumentów dostępnych w postaci pełnych tekstów (takich, jak *Druki ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej dostępne online*⁷) to już ostatni, najbardziej zaawansowany krok, jaki instytucjonalne księżnice powinny uczynić na drodze do powszechnej digitalizacji.

Status dokumentów współczesnych w bibliotekach cyfrowych

Prace starsze dominują zatem w bibliotekach cyfrowych; zapowiedź reedycji spuścizny historycznej kryje się w nazwach ok. 40 (na 67) kolekcji. W obrębie tych samych bibliotek cyfrowych natrafiamy jednak nieraz na materiał o znacznym zróżnicowaniu, w tym także – chronologicznym. Wynika to z ich oddolnego charakteru. Nie mieliśmy ani wielkich, ogólnokrajowych przedsięwzięć digitalizacyjnych, ani nie stworzyliśmy repozytoriów przeznaczonych wyłącznie dla bieżącego piśmiennictwa naukowego. W praktyce typowa regionalna czy instytucjonalna biblioteka cyfrowa zawiera zarówno zabytki piśmiennictwa (czy ikonografii), jak i aktualne skrypty oraz prace doktorskie lub nawet magisterskie. Pojawiają się już wśród nich także pojedyncze prace, mające swoje drukowane odpowiedniki.

Potraktujmy jedną z nich jako przypadek godny rozleglejszego studium. Oto praca lubelskiej badaczki Anastazji Śniechowskiej-Karpińskiej na temat twórczości literackiej Elżbiety z Krasińskich Jaraczewskiej (1991-1832) ukazuje się równocześnie w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej⁸ i w szczecińskim wydawnictwie My Book.⁹ Rozumiemy, że Śląska Biblioteka Cyfrowa działa na zasadach niekomercyjnych, zgodnych z Inicjatywą Otwartych Archiwów, i przyjmuje tekst do publikacji jako wzbogacenie jej i tak już rozległego repertuaru. Bez szczegółowego wywiadu nie sposób zrekonstruować motywacji autorskiej ani jej „papierowego” wydawcy. Można przypuścić, że dla niskonakładowej książki naukowej równoległy obieg bezpłatnego tekstu cyfrowego nie stanowi istotnej konkurencji. W istocie, mamy tu raczej do czynienia z pewną macierzą możliwości i nie jesteśmy w stanie przewidzieć, jak potoczą się

wypadki. Może się bowiem okazać, że równoległy obieg bezpłatnego tekstu cyfrowego działa inaczej:

1. Stanowi konkurencję, czyli zniechęca do kupowania wersji drukowanej
2. Stanowi pomoc w sprzedaży wersji drukowanej, czyli ją mniej lub bardziej skutecznie reklamuje.
3. Jest obojętny dla sprzedaży wersji drukowanej, nie wspiera jej ani jej nie szkodzi.

Jeśli zaś wysokie – czasem niewiarygodnie wysokie – wskaźniki wykorzystania dokumentów elektronicznych w bibliotekach cyfrowych miałyby się okazać nieporozumieniem (np. wynikać z sesji otwieranych przez bibliotekarzy), to wolno nam zastanawiać się także, jak by wyglądała statystyka tych wejść, gdyby nie konkurencja ze strony dostępnych egzemplarzy drukowanych w księgarniach i bibliotekach. W każdym razie wydawałoby się istotne, by ktoś zweryfikował empirycznie powyższe hipotezy. Warto też zastanowić się, jakie czynniki mogą wpływać na orientację użytkowników o dostępnych bezpośrednio i pośrednio wersjach tekstu.

Jednym z istotnych narzędzi informacji o książce jest katalog biblioteczny. Nie przyglądamy się w tej chwili poczytności książki A. Śniechowskiej-Karpińskiej w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej, bowiem zastaliśmy ją tam w chwilę po publikacji. Niemniej jednak istotne jest, że zabrakło wówczas danych katalogowych dla wersji elektronicznej i w katalogu Uniwersytetu Śląskiego i Biblioteki Śląskiej. Mimo to opis wersji elektronicznej szybko pojawił się w NUKAT, z URL w Bibliotece Śląskiej, z nazwą Biblioteki Śląskiej w adresie wydawniczym, i z uwagą, że dzieło jest dostępne również w postaci drukowanej.¹⁰ Skąd on się tam wziął? Ano, jak zwykle – z pierwszorzędnie prowadzonego katalogu Biblioteki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, która pospieszyła włączyć do swoich zbiorów cenne dzieło literaturoznawcze, w wersji elektronicznej. Zarówno autorka, jak i bibliotekarze cyfrowi ŚBC powinni docenić tę inicjatywę, zmierzającą m. in. do popularyzacji ich serwisu.¹¹

Katalogi online a biblioteki cyfrowe

Niestety bibliotekarze cyfrowi mają tendencję do traktowania katalogów bibliotecznych jako innego świata i niekatalogowania dokumentów elektronicznych zdalnego dostępu – nawet wytworzonych przez swoje instytucje. Skazuje to katalogi online na zamrożenie, jakie niedawno stało się udziałem katalogów kartkowych. Przy czym w odniesieniu do katalogów kartkowych to

myśmy takiego zamrożenia chcieli; nawet usuwanie katalogów kartkowych wydawało się nieuniknionym, oczywistym krokiem, bowiem wszystkie dane katalogowe miały się i tak przenieść do katalogów elektronicznych. Katalogi online mogą jednak pozostać jako główne źródło informacji, ponieważ są gotowe do informowania o rozmaitych typach dokumentów i generalnie robią to najlepiej, ponieważ ich metadane są o wiele precyzyjniejsze niż wszystko to, co biblioteki cyfrowe mogły i chciały wytworzyć. W NUKAT mógłby zawrzeć się jak na dłoni cały świat dokumentów wytwarzanych w Polsce, bez względu na postać („format”).¹² Dopiero pełna digitalizacja zasobów bibliotecznych mogłaby spowodować, że wyszukiwarki bibliotek cyfrowych w Polsce objęłyby (pospołu – a więc z koniecznością federowania wyników) zasoby polskich bibliotek i niejako unieważniłyby tradycyjne katalogi online. Taki kierunek jest prawdopodobny, ale dojście do celu – wielce wątpliwe. Trudno oprzeć się wrażeniu, że gubimy tutaj istotną możliwość, wynikającą z interoperacyjności systemów, i marnujemy wielki wysiłek, włożony w komputerowe przekatalogowanie zbiorów.

Że również marnujemy same dobra kultury, jakimi są cyfrowe wtórники najcenniejszych dzieł, zdaje się świadczyć przykład *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, opublikowanego w DIR – Domenie Internetowych Repozytoriów Wiedzy Interdyscyplinarnego Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego UW.¹³ Dzieło to, jako nie należące do żadnej biblioteki, nie może być skatalogowane w NUKAT, ponieważ „nie kataloguje się w NUKAT dokumentów elektronicznych o dostępie zdalnym nie należących do szeroko pojętych zbiorów cyfrowych danej biblioteki”.¹⁴ Mogłaby skatalogować tę pracę Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie jako współtwórczyni Małopolskiej Biblioteki Cyfrowej, na łamach której także opublikowano wtórnik Słownika (co prawda w wersji o wiele uboższej, bo pozbawionej możliwości przeszukiwania pełnotekstowego).¹⁵ Nie można jednak skorzystać z możliwości, o której się nie wie, toteż katalog WBP jest wolny od tej wersji. Nie mają takich oporów biblioteki zagraniczne – Uniwersytet Harvarda skatalogował wersję Google Book Search (wykonaną na podstawie mikrofilmu tejże biblioteki), udostępnianą na razie w całości tylko w obrębie sieci komputerowej UH.¹⁶

Rysująca się w Polsce odrębność świata druku i świata dokumentu elektronicznego jest zaproszeniem dla bibliotek zagranicznych, aby katalogowały polskie dziedzictwo kultury.

Odwraca też uwagę od zasobów elektronicznych spoza „bibliotek cyfrowych”, które stają się dostępne tylko poprzez listy A-Z – w odniesieniu do licencjonowanych czasopism elektronicznych, oraz wyszukiwarki internetowe – w odniesieniu do materiałów wolnodostępnych.

Kilka nieporozumień

Stopniowe pojawianie się w Polsce bibliotek cyfrowych obsługiwanych przez to samo oprogramowanie (dLibra) mogło stać się okazją do ujednolicień wprowadzanych sprawniej i rozległej niż w wypadku katalogów online, przy tworzeniu których biblioteki zamykały się raczej w obrębie grup użytkowników jednego systemu. Rzeczywisty przebieg wypadków przyniósł tu jednak kilka rozczarowań. I tak np. nadal brakuje zaawansowanych ujednolicień w następujących zakresach:

- Układ, funkcjonalności, ergonomia bibliotek cyfrowych
- Taksonomie i nazewnictwo w opisie (*treść, tekst, zawartość, wydanie, publikacja, dokument, opis, autor, twórca, źródło, temat...*)
- Zasady dostępu do pełnego tekstu i przeszukiwania pełnotekstowego
- Wybór program do przeglądania dokumentów cyfrowych.

Oprogramowanie dLibra nie podtrzymuje kilku tradycyjnych i szeroko znanych użytkownikom bibliotek technik przetwarzania informacji o dokumentach. Biblioteki, które je stosują, musiały zgodzić się – może nieświadomie – na:

- Rozmycie pojęcia dokumentu bibliotecznego i sztuczne powiększenie liczby jednostek, nazywanych publikacjami i numerowanych w taki sposób, w jaki zlicza je program
- Odwrót od zasad grupowania i porządkowania dokumentów nieksiążkowych (czasopisma, dokumenty życia społecznego, ikonografia)
- Demontaż języków haseł przedmiotowych; obiecywanie czytelnikom „haseł przedmiotowych” w sytuacji, kiedy oprogramowanie nie obsługuje ich gramatyki,
- Odwrót od precyzji opisu właściwej formatowi MARC (powierzchowne wdrożenie schematu Dublin Core, które za jednym zamachem zniszczyło także praktykę respektowania zasad opisu bibliograficznego).

Twórcy bibliotek cyfrowych pozyskali dla swoich serwisów dziesiątki dokumentów źródłowych, które mogą odmienić praktykę badawczą humanistyki. Zatroškani jednak faktem, że niektórych dokumentów publikować im nie wolno, dokonali specyficznego przesunięcia akcentów w obrębie dyskusji na temat prawa autorskiego. Przebieg tej dyskusji pozostawia w niefachowcach – zwłaszcza politykach, nauczycielach i działaczach kultury – przeświadczenie, że wszystko zależy od zapisów ustawowych, które trzeba zmienić, by ruszyć z miejsca w kierunku publikowania dokumentów nowszych. W świadomości potocznej nie ma ani pojęcia niezbywalności praw do własności intelektualnej, ani indywidualnej decyzji właściciela praw majątkowych, któremu żadne prawo nie jest w stanie zabronić rezygnacji z korzyści majątkowych wynikających z własności. Nasza wizja praw autorskich jest statyczna („można-nie można”), nie zastanawiamy się, że warto namawiać wydawców na „dopuszczanie” utworu do Internetu po pewnym okresie wyłącznego decydowania o zasadach jego udostępnienia. Praktyka amerykańska, iż dzieła powstałe ze źródeł publicznych muszą w końcu trafić w ręce szerokiej publiczności, jest stanowczo zbyt rzadko przypominana. Praktyka renomowanych wydawców, dopuszczających dzieło do otwartych repozytoriów, gdy tylko nieco się ono zestarzeje, powinna być lepiej znana i w większym stopniu nas inspirować.

Kilka miesięcy temu autor wyraził nadzieję (w felietonie opublikowanym na łamach „Poradnika Bibliotekarza”), że Polska stanie się pierwszym krajem, który całość – lub prawie całość – swojej produkcji wydawniczej udostępni światu w Internecie.¹⁷ Propozycja ta wynikała z przekonania, że nie uszczupli to korzyści majątkowych wydawców, i że będzie politycznym aktem zrozumienia i wyprzedzenia naturalnej tendencji historycznej, który szybko doczeka się naśladownictw. By taką propozycję potraktowano poważnie, trzeba by się z nią przebić do mediów.

Na razie podyskutujmy może wśród bibliotekarzy nad propozycją skromniejszą: aby znaleźć sposób na finansowanie honorariów dla autorów dzieł aktualnych i wartościowych, tak by mogły one zagościć w Internecie na zasadzie ogólnej dostępności. Jak się zdaje, źródłem finansowania takich honorariów mogłyby być poszerzenie formuły Funduszu Misji Publicznej – jest okazja, bo dyskusja na temat FMP toczy się tak czy owak.¹⁸ Jeśli FMP ma być pomysłem na stworzenie trwałego źródła finansowania dla mediów publicznych, to może także służyć do pokrycia

kosztów zakupu uprawnień do emisji bieżących materiałów autorskich w Internecie. Może jeszcze przy okazji dałoby się wygospodarować środki na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek samorządowych?

Rzecz jasna, FMP może nie doczekać się realizacji – jak czytamy w łatwo dostępnych materiałach, na funkcjonowanie mediów publicznych rocznie potrzeba około dwóch miliardów złotych, co równa się mniej więcej budżetowi Ministerstwa Kultury. Ale jeśli mowa tu o prawdziwie poważnym wydatku, to jest okazja, aby czyniąc go jeszcze poważniejszym, uporządkować strefę, której znaczenie będzie rosło nie tylko w Polsce, ale i na świecie. Samo dostrzeżenie wartości w tym, by publiczne media, publiczny przekaz cyfrowy i „analogowe” zasoby publiczne potraktować łącznie, wydaje się warte tej odrobiny myślenia utopijnego, z jakim autor ośmiela się tu wystąpić.

Szukając funduszy, śledząc zmiany stosunków własnościowych i zmieniające się pojęcie autorstwa, zastanawiamy się dalej nad misją digitalizacji i szukamy dla niej odpowiedzialnych zadań. Świat się zmniejszył i światowy dorobek zaczyna być coraz łatwiejszy do ogarnięcia. Nikt poza nami nie weźmie odpowiedzialności za to, by był także łatwiejszy do zrozumienia.

¹ Federation of European Publishers, *European Book Publishing Statistics in 2004* [document elektroniczny], dostęp: <http://www.fep-fee.be/FEP%202006%20Stats%20Final-FEPcomments.pdf>, notowane 3 XII 2007 r.

² Szczegółowa rekonstrukcja tego dyskursu nie mieści się już w zadaniach niniejszego tekstu, tym bardziej, że termin „biblioteka cyfrowa”, jako powszechnie przyjęty, dobrze prowadzi nas po dostępnym piśmiennictwie. Zwróćmy jednak na wszelki wypadek uwagę, że hasła przedmiotowe stosowane przez Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny (KABA) odsyłają od „bibliotek cyfrowych” do „bibliotek wirtualnych”, co jest nieporozumieniem. Nasza wiara w sens i potęgę standaryzacji może ulec zachwianiu, kiedy na pierwszym ekranie NUKAT, na liście linków, spostrzegamy jednak termin „(polskie) biblioteki cyfrowe”. W sprawie rozróżnienia terminów *wirtualny, cyfrowy i elektroniczny* autor idzie za precyzyjnym i głębokim wywodem J. Czermińskiego, *Cyfrowe środowisko współczesnej biblioteki*, Gdańsk: Wydaw. Uniwersytetu Gdańskiego, 2002, s.174.

³ http://www.ankietka.pl/ankieta/pokaz_id/stan-digitalizacji-w-polskich-bibliotekach, notowane 8 V 2008 r.

⁴ Tekst interpelacji za: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/6784384>, notowane 7 V 2008 r.

⁵ Tekst odpowiedzi za: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/5A954AFA>, notowane 7 V 2008 r.

⁶ Na niektóre inne poczynania o charakterze międzynarodowym, przeoczone zapewne przez autora, zwraca jednak uwagę w swoim wystąpieniu M. Śliwińska.

⁷ <http://www.bj.uj.edu.pl/zb/PBI.pdf>, notowane 13 VI 2008 r.

⁸ A. Śniechowska-Karpińska, *Między rozsądkiem a uczuciem: twórczość literacka Elżbiety z Krasieńskich Jaraczewskiej (1791-1832)* [dokument elektroniczny],

<http://www.sbc.org.pl/dlibra/docmetadata?id=7544&from=&dirids=1>, notowane 7 V 2008 r.

⁹ *Toż*, Szczecin: Wydaw. My Book, 2008.

¹⁰ http://www.nukat.edu.pl/cgi-bin/gw_46_6c/chameleon, notowane 7 V 2008 r.

¹¹ http://opac.bu.umk.pl/webpac-bin/B_horizonPL/wgbroker.exe?new+-, notowane z V 2008 r.

¹² Por. H. Hollender, A. Kasprzyk: *Library Cooperation the Polish way: toward NUKAT and WorldCat in Poland*, „New Library World”, w druku.

¹³ http://dir.icm.edu.pl/pl/Sownik_geograficzny/, notowane 7 V 2008 r.

¹⁴ *Dokumenty elektroniczne, mikroformy, dokumenty niesamoistne wydawniczo a NUKAT: Warsztaty, Warszawa, 5-6 grudnia 2006 – ustalenia* [dokument elektroniczny],

http://www.nukat.edu.pl/nukat/pl/wykazy/ustal_rtf/war2006_final.rtf, notowane 7 V 2008 r.

¹⁵ <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/docmetadata?id=121&from=&dirids=1>, notowane 7 V 2008 r. Podajemy tu tylko adres pierwszego tomu *Słownika*. Poszczególne tomy mają w bazie odrębne opisy, których niestety dLibra poprzez swoje kolejne wersje nie potrafi uszeregować według kryterium innego niż losowe, a bibliotekarzom najwyraźniej to nie przeszkadza.

¹⁶ http://lms01.harvard.edu/F/47CLGRV8PJBFA26G3EE659PCVEGS8UA7VL3J5QEPRQJ2XX6K6-01825?func=full-set-set&set_number=344230&set_entry=000003&format=999, notowane 7 V 2008 r. Istnieją jeszcze inne, mniej lub bardziej udane internetowe wersje tego wiekopomnego dzieła, także niedostrzeżone przez biblioteki, co skazuje użytkownika na mozolne cedzenie wyników wyszukiwania w ogólnych wyszukiwarkach. Por. H. Hollender, *Tulaczka słownika*, „Forum Akademickie” 2008 nr 2 s. 52 (Blog Bibliotekarza).

¹⁷ Tenże, *Odważmy się*, *AD* 2012, „Poradnik Bibliotekarza” 2007 nr 9 s. 17 (Cyfrowe Okolice).

¹⁸ Por. np.: *Fundusz Misji Publicznej budzi mieszane uczucia* [dokument elektroniczny], „Gazeta.pl: Gospodarka” 2008-03-05, <http://gospodarka.gazeta.pl/gospodarka/1.69806.4990577.html>, notowane 7 V 2008 r.

Adam Dudczak: Nowe media a
środowisko biblioteczne XXI wieku.
W stronę społeczeństwa nadmiaru
informacji

Nowe media a środowisko biblioteczne XXI wieku. W stronę społeczeństwa nadmiaru informacji.

Adam Dudczak

adam.dudczak@man.poznan.pl

Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

Streszczenie

Celem referatu jest przedstawienie idei sieci semantycznej oraz korzyści wypływających z jej pełnego lub częściowego wykorzystania. Opisane zostaną również korzyści związane z wdrożeniem rozwiązań semantycznych w systemach informatycznych służących do budowy bibliotek cyfrowych.

Idea internetu semantycznego ma już 9 lat wciąż jednak daleko do jej pełnego wdrożenia. Istnieje spora grupa sceptyków, którzy uważają, że założenia semantycznego internetu są w chwili obecnej niemożliwe do zrealizowania. Wciąż brakuje narzędzi, które pozwalałyby zwykłemu użytkownikowi w prosty sposób dostosować publikowane w sieci treści do wymogów internetu semantycznego. Problematiczna jest również migracja istniejących zasobów; W sieci semantycznej zawartość stron WWW jest zrozumiała nie tylko dla ludzi, ale również dla programów komputerowych. Dotychczas program komputerowy taki jak np. przeglądarka internetowa jedynie wyświetlał stronę WWW. Gdy do strony dodane zostaną informacje o znaczeniu/roli jej poszczególnych fragmentów, program komputerowy interpretując je, będzie w stanie odpowiedzieć na dużo bardziej skomplikowane potrzeby użytkownika.

1 Wprowadzenie

Revolucja World Wide Web rozpoczęła się w marcu 1989 roku kiedy to Tim Berners-Lee napisał artykuł pod tytułem „Information Management: A Proposal” [1]. Dokument ten zawiera opis systemu, którego głównym zadaniem było zarządzanie przepływem informacji w ramach dużej instytucji naukowej takiej jak CERN ¹. Zdaniem autora należało stworzyć rozproszony system w którym każdy mógłby opublikować informacje dotyczące projektu nad którym aktualnie pracuje, wyników prowadzonych badań czy posiadanych umiejętności. Pierwotnie Tim Berners-Lee nie używał terminu World Wide Web, powstał on dopiero w czasie implementacji założeń opisanych w wspomnianym dokumencie. W ramach późniejszych prac implementacyjnych opracował on również pierwszą specyfikację języka HTML, podstawowego języka sieci WWW. To co stało się potem można śmiało nazwać rewolucją, w latach dziewięćdziesiątych XX wieku liczba dostępnych stron WWW wzrastała niewiarygodnie szybko. Obecnie ocenia się, że liczba stron indeksowanych przez wyszukiwarki to ponad 48 miliardów dokumentów [4].

We wczesnych latach internetu podjęto próby skatalogowania istniejących stron, powstała między innymi WWW Virtual Library (<http://vlib.org/>), katalog „Jerry’s Guide to the World Wide Web” (z którego później narodziło się Yahoo!) czy wreszcie Open Directory Project (zwany też dmoz, <http://www.dmoz.org/>). Katalogi są często tworzone przez specjalistów w danych dziedzinach, w założeniu powinny do nich trafiać tylko wartościowe strony, a opis poszczególnych pozycji powinien bardzo dobrze charakteryzować treść prezentowanych witryn. Liczba dostępnych stron wzrastała na tyle szybko, że wkrótce okazało się, że twórcy katalogów nie mogli nadążyć z dodawaniem nowych obiektów i uaktualnianiem opisów już dodanych obiektów. Okres oczekiwania na dodanie strony do katalogu był często dłuższy niż czas życia samej witryny. Alternatywą dla katalogów stały się bardzo szybko wyszukiwarki internetowe, narzędzia bez których ciężko dzisiaj wyobrazić sobie korzystanie z zasobów sieci WWW. Ogólne zasady działania wyszukiwarek pozostają niezmiennie od ich zarania. Specjalne programy komputerowe - roboty, przeczesują sieć w poszukiwaniu nowych witryn oraz zmian w treści już zaindeksowanych.

¹ Skrót pochodzi od francuskiej nazwy Europejskiego Ośrodka Badań Jądrowych – *Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire*.

Wyszukiwanie informacji w tak dużym zbiorze danych jakim jest internet to poważne wyzwanie. W jaki sposób składować tak duże wolumeny danych? W jaki sposób zapewnić szybkość działania wyszukiwarki? Jak określić które strony zawierają treść najlepiej pasującą do zapytania? Które elementy strony WWW należy przechowywać w indeksie, a które mogą być zignorowane? Pierwotnie HTML zawierał 22 [11] znaczniki które pozwalały na wydzielenie akapitów, nagłówków czy fragmentów będących cytatami. Ponadto pozwalały na oznaczenie które fragmenty tekstu powinny być pisane czcionką pogrubioną, a które pochyłą oraz definiowanie prostych obiektów graficznych. HTML stworzono z myślą o publikowaniu artykułów naukowych czy wyników badań tym samym pierwsze strony WWW bardzo przypominały swoje papierowe odpowiedniki. Dokumenty te miały być prezentowane człowiekowi, który mógłby z łatwością przeczytać i przyswoić treść strony, tak samo jak byłby w stanie bez problemu przeczytać papierową wersję.

Program komputerowy przetwarzający stronę WWW postrzega ją jednak zupełnie inaczej niż człowiek. Komputer „czytając” plik HTML widzi tylko tekst opakowany znacznikami (tekstem innego rodzaju). Jeżeli wykonywany przez niego program zawiera odpowiednie instrukcje sterujące będzie on w stanie rozpoznać, że znacznik h1 rozpoczyna tekst, który należy wypisać większą czcionką. Jeżeli każdy element składowy dokumentu zostałby odpowiednio oznaczony, programy komputerowe mogłyby traktować każdą część składową w właściwy dla niej sposób np. wyświetlić wielkimi czerwonymi literami ceny artykułów objętych promocją. Kolejny etap to wskazanie powiązań między obiektami np. opis konkretnego artykułu jest częścią oferty całego sklepu internetowego, publikacja jest częścią kolekcji. Program komputerowy, który odróżnia elementy przetwarzanej treści może wykonywać część operacji dostępnych dotychczas tylko dla człowieka. Co więcej komputer zrealizuje te działania w o wiele krótszym czasie, a to z kolei pozwoli na przetwarzanie dużo większych zbiorów dokumentów.

2 Internet semantyczny

Stworzenie sieci w której treść dokumentów jest zrozumiała nie tylko dla ludzi, ale również dla programów komputerowych otwiera zupełnie nowe możliwości zarówno przed zwykłymi użytkownikami jak i przed twórcami skomplikowanych usług sieciowych. Zagorzałym zwolennikiem tego kierunku w rozwoju internetu jest sam Tim Berners-Lee, który od 1998 roku intensywnie promuje tę ideę pod nazwą internet semantyczny (ang. *Semantic Web*) [2]. O sieci semantycznej jako sieci nowej generacji zaczęto mówić już pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Jednym z pierwszych pytań na jakie musieli odpowiedzieć eksperci było określenie technologicznego aspektu implementacji tak wielkiego przedsięwzięcia. Ze względu na ogromny rozmiar tradycyjnej sieci konieczne jest wypracowanie rozwiązań w możliwie jak największym stopniu wykorzystujących istniejącą infrastrukturę.

W sieci semantycznej właściwie każdy odrębny znaczeniowo element tworzący dokument powinien posiadać swój opis w formie zrozumiałej dla komputera. Wygląda na to, że dotychczas stosowane środki – w szczególności HTML, mogą okazać się nie wystarczające. Stworzono rozwiązania technologiczne, które w oparciu o HTML rozszerzonego za pomocą klas CSS (ang. *Cascade Style Sheet*) umożliwiają wyspecyfikowanie pewnych określonych struktur semantycznych np. danych teleadresowych. Zaprojektowano również zupełnie nowe narzędzia, ich modularność i elastyczność pozwala opisać nawet bardzo złożone struktury, są przy tym czytelne zarówno dla ludzi jak i dla maszyn.

Podstawowym środkiem do budowy sieci semantycznej jest szkielet opisu zasobów – RDF (ang. *Resource Description Framework*). Każdy dokument RDF składa się z uporządkowanych trójek, każda trójka składa się z następujących elementów: podmiotu, predykatu i obiektu z którym podmiot jest powiązany relacją określaną przez predykat [12, 10]. Rozważmy następujący fragment opisu obiektu cyfrowego:

```
1: <?xml version="1.0"?>
2: <rdf:RDF xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
3:   xmlns:dc="http://purl.org/dc/elements/1.1/">
4:   <rdf:Description rdf:about="http://www.wbc.poznan.pl/Content/266">
5:     <dc:rights xml:lang="pl">Daniel Leśniewski</dc:rights>
6:     <dc:title xml:lang="pl">Digitalizacja zasobów bibliotecznych</dc:title>
7:   </rdf:Description>
8: </rdf:RDF>
```

W tabeli 1 zestawiono wszystkie występujące w powyższym przykładzie trójki RDF. Przedstawiony powyżej przykład dokumentu w drugiej i trzeciej linii deklaruje zbiory predykatów (przestrzenie nazw) które będą używane w czasie redakcji opisu obiektu (w tym wypadku jest to zbiór predykatów RDF i Dublin Core). Poprawność tak stworzonego opisu może być automatycznie zweryfikowana, służy do tego np. walidator W3C – <http://www.w3.org/RDF/Validator/>. Odnosić do definicji danego predykatu, obecne w treści dokumentu pozwolą zarówno programowi komputerowemu jak i człowiekowi na zrozumienie właściwego znaczenia treści.

podmiot	predykat	obiekt
http://www.wbc.poznan.pl/Content/266	http://purl.org/dc/elements/1.1/rights	Daniel Leśniewski
http://www.wbc.poznan.pl/Content/266	http://purl.org/dc/elements/1.1/title	Digitalizacja zasobów bibliotecznych

TABELA 1: Przykładowy wynik działania walidatora dokumentów RDF (<http://www.w3.org/RDF/Validator/>).

Tradycyjny HTML nie jest dokumentem XML (choć bardzo go przypomina) dlatego nie można informacji RDF osadzać bezpośrednio w kodzie strony WWW². Aby temu zaradzić zaprojektowano format XHTML, poprawnie zredagowane dokumenty tego typu mają wszystkie zalety języka XML (rozszerzalność, modularność, prostotę przetwarzania i czytelność) oferując jednocześnie użytkownikom zestaw znaczników znany z języka HTML. Tworząc strony WWW przy użyciu XHTML możemy z łatwością dodawać zestawy predykatów (znaczników) z różnych przestrzeni nazw (np. Dublin Core, FOAF) i za ich pomocą opisywać części składowe witryny.

Ostatnim elementem semantycznego internetu jest OWL (ang. *Web Ontology Language*). Jest to rodzina języków (sposobów zapisu) których głównym zadaniem jest opisywanie zależności między obiektami i ich własności. Każda ontologia składa się ze zbioru aksjomatów np. obiekt posiadający własność „GrupaKrwio” nigdy nie będzie występował w relacji „maRodzica” z obiektem o własności „GrupaKrwioAB”. Dokumenty OWL przenoszą do świata programów komputerowych pewien fragment wiedzy o otaczającym nas świecie. Dzięki tej wiedzy program jest w stanie robić coś więcej niż tylko określać, że dany dokument XHTML jest poprawnie zredagowany. Może on w ograniczonym zakresie (w ramach określanych przez ontologię) wyciągać wnioski dotyczące przetwarzanych informacji. Dysponując jedynie informacją o tym, że obiekt Adam posiada grupę krwi 0, a obiekt Kamila posiada grupę krwi AB program będzie w stanie stwierdzić, że Kamila na pewno nie jest rodzicem Adama.

3 Krytyka sieci semantycznej

Pierwsze publikacje dotyczące sieci semantycznej zostały opublikowane już 9 lat temu [2] skoro jest to tak fantastyczny pomysł dlaczego wciąż nie doczekał się wdrożenia na szerszą skalę? Wskazuje się [9] między innymi na następujące przyczyny:

- wysoki koszt adaptacji przy mało widocznych korzyściach,
- brak prostych narzędzi pozwalających na tworzenie semantycznych stron internetowych,

3.1 Wysoki koszt adaptacji

Dla komercyjnych witryn internetowych inwestowanie w internet semantyczny jest w chwili obecnej raczej nieopłacalne. Brak dowodów na to, że ktokolwiek będzie wykorzystywał witrynę tylko ze względu na wdrożone na niej semantyczne udogodnienia. Istnieje za to możliwość, że nie sprawdzona technologia spowoduje, że klienci odejdą do tradycyjnie działającej konkurencji. Wielcy gracze nie mogą sobie pozwolić na takie ryzyko. Coraz częściej pojawiają się jednak małe, ambitne firmy, których celem jest stworzenie innowacyjnych usług na bazie rozwiązań semantycznych. Przykładami takich przedsięwzięć mogą być: Hakia i Spock.

Twórcy wyszukiwarki Hakia (<http://hakia.com>) dążą do stworzenia narzędzia, które będzie pełniło rolę asystenta, pomagając użytkownikowi odnaleźć interesujące go informacje. Hakia nie jest kolejną multiwyszukiwarką agregującą tylko wyniki zebrane z innych tego typu witryn. Indeks wyszukiwawczy jest budowany przy użyciu zaawansowanych metod przetwarzania języka

²Istnieje możliwość aby ten problem obejść, więcej na ten temat można przeczytać na stronie <http://infomesh.net/2002/rdfinhtml/>

naturalnego, pozwalających na ubogacanie zaindeksowanych dokumentów o dodatkowe informacje syntaktyczne i semantyczne [6]. Podobnemu procesowi semantycznej adnotacji poddawane jest zapytanie wydawane przez użytkownika, dzięki temu istnieje większa szansa, że szukający znajdzie to czego szukał. Wyszukiwarka ta jest tworzona przy współpracy z bibliotekarzami [7]. Działania te mają pomóc w dostarczaniu wysokiej jakości wyników wyszukiwania³. Ostatnią wartą uwagi możliwością oferowaną przez wyszukiwarkę Hakia jest tworzenia grup dyskusyjnych wokół konkretnych zapytań. Spock (<http://spock.com>) to również wyszukiwarka, gro-

RYСУNEK 1: Wyniki wyszukiwania w wyszukiwarkach Hakia i Spock.

madząca jedynie dane na temat konkretnych osób. Roboty wyszukiwarki potrafią rozpoznać w treści strony nie tylko imię i nazwisko, ale również informacje dotyczące krewnych i osób powiązanych czy zainteresowań zawodowych.

Spock jest ciekawym przykładem innej tendencji na współczesnym rynku wyszukiwarek - tworzenia specjalizowanych narzędzi, ang. *Vertical search* zyskuje sobie coraz więcej zwolenników. Skupiając się tylko na konkretnej dziedzinie można powziąć pewne założenia, które są niedopuszczalne dla wyszukiwarek ogólnych (ang. *Horizontal search*) takich jak Google. Przykładowo, indeksując zbiór artykułów naukowych możemy z dużą dozą prawdopodobieństwa założyć, że na początku każdego z nich znajduje się tytuł, po którym wymienione są nazwiska wszystkich autorów oraz ich adresy email. Tego typu informacje mogą posłużyć do automatycznego stworzenia opisu/metadanych dla dokumentu, to z kolei pozwoli na specyfikowanie dokładniejszych zapytań związanych z tymi strukturami np. zapytanie o publikacje które były sygnowane nazwiskami więcej niż dwóch autorów.

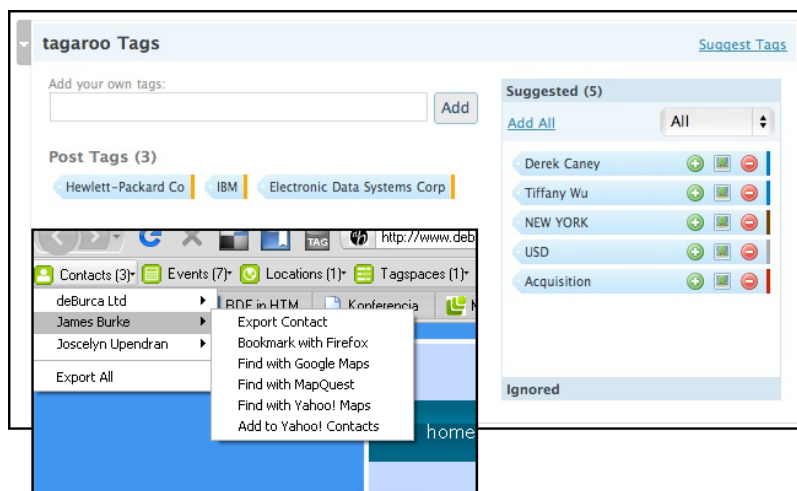
Tworzone są narzędzia pozwalające na automatyczne dodawanie informacji semantycznych dla pewnych ograniczonych podzbiorów stron w sieci WWW. Główni propagatorzy idei sieci semantycznej właśnie tutaj upatrują szansy na szeroko zakrojone jej wdrożenie. Największym atutem wyszukiwarek takich jak Hakia jest jakość oferowanych wyników osiągnięta dzięki nowatorskiemu procesowi indeksowania, współpracy z ekspertami dziedzinowymi i funkcjom społecznościowym. Dokładając kolejne tego typu serwisy być może uda się w pewnym momencie osiągnąć odpowiednią masę krytyczną po przekroczeniu, której migracja do sieci semantycznej potoczy się dużo szybciej.

3.2 Brak prostych w obsłudze narzędzi

Dla przeciętnego użytkownika słowa takie jak dokument RDF, predykat, ontologia nie brzmią zbyt przyjaźnie. W porównaniu z prostymi w użyciu edytorami WYSIWIG za pomocą których można tworzyć strony HTML/XHTML sieć semantyczna wydaje się być wymysłem szalonego naukowca chcącego niepotrzebnie utrudnić życie zwykłym ludziom. Jednak również na tym polu ostatnio wiele się zmieniło. Na przestrzeni ostatnich kilku miesięcy w sieci udostępniono wiele narzędzi które pozwalają przekonać się o tym, że sieć semantyczna powstaje na naszych oczach. Dostępne są już wtyczki dla popularnych systemów zarządzania treścią: Wordpressa [5] i Drupala [8]. Rozszerzenia te nie tylko pozwalają na łatwe udostępnianie metadanych związanych z publikowanymi przez użytkowników informacjami, ale również pomagają tworzyć treść. Wtyczka Calais Tagaroo (<http://tagaroo.opencalais.com/>) proponuje tagi pasujące do treści re-

³Czyżby powrót do idei katalogów internetowych?

dagowanego przez nas dokumentu, jednocześnie poszukuje w serwisach takich jak Flickr zdjęć, które mogłyby uatrakcyjnić tworzoną przez nas treść.

RYСУNEK 2: Rozszerzenia przeglądarki Mozilla Firefox : Tagaroo i Operator w działaniu.

Wobec problemów z wdrożeniem technologii RDF zaproponowano wykorzystanie do implementacji założeń sieci semantycznej technologii dobrze użytkownikom znanych. Przykładem takiego rozwiązania są mikroformaty (ang. *Microformats*) – <http://microformats.org/>. Zamiast definiowania ontologii i dodawania do treści stron odpowiednich znaczników RDF mikroformaty korzystają z znaczników HTML i klas CSS (ang. *Cascade Style Sheet*). Używanie mikroformatów podczas tworzenia zwykłej strony WWW wymaga wprowadzenia przestrzegania kilku prostych zasad, ale nie powinno nikomu sprawić trudności. Każdy z mikroformatów to osobna specyfikacja opisująca sposób w jaki mogą one zostać użyte. Jeżeli program komputerowy (np. wtyczka przeglądarki) napotka w kodzie strony element zapisany zgodnie z specyfikacją mikroformatów np. wizytówkę autora, będzie w stanie rozpoznać, który wyraz to nazwisko, a który to imię. Udało się tym samym stworzyć opis elementu strony którego znaczenie będzie zrozumiałe dla programu komputerowego. O tym, że to naprawdę działa możemy się przekonać instalując w przeglądarce Firefox rozszerzenie Operator ⁴, analizuje ono kod aktualnie wyświetlonej strony i odnajduje fragmenty zgodne z specyfikacją mikroformatów odpowiednio je interpretując. Przykładowo, użytkownik wchodzi na stronę konferencji, odpowiednie rozszerzenie przeglądarki analizuje stronę w poszukiwaniu mikroformatów. Dzięki odnalezionym w treści strony informacjom z poziomu przeglądarki będzie można dodać informacje o dacie konferencji do e-kalendarza, zobaczyć na mapie gdzie odbędzie się konferencja czy wreszcie zapoznać się z profilami prelegentów udostępnionymi na stronach serwisów społecznościowych.

Czy mikroformaty konkurują z technologiami z pod znaku W3C? W chwili obecnej dostępne są specyfikacje 9 mikroformatów w tym standardy opisu miejsc, danych adresowych, wydarzeń, relacji między stronami WWW i inne (por. <http://microformats.org/>). Mikroformaty pozwalają opisać zaledwie skromny wycinek rzeczywistości, mechanizmy oparte o RDF oferują rozwiązania dużo bardziej ogólne. Dzięki specjalnemu językowi GRDDL (ang. *Gleaning Resource Descriptions from Dialects of Languages*) mikroformaty mogą zostać z łatwością przekształcone do formatu RDF.

4 Semantyka w bibliotekach cyfrowych

Każdy obiekt cyfrowy jest opatrzonej mniej lub bardziej wyczerpującą informacją bibliograficzną. W przypadku bibliotek dLibrowych metadane już od dłuższego czasu są udostępniane w formacie RDF. Opisy te są widoczne w wyszukiwarkach dokumentów semantycznych – takich jak Swoogle (<http://swoogle.com>), nic nie stoi na przeszkodzie aby wykorzystać te informacje do innych celów. Rozważmy następujący przykład, każda z publikacji widocznych w bibliotekach

⁴<https://addons.mozilla.org/en-US/firefox/addon/4106>

cyfrowych zrzeszonych w Federacji Bibliotek Cyfrowych (<http://fbc.pionier.net.pl>) posiada swój identyfikator OAI. Dzięki dobrze zdefiniowanej strukturze takiego identyfikatora możliwe jest stworzenie odpowiedniego rozszerzenia dla przeglądarki internetowej, które pozwoliłoby użytkownikom szybko i wygodnie:

- wyświetlić opis danej publikacji,
- dodać ją bezpośrednio do swoich ulubionych publikacji,
- odnaleźć publikacje podobne.

Na podstawie listy identyfikatorów OAI program komputerowy byłby w stanie automatycznie stworzyć bibliografię dla przygotowywanej publikacji w dowolnym zdefiniowanym przez użytkownika formacie.

Ciekawym pomysłem może okazać się stworzenie ontologii zawierającej wiedzę nt. samej biblioteki. Opracowanie takiego narzędzia umożliwiłoby szeroko zakrojoną współpracę z innymi systemami – nie tylko bibliotekami cyfrowymi. Dotychczas podobne zadanie pełnił w ograniczonym zakresie protokół OAI-PMH, określając na jakich zasadach ma się odbywać wymiana metadanych. Ontologia bibliotek cyfrowych umożliwiałaby poszerzenie zakresu interoperacyjności również na treść publikacji.

Kolejnym zagadnieniem jest rozszerzenie możliwości wyszukiwania publikacji tak aby nie było to po prostu odnajdywanie wystąpień pewnego łańcucha znaków w indeksie wyszukiwawczym. Wyszukiwarka biblioteczna powinna być w stanie „zrozumieć” wydane zapytanie i odnaleźć nie tylko dokumenty zawierające konkretny ciąg znaków, ale również te które zawierają synonimy i hiponimy (pojęcia węższe) danego wyrazu. Problem ten w ogólności wymaga rozpoznania w jakim znaczeniu użyty został konkretny wyraz. Aby tego dokonać konieczne są często dodatkowe informacje. Użytkownik wpisując słowo „zamek” mógł mieć na myśli jedno z kilku znaczeń tego wyrazu. W zależności od tego do której grupy znaczeniowej dany wyraz należy, ma on inne synonimy i inne pojęcia podrzędne. Najprostszym rozwiązaniem jest po prostu zapytać użytkownika o jakie znaczenie mu chodziło i dysponując wiedzą na temat jego rzeczywistych potrzeb poprawnie rozszerzyć zapytanie.

Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa Federacja Bibliotek Cyfrowych

Poznań Szukaj

Szukaj: [tylko w tekście publikacji] [tylko w opisie bibliograficznym] [w opisie i w tekście]

Wyszukiwanie zaawansowane...

Poprawne formułowanie zapytania

We wprowadzonym zapytaniu znajdują się wyrazy należące do więcej niż jednej grupy znaczeniowej. Zaznacz na poniższej liście, które grupy znaczeniowe mają być wykorzystane przy rozszerzeniu zapytania.

Poznań

- ☐ Poznań (wg atr.: Temat i słowa kluczowe)
- ☐ Poznań (wg atr.: Wydawca)
- ☐ Poznań (wg atr.: Data wydania)
- ☐ Poznań (wg atr.: Opis)

RYСУNEK 3: Wybór grupy synonimów, które mają zostać użyte do rozszerzenia zapytania.

Problem określenia w jakim znaczeniu został użyty wyraz nie dotyczy sytuacji gdy mamy do czynienia z słownictwem kontrolowanym, gdzie każde hasło jest jednoznaczne. Przypuszczalnie jednak dla wielu użytkowników język haseł przedmiotowych mógłby się wydać niezrozumiały. Trudno wyobrazić sobie sytuację w której użytkownik będzie wpisywał w formularzu wyszukiwania hasło przedmiotowe w jego pełnym brzmieniu. Przypuszczalnie w formularzu znajdzie się raczej jedno lub kilka słów kluczowych mniej lub bardziej podobnych do któregoś hasła. Jeżeli zamiast wyszukiwania zastosowane zostanie raczej przeglądanie indeksu w którym zebrane byłyby wszystkie hasła ze słownika kontrolowanego wówczas użytkownicy nie musieli by nic wpisywać, wystarczyłoby odnaleźć interesujące ich hasło na liście. W takiej sytuacji przydatny byłby opisywany przez Dariusza Daćko [3] hierarchiczny tezaursus stworzony w oparciu o słownik kontrolowany KABA. Jego wykorzystanie pozwoliłoby na automatyczne rozszerzanie treści zapytania o pojęcia węższe oraz synonimy⁵.

⁵Takie rozwiązanie przyniesie pozytywne skutki tylko wtedy gdy w danej bibliotece będzie używany słownik kontrolowany KABA.

W dLibrze dostępny jest mechanizm rozszerzania zapytań, nie jest to jednak tezaurus w pełnym tego słowa znaczeniu. Nie posiada on informacji o pojęciach nadrzędnych i podrzędnych, osoba redagująca słownik synonimów może jedynie określić wartość bazową dla danej grupy wyrazów. Z myślą o zapytaniach wydawanych przez użytkowników konieczne byłoby pozyskanie bardziej ogólnego tezaursu, który zawierałby przede wszystkim informacje o wyrazach używanych w języku naturalnym.

5 Podsumowanie

Trudno uwierzyć aby udało się w pełni zastąpić tradycyjny internet jedną wielką siecią semantyczną. Nie można się jednak nie zgodzić z faktem, iż realizacja idei sieci, w której treść jest zrozumiała również dla programów komputerowych, może przynieść ogromne korzyści. Wszystko wskazuje na to, że proces ten będzie powoli postępował i być może po osiągnięciu odpowiedniej masy krytycznej, gdy użytkownicy przekonają się jak wielkim zyskiem dla nich jest sieć semantyczna, rozwój gwałtownie przyspieszy.

Wdrożenie na szeroką skalę elastycznych protokołów wymiany metadanych jest już wartością samą w sobie. Wystarczy przywołać przykład kanałów RSS, bez których większość współczesnych mash-up'ów nie miałaby racji bytu.

Sieciami semantycznymi zaczynają się interesować również wielkie korporacje, przed którymi sieć semantyczna otwiera zupełnie nowe możliwości. Firmy takie jak Nokia czy Yahoo inwestują w tą dziedzinę nauki ogromne fundusze. Pozostaje więc tylko czekać.

Literatura

- [1] T. Berners-Lee, "Information management: A proposal," 1989. [Online]. Available: <http://www.w3.org/History/1989/proposal.html>
- [2] —, "What the semantic web can represent," 1998. [Online]. Available: <http://www.w3.org/DesignIssues/RDFnot.html>
- [3] D. Dacko, "Biblioteka 3.0 / semantyczna biblioteka." [Online]. Available: <http://forum.biblioteka20.pl/viewtopic.php?t=123>
- [4] M. de Kunder, "The size of the world wide web – daily estimated size of the world wide web," dostęp 13.05.2008. [Online]. Available: <http://www.worldwidewebsite.com/>
- [5] F. Giasson, "Blogs, wordpress, zitgist and the semantic web." [Online]. Available: <http://fgiasson.com/blog/index.php/2007/09/01/blogs-wordpress-zitgist-and-the-semantic-web/>
- [6] HakiaTeam, "Hakia-lab." [Online]. Available: <http://labs.hakia.com/hakia-lab.html>
- [7] —, "What defines a quality result?" [Online]. Available: <http://company.hakia.com/>
- [8] J. Hendler, "About semantic search - web 3.0 for drupal." [Online]. Available: <http://semanticsearch.org/>
- [9] A. Iskold, "Semantic web: Difficulties with the classic approach." [Online]. Available: http://www.readwriteweb.com/archives/semantic_web_difficulties_with_classic_approach.php
- [10] R. Price, "What is an rdf triple?" dostęp 13.05.2008. [Online]. Available: http://www.robertprice.co.uk/robblog/archive/2004/10/What_Is_An_RDF_Triple_.shtml
- [11] Wikipedia, "Html," dostęp 13.05.2008. [Online]. Available: <http://en.wikipedia.org/wiki/HTML>
- [12] —, "Resource description framework," dostęp 13.05.2008. [Online]. Available: http://en.wikipedia.org/wiki/Resource_Description_Framework

Grzegorz Gmiterek: Czego potrzebują Bibliotekarze 2.0 i co mogą im dać informatycy

Czego potrzebują Bibliotekarze 2.0 i co mogą im dać informatycy

Nowe media a środowisko biblioteczne XXI wieku.

W stronę społeczeństwa nadmiaru informacji.

Zagadnienie związane z wykorzystaniem elementów Web 2.0 w działalności współczesnych bibliotek było w ostatnim czasie poruszane w wielu publikacjach – zarówno polskich, jak i zagranicznych¹. Odnośnie zjawiska Library 2.0 (Biblioteka 2.0) pojawiło się również sporo definicji², które przedstawiają je jako nowy sposób działalności informacyjnej w odniesieniu do tradycyjnych, jak również cyfrowych bibliotek. Jack M. Maness na przykład przedstawia założenia tych instytucji jako miejsce, gdzie wykorzystane są multimedialne, wspólnie tworzone, interaktywne oraz oparte na globalnej sieci rozwiązania technologiczne będące doskonałym uzupełnieniem usług bibliotecznych. Wymienia przy tym zarówno komunikatory internetowe, media strumieniowe, blogi, serwisy typu Wiki, serwisy społecznościowe, wspólne tagowanie, czytniki RSS oraz mashups (witryny internetowe, które łączą gotowe usługi i rozwiązania dostępne na innych stronach WWW). Zwrócił też on uwagę na główne aspekty działalności Biblioteki 2.0. Są to: szczególne miejsce użytkownika w jej organizacyjnej strukturze, dostęp do szerokiej gamy multimediów, biblioteka rozumiana jako bogactwo społeczne oraz innowacyjność (kreatywność) w oferowaniu usług informacyjnych³. Innym przykładem jest proste równanie stworzone przez Johna Blyberga: **Library 2.0 = (książki + personel + czytelnicy + podstawa zaufania) x współuczestnictwo**. Zagadnienia poruszane na polskim forum „Społeczności i bibliotekarzy cyfrowych. Biblioteka 2.0” i dyskusje z nimi związane, a także poszczególne posty na blogach poświęconych tej tematyce ukazują, że wspólne, „społecznościowe” dociekanie i tworzenie pionierskich rozwiązań to coraz częściej jeden z elementów informacyjnej rzeczywistości, w której żyjemy. Co ważne, rzeczywistości, która jest kreowana również przez samych użytkowników. W świecie zdominowanym przez informację elektroniczną, w którym tradycyjne dokumenty, takie, jak książka i prasa tracą swoją pozycję na rzecz dokumentów multimedialnych i cyfrowych rola „aktywnych” odbiorców informacji, w tym także klientów bibliotek staje się nieoceniona.

¹ Library 2.0. In LisWiki. [on-line] [dostęp 27 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web:

http://liswiki.org/wiki/Library_2.0

² Poszczególne definicje Library 2.0, jak również inne dokumenty do niej się odnoszące są dostępne w serwisie Squidoo [on-line] [dostęp 24 kwietnia 2008 r.]. dostępny w Word Wide Web: <http://www.squidoo.com/library20>

³ J. M. Maness: Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries [on-line] „Webology”, 2006, nr 2 [dostęp 27 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html>

Pomimo tego, że pojawiają się opinie krytyczne podważające rację tworzenia tego rodzaju rozwiązań, jak również samej idei „dwazerowości”, tej rewolucji nie da się już zatrzymać. Informacja staje się wolna, a „maniacy” wydawałoby się najmniej zrozumiałych przez większość społeczeństwa zagadnień tworzą swoje społecznościowe serwisy internetowe, fora, grupy dyskusyjne i inne miejsca sieciowe, gdzie nie tylko czytają, ale także dyskutują, nagrywają, słuchają, oglądają, dzielą się wiedzą, wyrażają swoje opinie, podsyłają sobie linki do aktualnych, ciekawych często zabawnych informacji, czyli wchodzą w interakcję z innymi użytkownikami. Ta komunikacja przekracza zarówno granice czasowe, jak i geograficzne. Przykładem może być artykuł opublikowany na łamach jakiejś gazety czy czasopisma amerykańskiego, który za pomocą witryny internetowej danego tytułu dostępny jest w każdym zakątku globu ziemskiego. Każdy z nas może go skomentować, dodać opinię odnoszącą się do poruszonego zagadnienia, podyskutować z innymi internautami i czytelnikami, bywa że z samym autorem artykułu (blog dziennikarza). Trafne przeto wydaje się stwierdzenie Krzysztofa Urbanowicza⁴, że współczesny człowiek świadomy roli mediów elektronicznych korzysta z informacji kiedy chce, gdzie chce oraz jak chce.

Ważne wydaje się również to, że ma on możliwość wyboru takiej informacji, jaką chce. Nie jest już tylko skazany na tradycyjne, drukowane słowniki, encyklopedie czy tytuły prasowe powiązane z daną dziedziną nauki i życia, czy też na specjalistyczne płatne zasoby elektroniczne. Do dyspozycji mamy ogromny wybór informacji, z których możemy korzystać bezpłatnie. Są też oczywiście sytuacje kiedy to dana biblioteka stwarza nam możliwości wolnego skorzystania z płatnych serwisów (np. serwisy kolekcji pełnotekstowych czasopism naukowych) lub baz danych. Jednak i tutaj to nie czytelnik (klient) ponosi koszty. Przy odrobinie umiejętności posługiwania się słowami kluczowymi, metatagami czy znajomością serwisów społecznościowych grupujących linki do najbardziej aktualnych informacji oraz specjalistycznych witryn WWW dotyczących danego zagadnienia jesteśmy w stanie szybko i skutecznie dotrzeć do wiedzy wyrażonej nie tylko w sposób tekstowy, ale również jako nagrania audio i video. Ten wybór łączy się często z różnorodnością opisu danego zjawiska. Zdarza się, że opis posiada błędy. Jednak od razu trzeba zaznaczyć, że społeczność internetowa i zbiorowa inteligencja jest bardzo wyczulona na wszelkiego rodzaju fałsz dlatego też wszelkie błędy są na bieżąco poprawiane, a także komentowane przez innych. Ważny wydaje się tutaj aspekt zbiorowego współtworzenia treści elektronicznej.

⁴ K. Urbanowicz: Internet jest rewolucją, która zmienia reguły gry w mediach raz na zawsze. In Slideshare.com [on-line] [dostęp 30 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w Word Wide Web: <http://www.slideshare.net/mediapolis/internet-jest-rewolucja-ktra-zmienia-reguy-gry-w-mediach/>

W moim artykule chciałbym ukazać rolę Biblioteki 2.0 w dzisiejszym społeczeństwie nadmiaru informacji. Celem jest próba scharakteryzowania aktualnych trendów odnoszących się do światowej działalności bibliotecznej. Ze względu na to, że coraz częściej mamy okazję zaobserwować zjawisko kiedy to sami użytkownicy przejmują zadania tych instytucji tworząc projekty mające na celu gromadzenie, selekcję oraz udostępnienie informacji posłużę się także przykładami stron i serwisów internetowych, które nie mają bezpośredniego związku z tradycyjną biblioteką. Serwisy te ukazują jednak charakterystyczny kierunek działań internautów oraz to, że w dużym stopniu mogą to być z jednej strony działania zagrażające tradycyjnym, jak również elektronicznym księżnicom, a z drugiej pokazują kierunek, w jakim zmierza większość współczesnych społeczeństw. Spróbuję również odpowiedzieć na pytanie, jak może wyglądać współpraca pomiędzy bibliotekarzami i użytkownikami. Dodam, że problemy te, w dużym stopniu, odnoszą się do potrzeb informacyjnych badaczy i studentów, jak również idei akademickiej biblioteki 2.0.

Swój artykuł chciałbym zacząć od krótkiego omówienia misji biblioteki i strategicznej wizji rozwoju instytucji tego typu. W *Vademecum Bibliotekarza* misja biblioteki została scharakteryzowana jako precyzyjne wyrażenie dalekosiężnych zamierzeń i aspiracji biblioteki. Powinna także odpowiadać na pięć podstawowych pytań:

1. Czym jest biblioteka?
2. Czym biblioteka powinna być?
3. Co biblioteka chce osiągnąć?
4. Jaka jest pozycja biblioteki w otoczeniu?
5. Jakimi przekonaniem kieruje się biblioteka w swojej działalności?⁵

Odpowiedź na te pytania nie wydaje się z pozoru trudna. Każdy z nas przecież wie czym jest biblioteka i jakie są jej główne zadania. Jednakże warto zwrócić uwagę, że pytania te w dużym stopniu odnoszą się do działalności biblioteki jako nowoczesnej organizacji. Organizacji, której główną cechą powinna być dzisiaj zmienność i przystosowywanie się do otaczającego ją środowiska. Przy czym trzeba od razu zaznaczyć, że to otoczenie również podlega dynamicznym i ciągłym zmianom. Biblioteka powinna być instytucją, której funkcje to już nie tylko informowanie, gromadzenie, katalogowanie i udostępnianie dokumentów. Dzisiaj w erze powszechnego dostępu do informacji, wielu czytelników na co dzień korzysta z mediów elektronicznych takich, jak Internet czy telefonia komórkowa. Oczekują oni również, że biblioteka będzie częścią ich nowoczesnego środowiska informacyjnego. Nie bez

⁵ *Vademecum Bibliotekarza*. Pod red. L. Bilińskiego. Warszawa 2008. Rozdział 4.4.2. Misja i wizja biblioteki, str. 1 – 2.

znaczenia wydaje się także fakt, że użytkownicy ci w wielu przypadkach odwiedzają placówkę biblioteczną, aby nie tylko wypożyczyć książkę, przejrzeć czasopismo czy gazetę. Biblioteka jest dla nich centrum informacyjnym, gdzie mogą skorzystać z darmowego dostępu do Internetu. Coraz częściej kojarzy im się ona z wolnym dostępem do informacji zarówno tej zawartej w książce i prasie, jak również w światowej sieci. Warto zacytować w tym miejscu wyniki sondaży przeprowadzonych w USA. Według serwisu News Factor Network, który powołuje się na badania Pew Internet & American Life Project - w minionym 2007 roku amerykańskie biblioteki publiczne odwiedziła ponad połowa Amerykanów. Jednak, co należy podkreślić, bardziej od tekstów drukowanych, przyciągały ich tam komputery i Internet. Z drugiej strony osoby korzystające z sieci dwa razy częściej odwiedzały placówki biblioteczne niż osoby z niej nie korzystające⁶.

Słuszne wydaje się zwrócenie uwagi przez Artura Jazdona na fakt, że biblioteki to miejsca, gdzie użytkownicy (czytelnicy) powinni mieć możliwość pogłębiania swojej wiedzy dotyczącej wyszukiwania informacji. Aby to robić skutecznie i efektywnie nie wystarczy korzystać z podstawowych funkcji powszechnie stosowanych wyszukiwarek takich, jak Google. Konieczne jest uświadomienie użytkownikom, że 58% zasobów sieci to zasoby ukryte, a więc takie, których proste mechanizmy nie zindeksują⁷. Potrzebna jest edukacja prowadząca do poszerzania umiejętności wyszukiwawczych zarówno użytkowników, jak i bibliotekarzy. Problematyka szkoleń powinna obejmować między innymi zagadnienia odnoszące się do praktycznego wykorzystania różnych typów wyszukiwarek (przykład – www.searchpickr.com), wyszukiwania zaawansowanego, operatorów logicznych Bool'a, umiejętności w ocenianiu i selekcji informacji, wykorzystania w swojej pracy nie tylko dokumentów tekstowych ale także audialnych (podcast, audycje radiowe) i audiowizualnych (telewizja internetowa, videoblog) oraz, co jest równie ważne, korzystanie z zasobów tworzonych przez społeczności internautów, czyli tzw. „zbiorowej inteligencji”.

Nowoczesna biblioteka to instytucja ucząca się. I to nie tylko od innych bibliotekarzy, ale również od użytkowników. To oni odgrywają dzisiaj największą rolę, zajmują centralne miejsce w strukturze tej organizacji. Musi być ona dla nich przyjazna, gościnna, kojarzyć im się z nowoczesnością, otwartością, atrakcyjnym sposobem spędzenia wolnego czasu. Dotyczy to oczywiście tradycyjnych księżnic, jak też ich cyfrowych odpowiedników.

Ważna jest tutaj również otwartość na nowe sposoby komunikacji. Ciekawym rozwiązaniem jest internetowa „gra” Second Life, świat w którym mają swoją siedzibę firmy

⁶ Internet główną atrakcją bibliotek w USA. „Notes Wydawniczy” 2008, nr 1, s. 13.

⁷ A. Jazon: Biblioteka mojego wieku? „Biblioteka” nr 11 (20) 2007, s. 76.

komercyjne działające w „realu”, wydawnictwa prasowe, a także biblioteki. Agnieszka Koszowska, na łamach bloga Biblioteka 2.0 przedstawiła projekt Info Island, który powstał z inicjatywy amerykańskiej organizacji Alliance Library System. Jego celem jest dostarczenie usług informacyjnych oraz przyciągnięcie jak największej ilości internautów do placówek bibliotecznych. Sposobów na to jest wiele. Autorka wymienia między innymi stanowiska informacyjne z ekranami dotykowymi, w oryginalny sposób udostępnione wydawnictwa i publikacje, narzędzia pozwalające na wyszukanie w światowej sieci dokumentów odnoszących się do świata literatury. Warto dodać, że biblioteki funkcjonujące w Second Life to również miejsca, gdzie dyżurują bibliotekarze (Reference Librarian), których pomoc może nam ułatwić podróżowanie po tym rozległym świecie i instytucjach kultury w nim dostępnych⁸.

Biblioteka to z natury rzeczy miejsce aktywności i twórczości. Nowe media i poszczególne elementy zjawiska Web 2.0 doskonale pomagają utrzymać jej ten status. Zmiany w polskich księżnicach muszą być wprowadzane. Jest to związane z jednej strony z szybkością przeobrażania się świata przekazywania informacji, a z drugiej z wykorzystaniem przez użytkowników nowych technologii w życiu codziennym. Oczywiście nie powinno się mówić o rewolucji, ale raczej o ewolucji w kierunku instytucji przystającej do światowej rzeczywistości informacyjnej. Warto też zwrócić uwagę na tradycyjną rolę biblioteki jako miejsca spotkań (centrum prelekcji naukowych, dyskusji, prezentacji ciekawych zjawisk dotyczących świata kultury i nauki itp.).

Wiele instytucji komercyjnych powiązanych z książką, prasą, muzyką czy filmem decyduje się na niekonwencjonalne sposoby przyciągnięcia klientów do swojej oferty. EMPiK (Elektroniczna Muzyka Prasa i Książki) wstawia do swoich lokali kanapy i puffy aby klienci (czytelnicy?) mogli wygodnie zasiąść i zanurzyć się w lekturze książkowej czy prasowej. Sieć „Dom Książki” (dziś Bookhousecafé) staje się powoli połączeniem księgarni i kawiarni, gdzie można kupić specjalnie przygotowaną mieszankę kawową z plantacji w Azji i Afryce. Ciekawą inicjatywę zaproponowała na początku lat 80’ sieć barów Starbucks gdzie do dziś możemy kupić książki i płyty z muzyką oraz, co może stanowić dla nas nowość, za niewielką opłatą ściągnąć piosenkę w pliku mp3, która w danej chwili jest puszczona w lokalu. Oryginalnym pomysłem jest również serwowanie posiłków oraz wina w amerykańskich kinach⁹. Oczywiście wszystkie te sposoby będą się wiązały z otwartością

⁸ A. Koszowska: Biblioteki w Secondo Life – Info Island. In blog Biblioteka 2.0 [on-line] [dostęp 27 kwietnia 2008 r]. Dostępny w World Wide Web: <http://blog.biblioteka20.pl/?p=46>

⁹ M. Strzelecka: Książkę do kawy proszę! „Gazeta Wyborcza” 22 kwietnia 2008, s. 19.

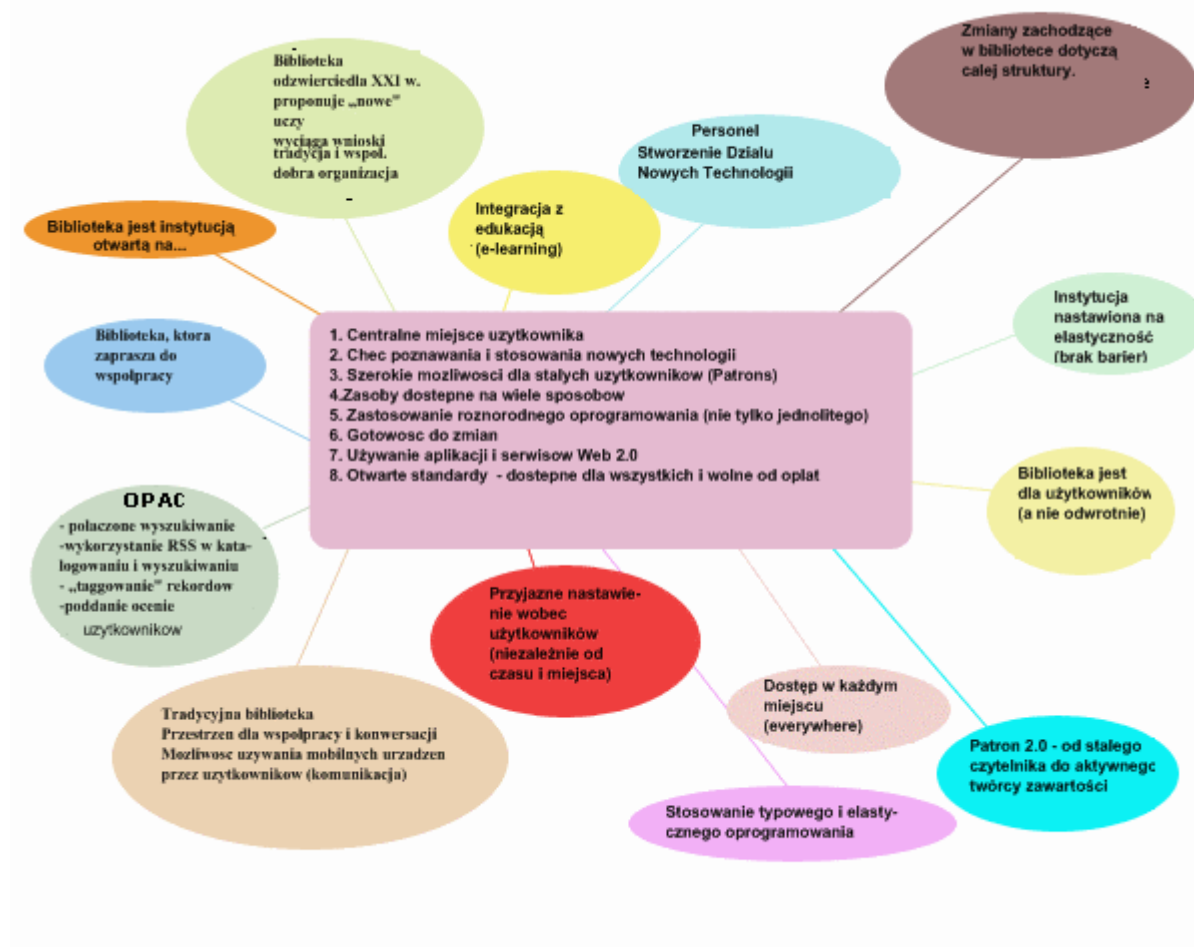
zdefiniowaną na wiele sposobów. Odnośnie świata bibliotecznego doskonałym przykładem może być tutaj dokument odnoszący się do zmian wprowadzanych w funkcjonowanie publicznej biblioteki w Sztokholmie, którego tytuł brzmiał *Przyszłe miejsce spotkań*¹⁰. Inne to opisywane przez A. Koszowską, na łamach bloga Biblioteka 2.0, przykłady bibliotek z Anglii i Holandii, które w ciekawy i oryginalny sposób przyciągają do swoich budynków rzesze czytelników oraz osoby zainteresowane nowymi mediami¹¹.

Oczywiście ogromną rolę będzie tutaj w głównej mierze odgrywała jakość usług, jak również aktualność i rzetelność w informowaniu. Ciekawe, z punktu widzenia osoby stojącej przed problemem wdrażania nowych technologii i poszczególnych elementów zjawiska Web 2.0 może wydawać się to, że idea Biblioteki 2.0 poszerza tradycyjne zadania i funkcje księżnic, między innymi poprzez ustanowienie nowych form komunikacji i współpracy pomiędzy bibliotekarzem, a czytelnikiem (Patronem 2.0). Dla lepszego ukazania tego zjawiska posłużę się diagramem przygotowanym przez włoską bibliotekarkę Bonarię Biancę i udostępnionym w serwisie Flickr http://flickr.com/photo_zoom.gne?id=113222147&size=o.

¹⁰ Za A. Jazdonem: A. Johansson: A meeting place for the future: Visitor Pathways – Stockholm Public Library Project development. "Scandinavian Public Library Quarterly", 2002, nr 3, s. 4 – 7.

¹¹ A. Koszowska: Idea Store – Uczenie się przez całe życie... w bibliotece; Holenderski pomysł na bibliotekę. In blog Biblioteka 2.0 [on-line] [dostęp 27 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://blog.biblioteka20.pl/>

LIBRARY 2.0 MEME MAP

Library 2.0 Meme Map by Bonaria Biancu. Tłumaczenie własne.

Powyższy wykres ukazuje rolę użytkowników w tej instytucji. Otwartość na nowe technologie, sposoby dotarcia i organizowania informacji elektronicznej, zasoby dostępne na wiele sposobów, używanie aplikacji i serwisów Web 2.0, brak barier oraz zaproszenie do współpracy wszystkich chcących tworzyć profesjonalne zasoby dokumentacyjne pod okiem specjalistów i przewodników w świecie informacji to tylko niektóre elementy wymienione przez autorkę. Sam termin Patron 2.0 rozumiem jako odniesienie do stałego klienta – czytelnika, który w Library 2.0 jest aktywnym twórcą elektronicznych treści, jak również osobą na co dzień utrzymującą bezpośrednie kontakty z placówką biblioteczną i często ją odwiedzającą. Te odwiedziny wiążą się oczywiście nie tylko z chęcią wypożyczenia książek. Powodem może być rozmowa z bibliotekarzem, udział w wieczorkach literackich, kołach zainteresowań, chęć skorzystania z nowych mediów (w tym z Internetu) itp. Biblioteka coraz częściej staje się miejscem spotkań towarzyskich, a nawet centrum rozrywki. Doskonałym przykładem jest gaming. Jest to od niedawna nowy sposób na przyciągnięcie dzieci i

młodzieży do amerykańskich księgarni publicznych. W ostatnim czasie, w ramach corocznego tygodnia bibliotek, zorganizowano w nich akcję gaming@your library. Na krótki czas biblioteki zamieniły się w centrum turniejów gier video. Udział w nich brali nie tylko najmłodsi, ale także studenci oraz osoby starsze¹². Interesującym może się wydawać również fakt zakładania przez bibliotekarzy organizacji na rzecz gamingu. Przykładem jest stowarzyszenie „Games and Gaming Member Initiative Group” (MIG), w którym uczestniczy prawie 20 amerykańskich księgarni¹³. Ciężko dzisiaj wyrokować czy w Polsce idea gamingu się przyjmie, a jej elementy będą obecne w życiu bibliotecznym. Wydaje się, że wśród wielu bibliotekarzy istnieje świadomość odnosząca się do biblioteki jako instytucji wyłącznie udostępniającej księgozbiór i zapewniającej dostęp do informacji (tradycyjnej i elektronicznej). Jednakże ze względu na coraz niższy poziom czytelnictwa Polaków oraz coraz rzadsze wizyty w tych instytucjach kultury zasadne wydaje się pytanie, jak daleko można się posunąć w celu zachęcenia dzieci, młodzieży czy osób dorosłych do częstszego odwiedzania bibliotek. Warto dodać, że w erze społeczeństwa informacji jednym z zadań bibliotek publicznych (i nie tylko) powinno być wspieranie edukacji medialnej, czyli także korzystania z takich przekazów multimedialnych, jak gry video.

Otwartość „na nowe” oraz kreatywne działanie zmierzające do przyciągnięcia jak największej ilości osób do biblioteki to dzisiaj coraz częściej jeden z elementów promocji tradycyjnych księgarni. Spróbujmy zatem wymienić narzędzia, które będą w dużej mierze pomocne w komunikacji pomiędzy bibliotekarzem a czytelnikiem (użytkownikiem). W odniesieniu do Biblioteki 2.0 najczęściej wymieniane są fora i grupy dyskusyjne, blogi i vlogi, agregatory aktualności (m. in. czytniki RSS), serwisy typu Wiki, serwisy A&Q, serwisy społecznościowe (ze szczególnym uwzględnieniem serwisów typu Digg i Delicious), strony startowe, na których zamieszczone są najaktualniejsze informacje z różnych dziedzin nauki, kultury i rozrywki, podcasty oraz telewizja internetowa. Nie bez znaczenia wydaje się fakt, że narzędzia te w większości są bezpłatne. Jest to też jedna z tych właściwości, która decyduje o tym, że dzisiaj każda biblioteka może wdrażać do swojej działalności elementy Web 2.0 bez konieczności ponoszenia dużych kosztów finansowych. Może być to zarówno miejska filia biblioteki publicznej na jednym z dużych osiedli w Warszawie, jak również mała gminna placówka biblioteczna funkcjonująca na terenach rolniczych we wschodniej Polsce.

¹² Gaming @ Your Library. In ALA American Library Association [on-line] [dostęp 25 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web:

<http://www.ala.org/ala/pio/presscenter/piopresskits/nationallibraryweek2008a/gl08.cfm>

¹³ Nintendo Donatem 21 Wiis to Entourage Use At Libraries” In Library Journal [on-line] [dostęp 25 kwietnia 2008 r.] Dostępny w World Wide Web:

<http://www.libraryjournal.com/article/CA6529378.html?q=nintendo+donates+21>

Ciekawym zagadnieniem okazuje się być problem jakości zasobów i treści stron internetowych bibliotek. Aktualność, rzetelność i zakres wiadomości dostępnych na poszczególnych bibliotecznych witrynach WWW to dzisiaj jeden z najważniejszych elementów informacyjnych powinności tych instytucji. Nie wystarczy już umieścić działu *Linki* bądź *Polecane strony* ponieważ nadmiar informacji dostępnych w Internecie powoduje, że w pewnym momencie mogą się one stać „workiem bez dna”, w którym po omacku będziemy szukać odsyłacza do dokumentu, informacji czy strony internetowej w danym momencie nam potrzebnej. Rozwiązaniem może być tutaj architektura informacji (AI), czyli dziedzina wiedzy, której celem jest projektowanie jak najbardziej funkcjonalnych i wygodnych dla użytkowników środowisk informacyjnych. Osobami, które w sposób szczególnych mogą ją rozwijać, są bibliotekarze¹⁴. Stanisław Skórka charakteryzując to w Polsce całkiem młode zjawisko w odniesieniu do bibliotek szkolnych i tworzenia ich witryn internetowych, zwraca uwagę, że priorytetem nie jest tutaj osiągnięcie jak największych zysków, ale zwrócenie uwagi na nowe formy usługi, poszerzanie oferty biblioteki, wskazanie wartościowych zasobów w Internecie, zdobycie większego grona czytelników i lepsza z nimi komunikacja¹⁵. To poszukiwanie i organizowanie najbardziej wartościowych treści powinno stanowić jeden z głównych celów każdej ksiąźnicy.

Dobrym rozwiązaniem może się tutaj okazać tworzenie bibliotek webowych. Są to uporządkowane zbiory odnośników do wiarygodnych i aktualnych źródeł informacji dostępnych w Internecie, rozszerzające zasoby biblioteki tradycyjnej. Trafne wydaje się stwierdzenie, że dobrze przygotowany projekt tego typu może z powodzeniem pełnić rolę wirtualnego regału z książkami, słownikami, mapami, nagraniami audio i video oraz innymi cennymi źródłami informacji. Taki zasób informacji nie zajmuje fizycznie miejsca w bibliotece, ma nieograniczoną pojemność, można go szybko przeszukiwać i łatwo dodawać nowe pozycje. Przy jego tworzeniu nie tyle liczą się same umiejętności bibliotekarzy, co wytrwałość w poszukiwaniu interesujących zasobów i zwracanie uwagi na ich aktualizację¹⁶. Biblioteka webowa może być przeto doskonałym uzupełnieniem tradycyjnych zbiorów bibliotecznych, jak również źródłem najbardziej aktualnych informacji. Warto zaznaczyć, że tego typu projekty są coraz częściej tworzone także przez samych internautów, bez pośrednictwa i pomocy bibliotekarzy.

¹⁴ S. Skórka: Architekt informacji w bibliotece szkolnej. „Biblioteka w szkole”, 2008, nr 1, s. 2.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Vadamecum Bibliotekarza. Pod red. L. Bilińskiego. Warszawa 2008. Rozdział 9.4 Biblioteki Webowe.

Dobrym rozwiązaniem odnoszącym się do dostarczania aktualności jest stworzenie własnej, spersonalizowanej strony startowej zawierającej wiadomości na określony temat bądź pochodzące z wcześniej przez nas wybranego serwisu. Narzędzia, które możemy w tym celu wykorzystać obejmują zarówno przeglądarki (do wykorzystania na miejscu, w bibliotece), jak i poszczególne serwisy internetowe. Ich przykładami są: www.startowy.pl, www.pingle.pl, www.google.pl/ig, www.mynet.pl, www.cafenews.pl, www.netvibes.com oraz usługa Microsoftu – www.live.com. Warto dodać, że tworzenie spersonalizowanych stron startowych to obecnie widoczny trend, za którym podążają także firmy komercyjne stawiające na innowacyjność i dostrzegające ogromną rolę Internetu. Magdalena Czarnecka słusznie zauważa, że takie rozwiązanie powodują nie tylko przywiązanie klientów do marki, ale także umożliwiają łatwą komunikację z klientami oraz kreują nowoczesny wizerunek właściciela aplikacji¹⁷. Spersonalizowane strony wykorzystują przesyłanie nagłówków wiadomości, które są pobierane do specjalnych czytników Really Simple Syndication (RSS 2.0). Dzięki temu, bez konieczności bezpośredniego przeglądania poszczególnych stron i serwisów internetowych, jesteśmy w stanie dotrzeć do aktualnych informacji z dziedzin, które nas interesują. Zaznaczmy, że niezależnie od tego, czy nasi czytelnicy i użytkownicy potrzebują informacji na temat sportu, muzyki, nauki, filmu itp. jesteśmy w stanie w bardzo szybki sposób dostarczać im najświeższe wiadomości.

Równie ciekawie prezentują się projekty mające na celu grupowanie i organizację aktualnych informacji pochodzących z różnych serwisów - także społecznościowych. Za przykład może posłużyć www.Popurls.com, na łamach którego dostępne są nagłówki wiadomości pochodzących z takich źródeł, jak digg.com, del.icio.us, reddit.com, flickr.com, newsvine.com, metafilter.com, youtube.com, news.yahoo.com, tailrank.com, wired.com, last.fm, metacafe.com, stumleupon.com itp. Zaznaczmy, że są to serwisy gromadzące nie tylko informacje w formie tekstowej, ale także zdjęcia, dokumenty dźwiękowe oraz audiowizualne. Dodatkowo Popurls.com oferuje inne możliwości - między innymi powiększenie czcionki i przeglądanie historii newsów. Równie interesującym przykładem jest serwis stworzony przez Europejskie Centrum Dziennikarstwa – eufeds.eu, prezentujący najbardziej aktualne, aktualizowane co 20 minut informacje z europejskiej prasy (ponad 400 tytułów). Podział na poszczególne kraje, prosty i funkcjonalny interfejs oraz mnóstwo informacji z całej Europy to tylko niektóre zalety tego projektu.

¹⁷ M. Czarnecka: Korporacyjna strona startowa. [on-line] [dostęp 26 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://firma.cafenews.pl/LinkClick.aspx?fileticket=iL14rH%2FS4yE%3D&tabid=339&mid=795>

Narzędziem wartym wspomnienia, póki co w Polsce mało popularnym, jest przeglądarka Flock (oparta na technologii stworzonej przez firmę Mozilla). Jest ona dedykowana osobom, które prowadzą własne blogi oraz korzystają z takich serwisów, jak Yahoo, Digg, Delicious, MySpace, Facebook, Flickr, You Tube itp. Flock pozwala na spersonalizowanie strony startowej oraz na szybkie i proste tworzenie notatek, zdjęć i wysyłanie ich np. na stronę naszego bloga. Funkcjonalność przeglądarki może być poszerzona o dodatkowe usługi¹⁸.

Otwartość na nowe sposoby dotarcia do czytelnika, a zarazem klienta instytucji kultury stanowi element promocji, jak również sprawdzony sposób na kreowanie wizerunku biblioteki jako profesjonalnie dostarczającej najbardziej aktualnych treści. Biblioteka 2.0 to także instytucja, w której interesie leży przejmowanie i wdrażanie nowych rozwiązań pochodzących nawet z najodleglejszych zakątków świata. Jak słusznie zauważa Artur Jazdon *współczesny świat się skurczył, stał się mniejszy, zniknęły bariery utrudniające przepływ informacji, możemy wykonywać określone zadania, bez konieczności bezpośredniego kontaktowania się, a efekty naszej pracy zależą od anonimowych osób, o istnieniu których nie wiemy*¹⁹.

Ciekawym sposobem na dostarczenie aktualnych informacji jest wykorzystywanie w pracy bibliotekarza serwisów tworzonych na zasadzie wspólnego dodawania oraz archiwizacji linków do ciekawych zasobów internetowych (tzw. social bookmarking). Są to między innymi wcześniej wspomniane [Del.icio.us](http://del.icio.us), Blinklist.com, Ma.gnolia.com, Furl.net, StumbleUpon.com, ReadBurner.com, AddToAny.com, Zurpy.com, Netrocket.com, SpeedyMarks.com, SocialMarker.com czy Startaid.com. Ich charakterystyczną cechą jest prostota i szybkość w dodawaniu zasobów przez użytkowników z całego świata, folksonomia (użycie dowolnie wybranych słów kluczowych), możliwość wykorzystanie kanałów informacyjnych w formatach RSS, łatwe dotarcie do potrzebnej treści dzięki logicznemu podziałowi na kategorie tematyczne. Obok serwisów obcojęzycznych istnieją także ich polskie odpowiedniki takie, jak Linkologia.pl, Etapia.pl czy Elefanta.pl. Jednakże ze względu na to, że większość internautów korzysta z projektów takich, jak wcześniej wymieniony del.icio.us serwisy te nie odniosły póki co większego sukcesu.

Inną możliwość dotarcia do interesujących wiadomości oferują serwisy, których istotą jest wspólne prezentowanie najbardziej aktualnych informacji dotyczących zarówno poszczególnych dziedzin nauki, jak i polityki, filmu, muzyki, sportu itp. Wiadomości,

¹⁸ Na podstawie opisu dostępnym w portalu dobreprogramy.pl [on-line] [dostęp 26 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://dobreprogramy.pl/index.php?dz=19&id=1911&Flock+1.0.9+PL>

¹⁹ A. Jazdon: Biblioteka mojego wieku? „Biblioteka” nr 11 (20) 2007.

nowości czy linki do ciekawych stron lub blogów są zamieszczane przez zarejestrowanych użytkowników. Poszczególne wpisy podlegają ocenie innych, co w konsekwencji prowadzi do ich swoistego „awansowania”. System punktacji decyduje, które ukażą się na stronie głównej serwisu²⁰. Przykładami takich projektów są: Digg.com, Shlashdot.org, Shoutwire.com, Reddit.com. Ciekawie prezentują się też ich polskie odpowiedniki. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują: Wykop.pl, Gwar.pl, Linkr.pl, Trendomierz.pl, onMedia.pl (najciekawsze wpisy z blogów), Tuts.pl (serwis *Zrób to sam*, gromadzący linki do kursów, tutoriali itp.). Warto dodać, że niektóre z nich rozwijane są przez naprawdę dużą liczbę internautów, co w konsekwencji wpływa na prezentowanie informacji pochodzących z różnorodnych obszarów tematycznych.

W odniesieniu do elektronicznych form komunikowania, jak również praktycznych źródeł informacji istotna wydaje się być rola forów tematycznych oraz grup dyskusyjnych. Możliwość współdzielenia się wiedzą zarówno tą naukową i popularnonaukową, a także doświadczeniami np. z zakresu wykorzystania oprogramowania komputerowego, wymiana poglądów na różne niekoniecznie specjalistyczne tematy, brak cenzury, łatwy dostęp do archiwalnych wpisów oraz ciekawy sposób na spędzenie wolnego czasu to tylko niektóre aspekty wykorzystania tych narzędzi. Za przykład mogą posłużyć projekty tworzone przez samych pracowników biblioteki oraz badaczy nauki o informacji - forum *EBIB-u*, *Forum społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych Biblioteka 2.0*. Z drugiej strony trafiony wydaje się również pomysł promowania przedsięwzięć tworzonych przez samych internautów, zawierających praktyczne informacje dotyczące różnych dziedzin wiedzy. Warto wymienić: forum IDG (bezpieczeństwo i ochrona internetowa, nowe technologie, gry, telekomunikacja i sieci) <http://forum.idg.pl/lofiversion/>, Linuksowo – Polskie Forum Linuksowe <http://www.linuxowo.pl/>, foto.recenzja.pl – fotograficzne forum dyskusyjne <http://foto.recenzja.pl/Forum.html>, forum muzyki z reklam i filmów <http://muzykazreklam.pl/> czy naukowe i edukacyjne takie, jak np. forum dyskusyjne serwisu Biolog.pl <http://www.forum.biolog.pl/> czy portalu nauki języka angielskiego ang.pl <http://www.ang.pl/forum.php>. Na szczególną uwagę zasługują fora, które odnoszą się do tworzenia elektronicznych repozytoriów dokumentacyjnych – np. prasowych (RetroReaders.pl - forum dotyczące starych książek i prasy komputerowej).

Projektami, które mają szansę w atrakcyjny i ciekawy sposób wzbogacić wachlarz usług bibliotecznych są tzw. serwisy społeczności internetowych. Według Wikipedii *wykorzystują*

²⁰ Na podstawie Wikipedii. [on-line] [dostęp 27 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Digg>

one oprogramowanie komputerowe do tworzenia sieci społecznych online dla osób dzielących wspólne zainteresowania lub chcących poznać zainteresowania innych. Umożliwiają także komunikację pomiędzy użytkownikami przy pomocy takich narzędzi jak, np.: czaty, komunikatory, poczta elektroniczna, wideokonferencje, czaty głosowe, blogi, fora dyskusyjne, itp.²¹. Warto zaznaczyć, że wśród nich znajdują się również takie, których głównym celem są działania zbliżone do funkcji bibliotek. Przykładami mogą być zagraniczne: LibraryThing www.librarything.com (pozwalający na samodzielne katalogowanie domowych biblioteczek, dodawanie tagów oraz pisanie recenzji, blogów, jak również dyskutowanie z innymi użytkownikami serwisu), czy podobne do niego projekty, jak www.gurulib.com, www.junklog.com, www.movies.ajaxilicious.be, www.listal.com²². Inne to Scribd.com (będący ogromną współtworzoną przez internautów wirtualną biblioteką udostępniającą wcześniej publikowane i niepublikowane dokumenty), Connotea.org (umożliwia tworzenie przez użytkowników zestawień bibliograficznych z linkami do poszczególnych dokumentów), www.BookRags.com (zbiór prawie siedmiu milionów adresów do internetowych zasobów edukacyjnych), EduBlogs.org (portal grupujący blogi nauczycieli, studentów, bibliotekarzy, naukowców itp.), SuTree.com (serwis grupujący edukacyjne i szkoleniowe pliki video) czy TeacherTube.com (edukacyjny odpowiednik serwisu You Tube). Ciekawie prezentują się także projekty dotyczące wspólnego pisania książek takie, jak WeBook.com, TheLiveBook.com czy MixBook.com. Wśród polskich serwisów społecznościowych na uwagę zasługują: Biblionetka.pl (serwis rekomendujący książki oraz pozwalający na dzielenie się refleksjami na temat poszczególnych tytułów), Podaj.net (pozwala na wymienianie się książkami i prasą), Bookcrossing.pl (nawiązujący do akcji „uwolnij książkę”) czy NaKanapie.pl (serwis dla moli książkowych grupujący recenzje, rekomendacje i inne opinie na temat publikacji zwartych, prasy itp.).

W artykule zamieszczonym na łamach serwisu *Library Journal* pt. „MySpace Becomes LibrarySpace” ukazany został popularny wśród amerykańskiej młodzieży portal MySpace. Ciekawym może wydawać się fakt, że od dłuższego czasu jest on również miejscem gdzie biblioteki zakładają swoje konta aby w ten sposób „spotkać” i zarazem przyciągnąć do swojej oferty młodych czytelników. Wśród treści dostępnych na poszczególnych profilach bibliotecznych znajdują się zarówno automatycznie odtwarzane ulubione melodie pracowników danej księgarni, pliki video, linki do zasobów instytucji informacji, kontakt

²¹ Na podstawie Wikipedii [on-line] [dostęp 27 kwietnia 2008 r.] Dostępny w World Wide Web: http://pl.wikipedia.org/wiki/Serwis_spo%C5%82eczno%C5%9Bciowy

²² Listę innych serwisów umożliwiających katalogowanie mediów można znaleźć na stronie HubPages <http://hubpages.com/hub/cataloging-organizing-services>.

elektroniczny z bibliotekarzem oraz lista „przyjaciół” czyli placówek bibliotecznych, muzeów oraz innych instytucji kultury²³. Pomysł ten wydaje się jak najbardziej trafiony. Biblioteka funkcjonująca w społeczeństwie informacyjnym XXI wieku powinna dostarczać informacje wykorzystując różne sposoby dotarcia do czytelnika (klienta). Również te, wydające się na pozór, niezwiązane bezpośrednio z działalnością tradycyjnych księżnic.

Ciekawym rozwiązaniem, które może pomóc w dostarczaniu usług informacyjnych, jak również stanowić łącznik pomiędzy bibliotekarzem, a czytelnikiem jest serwis typu Wiki. Najprościej zdefiniujemy go jako rodzaj strony internetowej, którą można tworzyć, edytować i zmieniać bezpośrednio za pomocą przeglądarki internetowej. Nazwą tą określa się również oprogramowanie umożliwiające wspólną pracę wielu użytkowników przy tworzeniu zawartości takich stron²⁴. Szybkość i prostota w tworzeniu, łatwość ich późniejszej aktualizacji oraz dodawania linków do zasobów wewnętrznych i zewnętrznych sprawia, że bibliotekarze bez kłopotu mogą efektywnie wykorzystywać ten rodzaj narzędzi w swojej pracy. Najbardziej znanym projektem tego typu jest Wikipedia – Wolna Encyklopedia, której zasoby tworzone są przez internautów z całego świata. Jednak przykładów wykorzystania takich narzędzi jest więcej. Library Success: A Best Practises Wiki (http://www.libsuccess.org/index.php?title=Main_Page) to serwis, w którym dostępne są najbardziej aktualne informacje dotyczące świata bibliotek i wykorzystania w nich nowych technologii oraz elementów Web 2.0. Klarowny podział na poszczególne kategorie sprawia, że jesteśmy w stanie szybko dotrzeć do zgromadzonej wiedzy dotyczącej wybranego tematu. Mamy do dyspozycji takie działy, jak społeczność bibliotekarzy, konferencje, programowanie, dzielenie się wiedzą, information literacy, nowe technologie czy serwisy skierowane do poszczególnych typów bibliotek. Warto zaznaczyć, że dzięki ciągłej aktualizacji tego Wiki przez bibliotekarzy z całego świata, stanowi ono istotne źródło aktualnych i wiarygodnych informacji dotyczących funkcjonowania placówek bibliotecznych. Następnym przykładem jest Library Instruction Wiki (<http://instructionwiki.org>), na łamach którego bibliotekarze (i nie tylko) mogą korzystać z kursów, tutoriali, prezentacji wcześniej przygotowanych przez pracowników instytucji informacji (i nie tylko). Logiczny podział kategorii oraz łatwość w dotarciu do materiałów dotyczących poszczególnych tematów sprawia, że nawet osoba nie znająca zasad funkcjonowania serwisów tego typu jest w stanie szybko znaleźć potrzebne treści, jak również dodawać własne zasoby. Inne przykłady

²³ MySpace becomes LibrarySpace. In Library Journal [on-line] [dostęp 27 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.libraryjournal.com/article/CA6359872.html?q=myspace+becomes>

²⁴ Na podstawie: Wikipedia [on-line] [dostęp 27 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org>

odnoszące się do działalności bibliotek oraz nauki o informacji to: Librarian Chick Wiki (zbiór linków do darmowych specjalistycznych zasobów informacyjnych, ebooków, wykładów itp.) (<http://librarianchick.pbwiki.com>), Book Lust with Nancy Pearl (dla miłośników książek) (<http://booklust.wetpaint.com/?t=anon>), The Blogging Libraries Wiki (grupujący blogi biblioteczne z jednoczesnym podziałem na typy tych instytucji) (http://www.blogwithoutalibrary.net/links/index.php?title=Welcome_to_the_Blogging_Libraries_Wiki), Lis Wiki (encyklopedia dotycząca bibliotek i informacji naukowej) (<http://liswiki.org/wiki>), Wikisource (biblioteka wolnych i darmowych publikacji udostępnianych na prawach Open Source) (<http://en.wikisource.org/wiki>), Wiki Books (darmowa biblioteka oferująca teksty z zakresu edukacji – wolne podręczniki) (<http://en.wikibooks.org/wiki>) - dostępna jest również w polskiej wersji językowej - (<http://pl.wikibooks.org>), Academic Library 2.0 (http://acrl.ala.org/L2Initiatives/index.php?title=Main_Page) (Wiki dotyczące różnych aspektów zastosowania nowych technologii w bibliotekach oraz samej idei Library 2.0) oraz Scholarpedia (serwis zawierający zasoby naukowe, również artykuły recenzowane) www.scholarpedia.org. Wśród polskich serwisów na uwagę zasługują: Wiki News (wolne źródło informacji, które każdy może redagować) (<http://pl.wikinews.org>), Portal Bibliologia – Wikipedia (informacje z zakresu bibliotecznego i nauki o informacji) (<http://pl.wikipedia.org/wiki/Portal:Bibliologia>), Wikycytaty (gromadzi cytaty, sentencje i maksymy) (<http://pl.wikiquote.org>), Wikispecies (katalog gatunków zwierząt i roślin) (<http://species.wikimedia.org/>), Wikiźródła (baza tekstów źródłowych) (<http://pl.wikisource.org>) czy Wikisłownik (<http://pl.wiktionary.org>).

Następnym narzędziem mogącym być doskonałym sposobem na uatrakcyjnienie usług bibliotecznych jest podcast czyli krótka audycja dźwiękowa udostępniona w Internecie w formie regularnych bądź nieregularnych odcinków. Sam termin pochodzi od połączenia nazwy urządzenia do odtwarzania plików muzycznych iPod oraz rzeczownika broadcast (przekaz, transmisja). Tworzenie podcastów nie wymaga specjalnych nakładów pieniężnych czy specjalistycznego sprzętu i oprogramowania. Wystarczy komputer, podręczny zestaw słuchawek z mikrofonem oraz darmowe, ogólnodostępne aplikacje. Podcast na stronie bibliotecznej to szansa na dynamiczne przekazanie informacji dotyczących aktualności, ciekawych propozycji książkowych, muzycznych, filmowych, możliwość dźwiękowego zarejestrowania przebiegu imprez kulturalnych takich, jak spotkania z autorami, dyskusje, sympozja, konferencje, wykłady bibliotekarzy dziedzinowych oraz innych wydarzeń organizowanych na terenie placówki bibliotecznej. Podcast to także atrakcyjny sposób

dotarcia do czytelnika. Doskonałym przykładem są placówki biblioteczne działające na terenie USA. Niezależnie od tego czy jest to biblioteka dziecięca (Denver Public Library - podcast.denverlibrary.org), szkolna (Dryden Middle School Library Media Center - dryden.k12.ny.us/~adutche1/Podcasts/Why.htm), uniwersytecka (Arizona State University Library - thelibrarychannel.blog.asu.edu/?triedWebauth=1) czy wojskowa (Pritzker Military Library - www.pritzkermilitarylibrary.org/podcasts/index.jsp) audycje dźwiękowe od dłuższego czasu są obecne na łamach ich serwisów internetowych. W Polsce, póki co, do rzadkości należy tworzenie podcastów w instytucjach informacji, a szkoda bo jest to na pewno jeden z tych przekazów, który miałby szansę zainteresować ofertą biblioteki zarówno tych aktywnych, jak i potencjalnych czytelników. Ciekawie za to prezentują się projekty nie odnoszące się bezpośrednio do działalności bibliotek, ale mające związek z książką, filmem, muzyką, kulturą, nauką czy nowymi technologiami. Na uwagę zasługują: *Książka w pigułce* oraz *Pod tytułem* (podcasty radia TOK FM) (<http://serwisy.gazeta.pl/tokfm/0,77022.html>) (<http://serwisy.gazeta.pl/tokfm/0,74635.html>), *Glosa. Podcast o nowych książkach* (audycja Radia Kampus) (<http://glosa.info/>), *Podcasty Zeszytów Literackich* (<http://www.zeszytyliterackie.pl/podcast/Podcast/Podcast.html>), *Celuloid* (podcast o filmach) (<http://celuloid.com/>), czy *W sieci sieci* (podcast Radia TOK FM dotyczący nowych technologii, którego częstym gościem jest Krzysztof Urbanowicz) (<http://serwisy.gazeta.pl/tokfm/0,82892.html>)²⁵.

Innym przykładem wykorzystania narzędzi Web 2.0 w życiu biblioteki są blogi (pamiętniki internetowe). Najczęściej mają one postać pisanych na bieżąco i opatrzonych datą notatek. Autorzy blogów korzystają z wyspecjalizowanych serwisów udostępniających proste systemy zarządzania treścią, umożliwiające łatwe dodawanie nowych oraz archiwizację starszych tekstów, jak również komentowanie poszczególnych postów przez odwiedzających. Wygodne narzędzia zamieszczania nowych treści sprawiają, że blogi często są wykorzystywane do tworzenia swoistych serwisów tematycznych zarówno przez pojedynczych internautów, jak również grupę osób zainteresowaną daną problematyką. Najpopularniejsze z nich przeistaczają się często w otwarte grupy dyskusyjne, zyskując tysiące stałych czytelników²⁶.

Warto zaznaczyć, że od dłuższego obserwujemy również zjawisko powstawania blogów odnoszących się do sfery kultury i nauki. Piotr Cieśliński w artykule pt. *Nauka trafiła do*

²⁵ Więcej podcastów znajdziecie państwo w serwisie WirtualnyPilot.umcs.lublin.pl w dziale Podcast.

²⁶ Na podstawie definicji blogów zamieszczonej w Netopedii. Encyklopedii Internetu i Nowych Technologii [online]. Web Systems. [dostęp 25 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ws-webstyle.com/pl/content/view/full/377>

*blogów pisze: Z punktu widzenia laika naukowe blogi mają ogromną przewagę nad specjalistycznymi czasopismami. Pisane są językiem pozbawionym żargonu. Dowodzą, że uczeni są ludźmi z krwi i kości, a sama nauka nie jest skostniała i pozbawiona emocji*²⁷.

Oczywiście, w odniesieniu do bibliotek, blogi mogą stanowić równie ciekawe źródło aktualnej informacji. Tworzenie własnych pamiętników, jak również bazy odnośników do innych dokumentów tego typu wydaje się być dobrym sposobem na kreowanie swoistych skarbnic wiedzy, gdzie informacje podane są w ciekawy i niekonwencjonalny sposób. Często też blogi przeistaczają się w multimedialne dokumenty zawierające oprócz tekstu linki, elementy graficzne, dźwiękowe, sekwencje video. Wśród blogów zagranicznych, które wiążą się bezpośrednio z problemami z zakresu nauki, warto wymienić io9.com blog dotyczący szeroko pojętej tematyki science fiction; www.scienceblogs.com serwis grupujący internetowe pamiętniki z różnych dziedzin nauki; www.realclimate.org blog dotyczący ziemskiego klimatu; www.olduvaigeorge.com ilustrujący historię naturalną Ziemi; www.mindhacks.com problematyka tajników mózgu czy blog Henrego Jenkinsa profesora Massachusetts Institute of Technology, twórcy terminu „kultura konwergencji” - henryjenkins.org. Wśród polskich dokumentów odnoszących się do najbardziej aktualnych zagadnień naukowych wymienić należy blog Edwina Bendyka Antymatrix bendyk.blog.polityka.pl, Słowo się rzekło bralczyk.blog.polityka.pl blog prof. Jerzego Bralczyka, Media Café Polska mediacafepl.blogspot.com/ blog Krzysztofa Urbanowicza znawcy nowych mediów czy internetowy pamiętnik Kultura 2.0 kultura20.blog.polityka.pl dotyczący zmian jakie pod wpływem zastosowania nowych technologii zachodzą w kulturze. Również bibliotekarze nie pozostają obojętni wobec tego nowego środka przekazu informacji. Najlepszym przykładem jest serwis grupujący zagraniczne blogi biblioteczne (libdex.com/weblogs.html), jak również polskie projekty takie, jak blog.biblioteka20.pl blog społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych zainteresowanych tematem biblioteki 2.0, jaskowska.blogspot.com pamiętnik Bożeny Jaskowskiej pracownika Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego, relis-blog.blogspot.com blog Remigiusza Lisa, jednego z twórców Śląskiej Biblioteki Cyfrowej, maniak20.pl blog Tomasza Kaloty pracownika Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego czy pamiętnik autora piszącego te słowa wirtualnainformacja.blogspot.com.

Library 2.0 bezpośrednio nawiązuje do idei uniwersalnego odkrywania i poznawania nowych treści oraz zjawisk. Uniwersalnego czyli takiego, które może być przeprowadzone nie

²⁷ P. Cieśliński: Nauka trafiła do blogów. „Gazeta Wyborcza”, 2006, 10-12 XI, s. 19.

tylko przez profesjonalnego badacza, bibliotekarza czy brokera informacji, ale również przez ucznia, studenta lub osoby starsze. Za przykład może posłużyć pamiętnik internetowy najstarszego polskiego blogera Pana Zdzisława Stankiewicza *Ławeczka* supersenior.blog.onet.pl oraz najstarszej polskiej blogerki Pani Haliny Biezuńskiej *Z życia Seniorki* halna.blog.onet.pl. To odkrywanie wiąże się często z zainteresowaniami i pasjami osoby tworzącej pamiętnik. Jest więc to także sposób na zaprezentowanie swojej wiedzy szerszej publiczności, a biblioteka może być w tym przypadku łącznikiem pomiędzy autorem, a czytelnikami, jak również instytucją promującą tego typu projekty.

Blogi biblioteczne to także szansa na stworzenie platformy informacyjnej, na której znalazłyby się informacje dotyczące bieżącej działalności placówki, jak i wydarzeń z jej przeszłości, promowanie ciekawych projektów powiązanych z książką, prasą, filmem, muzyką, charakterystyka zjawisk odwołujących się do zastosowania nowych mediów w instytucjach kultury i informacji, zamieszczanie publikacji pracowników i czytelników interesujących się zagadnieniami z poszczególnych dziedzin nauki czy przybliżanie użytkownikom problemów dotyczących wyszukiwania, gromadzenia i udostępniania informacji.

Odmianą bloga jest vlog (videoblog lub vog). Jego główną treść stanowią publikowane w kolejności chronologicznej pliki filmowe. Mogą być one udostępniane w technologii video-streamingu lub jako zasoby do pobrania na dysk komputera użytkownika – gościa i widza wideobloga²⁸. Przykładami zastosowań tych środków przekazu są: Lib Vlog www.ahml.info/vlog/121806.asp biblioteki w Arlington Heights (USA), vlog biblioteki publicznej w Delft (Holandia) www.dok.info/index.php, vlog o książkach biblioteki w Manchester (Anglia) library.townofmanchester.org/teen/podcast.html, Vlog Orange County Library System biblioteki na Florydzie (USA) oclsodcast.libsyn.com/.

Mówiąc o video blogach warto także zwrócić uwagę na jeden z najnowszych trendów powiązanych z audycjami audiowizualnymi. Telewizja internetowa to najprościej rzecz ujmując możliwość udostępnienia użytkownikom materiałów video za pośrednictwem Internetu. Im bardziej projekt jest interaktywny tym więcej użytkownicy mają do powiedzenia zarówno w odniesieniu do ramówki (wybór, kolejność, kształt programu) ale też własnych produkcji video. Internet jako zintegrowane i ikoniczne medium daje szansę na to, że widz nie tylko obejrzy daną pozycję programową, ale będzie sam tworzył prywatną playlistę, komentował poszczególne audycje, czy brał udział w videoczatach z aktorami, politykami lub

²⁸ Na podstawie Wikipedii [on-line] [dostęp 26 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Vlog>

innymi osobami ze świata mediów i nie tylko. Oczywiście nowe sposoby i formy publikacji audiowizualnych mają ogromne znaczenie w dotarciu do odbiorców niezależnie od tradycyjnych mediów, co w dużym stopniu może być dodatkowym sposobem promocji ciekawych pomysłów, sposobów ich realizacji oraz samych instytucji, wśród których znajdują się także biblioteki.

W związku z coraz większą popularnością internetowych stacji telewizyjnych poświęconych kulturze, warto wymienić ciekawy zbiór linków odnoszących się właśnie do książek i bibliotek. Pierwsze są związane z interesującym zjawiskiem tworzenia trailerów literackich. Okazuje się, że tak jak w przypadku filmu, reklama audiowizualna może być również sposobem promocji wydawnictw zwartych. Małgorzata I. Niemczyńska trafnie zauważa, że to już nie tylko relacje z wieczorów autorskich, wywiady czy wideorecenzje. Powstaje nowy gatunek, który reprezentują minifabuły, teledyski, a nawet animacje na temat książek²⁹. Wśród internetowych kanałów telewizyjnych, na łamach których są one prezentowane wymienić należy: polską – *książki TV* (ksiazki.tv), której twórcą jest Tadeusz Pilas- oraz angielskojęzyczne – *Book TV* (booktv.org), *Expanded Books* (expandedbooks.com), *Meet the Autor* (www.meettheauthor.co.uk), *Authors@Google* (www.google.com/talks/authors/), *Book Video TV* (www.bookvideos.tv), *REC TV* (www.readersentertainment.tv), a także odnosząca się do komiksów *Pulp Secret* (www.pulpsecret.com)³⁰. Na stronach tych projektów oprócz video zapowiedzi dotyczących wydawniczych nowości możemy wysłuchać wywiadów z autorami najpoczytniejszych pozycji książkowych, zobaczyć co o poszczególnych książkach myślą czytelnicy, a także zapoznać się z największymi wydarzeniami kulturalnymi dotyczącymi czytelnictwa i literatury. Drugą grupę stanowią biblioteczne telewizje internetowe transmitujące ciekawe wydarzenia, spotkania z autorami, imprezy kulturalne itp. Warto dodać, że wśród zagranicznych stacji takich, jak *TV Librarians* (davidrothman.net/2007/12/14/tv-librarians-youtube-fun) , *Library TV* (librarytv.blogspot.com) czy *You Tube and Libraries* (youtubeandlibraries.pbwiki.com) od niedawna znajduje się także polska stacja telewizyjna – *Biblioteka Śląska TV* (tv.bs.katowice.pl). Jej głównym celem jest internetowa transmisja uroczystości odbywających się w sali audytoryjnej Parnassos. Ciekawym i użytecznym przykładem jest zbiór nagrań z konferencji naukowej *Biblioteki XXI wieku...czy przetrwamy?*, która odbyła się w Politechnice Łódzkiej 19 – 21 czerwca 2006 r. Katalog video dostępny

²⁹ M. I. Niemczyńska: Książkowe teledyski w Internecie. „Gazeta Wyborcza”, 10 marca 2008, s. 16.

³⁰ Pełna lista internetowych stacji telewizyjnych dotyczących książek i bibliotek znajduje się na stronie twórczonego przeze mnie serwisu Wirtualny Pilot (dział Nauka) [on-line] [dostęp 26 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: www.wirtualnypilot.umcs.lublin.pl

jest na stronach Telewizji Internetowej Lodman (live.man.lodz.pl/stronaglowna) działającej przy Miejskiej Sieci Komputerowej w Łodzi. Inna inicjatywa mająca na celu dostęp do zasobów video zawierających zapis uroczystości odbywających się na terenie biblioteki to *Videorelacje* Biblioteki Elbląskiej (www.bibliotekaelblaska.pl/pl/page/117/index.html). Tego rodzaju inicjatywy doskonale wpisują się w ideę tworzenia pojedynczych audycji, jak również kanałów telewizji internetowej grupujących elektroniczne treści audiowizualne. Jest to też sposób na ciągle powiększanie światowych zasobów video na żądanie (video on demand), które mogą być wspólnie organizowane przez bibliotekarzy i użytkowników na łamach specjalnie do tego celu przygotowanych stron internetowych.

Na koniec ciekawe wnioski wynikające z raportu *Zachowania informacyjne badacza przyszłości* przygotowanego przez Bibliotekę Brytyjską i Joint Information Systems Committee (JISC). Ukazał on mianowicie, że młodzi użytkownicy Internetu i nowych technologii, chociaż na co dzień wykorzystują swoje praktyczne umiejętności w posługiwaniu się np. komputerem, to jednak nie posiadają wystarczających zdolności analitycznych, aby w krytyczny sposób ocenić znalezioną informację. „Generacja Google”, osoby urodzone i dorastające w epoce Internetu, posługują się najprostszymi mechanizmami wyszukiwania wiadomości, pomijając przy tym bardziej zaawansowane narzędzia. Dlatego też zdaniem Lynne Brindley, szefowej Biblioteki Brytyjskiej, tradycyjne ksiąznice powinny kłaść większy nacisk na edukację związaną z posługiwaniem się nowymi technologiami. Ma to na celu inspirowanie czytelników do uczenia się oraz odkrywania nowych zjawisk³¹. Jest to więc jedno z nowych zadań nowoczesnej instytucji informacji, w której otwartość realizowana jest na wielu płaszczyznach, także on-line. Z drugiej strony droga, jaką przebyły światowe biblioteki, doprowadziła do momentu kiedy to same muszą zabiegać o użytkownika wykorzystując przy tym zarówno tradycyjne, jak i nowoczesne metody dostępu do informacji. Zjawisko Web 2.0 z właściwą dla siebie integracyjnością i interaktywnością w wielu przypadkach ma dla bibliotekarzy gotowe rozwiązania.

Dlaczego mieliby z nich nie skorzystać...

³¹ Na podstawie: Potrzeby informacyjne badaczy i studentów przyszłości. In edunews.pl [on-line] [dostęp 30 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: http://www.edunews.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=144&Itemid=14&lang=polish oraz P. Pothen: „Google Generation” is a myth says a new research. In JISC.ac.uk [on-line] [dostęp 30 kwietnia 2008 r.]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.jisc.ac.uk/Home/news/stories/2008/01/googlegen.aspx>

Agnieszka Koszowska: Społeczna
Pracownia Digitalizacji ŚBC przy
Bibliotece Śląskiej. Forum i blog
BIBLIOTEKA 2.0

Biblioteka 2.0 -

zasoby cyfrowe w nauce, kulturze i administracji
Katowice, Uniwersytet Śląski, 15 maja 2008

wokół Śląskiej Biblioteki Cyfrowej...

Spółeczna Pracownia Digitalizacji ŚBC
przy Bibliotece Śląskiej

forum i blog BIBLIOTEKA 2.0

... stan i rozwój

Agnieszka Koszowska
Biblioteka Śląska, Śląska Biblioteka Cyfrowa
akoszowska@gmail.com

SPOŁECZNA PRACOWNIA DIGITALIZACJI

Śląskiej Biblioteki Cyfrowej przy Bibliotece Śląskiej

**biBLio
tEkA 2.0**

projekt Biblioteki Śląskiej (współfinansowany ze środków MKiDN – program Mecenat 2007)

**biBLio
tEkA 2.0**

oferta dla wolontariuszy – skanowanie, obróbka graficzna, publikacja w ŚBC

(Biblioteka 2.0 – społeczność współtworzy zasoby biblioteki cyfrowej)

**biBLio
tEkA 2.0**

pomoc merytoryczna i techniczna dla instytucji współtworzących Śląską Bibliotekę Cyfrową
(rozwiązywanie problemów i niwelowanie przeszkód)

**biBLio
tEkA 2.0**

ośrodek edukacji medialnej
(działalność szkoleniowa)

SPOŁECZNA PRACOWNIA DIGITALIZACJI
Śląskiej Biblioteki Cyfrowej przy Bibliotece Śląskiej

**biBLio
tEkA 2.0**

4 stanowiska do skanowania,
(dwa skanery A4 i dwa A3 do skanowania książek)

**biBLio
tEkA 2.0**

4 licencje DJVU DocumentExpress

Adobe Acrobat (do tworzenia i edycji PDF)

**biBLio
tEkA 2.0**

serwer kompresji DJVU Enterprise

**biBLio
tEkA 2.0**

mail: spd.sbc@gmail.com
Katowice, ul. Francuska 12
tel. (32) 203-23-09

SPOŁECZNA PRACOWNIA DIGITALIZACJI

Śląskiej Biblioteki Cyfrowej przy Bibliotece Śląskiej

**biBLio
tEkA 2.0**

samodzielna praca wolontariuszy i praktykantów
(wsparcie i opieka osób prowadzących Pracownię)

**biBLio
tEkA 2.0**

szkolenia dla wolontariuszy
(podstawy obsługi komputera i skanera, obróbka graficzna, poczta elektroniczna, komunikatory, przeglądarka, Internet)

**biBLio
tEkA 2.0**

szkolenia dla redaktorów ŚBC
(technika skanowania, formaty graficzne, obróbka skanów, kompresja DjVu, praca w programie dLibra, publikacja w ŚBC, samodzielne skanowanie, obróbka, kompresja)

**biBLio
tEkA 2.0**

SPOŁECZNA PRACOWNIA DIGITALIZACJI

Śląskiej Biblioteki Cyfrowej przy Bibliotece Śląskiej

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

Liczba skanów od października 2007 do kwietnia 2008

2008

styczeń

4581

luty

8775

marzec

9254

kwiecień

9727

Średnia liczba odwiedzin w miesiącu – 38

Łączna liczba odwiedzin od listopada 2007 - 232

SPOŁECZNA PRACOWNIA DIGITALIZACJI Śląskiej Biblioteki Cyfrowej przy Bibliotece Śląskiej

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

Biblioteka 2.0

Forum społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

<http://forum.biblioteka20.pl>

**biBLio
tEkA 2.0**

**narzędzie komunikacji bibliotekarzy cyfrowych
(„scalanie” publikacji wielotomowych, wymiana
informacji, ustalanie zasad, wspólna redakcja
ePoradnika redaktora zasobów cyfrowych)**

**biBLio
tEkA 2.0**

**dialog i współpraca z użytkownikami
(propozycje dokumentów i dzieł do digitalizacji,
dyskusje, komentarze)**

**biBLio
tEkA 2.0**

**promocja technologii, projektów, pomysłów
(narzędzia Web 2.0 w bibliotekach, lektury, linki)**

**biBLio
tEkA 2.0**

**integracja bibliotekarzy i czytelników
(spotkania „w realu”, współpraca, kolejne pomysły...)**

Biblioteka 2.0

Forum społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

<http://forum.biblioteka20.pl>

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

Biblioteka 2.0

Biblioteka 2.0

Linki, FAQ itp.

 Linki cyfrowe i analogowe Ostatni post: Biblioteka 2.0 w praktyc...
Gdzie warto kliknąć i co przeczytać
Moderatorzy relis, anetadr, Malin

 Zrób sobie bibliotekę cyfrową Ostatni post: Propozycje LoC zmian w D...
"Praktyczne porady", czyli... jak z procesorów, skanerów, binariów i zasad opracowania złożyć bibliotekę cyfrową.
Moderatorzy relis, Monika J., Malin, Tomasz Kalota

 A my to widzimy tak... Ostatni post: Badanie potrzeb/wymagań ...
Biblioteka cyfrowa według Czytelników - co publikować oraz jak opisywać, przeszukiwać i udostępniać publikacje cyfrowe.
Moderatorzy Tomasz Kalota, mazurek_j, relis

 Zagwozdki prawne Ostatni post: Umowy potwierdzające uży...
Co wolno, a czego nie wolno w bibliotekach cyfrowych, czyli dyskusje na temat budowania bibliotek cyfrowych zgodnie z prawem autorskim.
Moderatorzy relis, Tomasz Kalota

 Scalak Ostatni post: Bibliografia Polska Estr...
Co i gdzie jest digitalizowane, plany digitalizacji, dyskusje na temat koordynowania digitalizacji i kompletowania rozproszonych zbiorów.
Moderatorzy AgMag, Tomasz Kalota, arcen, relis

 FreeSpace Ostatni post: Linki w NUKAT
Jak wykorzystać technologię aby użytkownicy wspólnie z bibliotekarzami mogli tworzyć polski system rozproszonych bibliotek cyfrowych?
Moderator Tomasz Kalota

 Narzekalnia im. brata Jorge Ostatni post: Statystyka czy użyteczno...
Zasadniczo jedyne miejsce, gdzie można sobie tradycyjnie ponarzekać.
Moderatorzy relis, Jorge, Malin

 Królicza Nora 2.0 Ostatni post: Konferencje
Follow the White RabBit czyli gadki na każdy temat.
Moderator Monika J.

Biblioteka 2.0

Forum społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

<http://forum.biblioteka20.pl>

Autor	Wiadomość
Qboo Dołączył: 18 Kwi 2007 Posty: 32 Skąd: Chełm Śląski Poziom: 4 HP: 0/61 MP: 29/29 EXP: 5/11	Wysłany: 2007-05-27, 17:52 PROPOZYCJE DIGITALIZACJI - BIBLIOGRAPHIA podaję wg kolejności wartości badawczej: Bibliografie Ceske Historie, sest. C. Zibrť, L. Finkel, Bibliogtrafia Historii Polskiej,[ŚBC - publikowane] V. Loewe, Bibliographie der Schlesischen Geschichte [ŚBC - opublikowane] H. Bellee, L. Belle-Vogt, Oberschlesische Bibliographie Qboo Ostatnio zmieniony przez relis 2007-09-19, 11:20, w całości zmieniany 5 razy profil pw email GG

Autor	Wiadomość
gsapijaszko Dołączył: 24 Lip 2007 Posty: 10 Skąd: Wrocław Poziom: 2 HP: 0/30 MP: 14/14 EXP: 0/8	Wysłany: 2007-07-24, 15:24 Propozycje digitalizacji - PERIODICA Witam serdecznie, pozwólcie, że w dwóch słowach się przedstawię: Grzegorz Sapijaszko, chełmianin z urodzenia, wrocławianin z wyboru, o różnorodnych zainteresowaniach, począwszy od laserów (to zawodowo), poprzez ogród po książki i „makulaturę” satyryczną. I właśnie o sukcesywne udostępnianie czasopism satyrycznych gorąco proszę. Jednocześnie serdeczne podziękowania Wielkopolskiej za Pręgierz, Śląskiej za Kocyndra i Kujawsko-Pomorskiej za Wiadomości Polskie 😊. (Nie miałbym też nic przeciwko Wiadomościom Literackim, zwłaszcza sprzed 1935 r. 😊). Może na początek Szczutek, Cyrulik Warszawski i Szpilki? Jakaś tam część z tych czasopism mam w swojej kolekcji, poskanowaną (600 dpi) -- mogę służyć materiałem. Pozdrawiam, Grzesiek profil pw email www

Biblioteka 2.0

Forum społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

<http://forum.biblioteka20.pl>

Czytelnik

Dołączył: 04 Gru 2007

Posty: 31

Poziom: 4

HP: 0/61

MP: 29/29

EXP: 4/11

136%

Wysłany: 2008-03-16, 14:23

cytuj

BK opublikowała duży zespół materiałów dotyczących procesu o Morskie Oko. (6 obszernych tomów rękopiśmiennych). m.in.

<http://www.wbc.poznan.pl/...pionier.net.pl>

i <http://www.wbc.poznan.pl/...pionier.net.pl>

<http://www.wbc.poznan.pl/...pionier.net.pl>

(PS. Nie ma tam struktury dokumentu i każdy tom szuka się oddzielnie, a - jak widac na przykładach mają nieco różniące się tytuły)

Zabrakło jednak publikacji zespołu 21 map (A V 7 Nr inw. 1926) stanowiącej załącznik do tych akt (do rkp nr 1616). Czy można liczyć na "ucyfrowienie" tej teki:

<http://baza1-bis.man.pozn...CZNA&NU=01&DD=1>

i mapy też stanowiącej materiały do procesu (A V 6 nr 19127)

<http://baza1-bis.man.pozn...TLAS&NU=05&DD=1>

I przy okazji czy nie można by prosić o "ucyfrowienie" też dalszych map związanych z tym tematem (z tym że prośba o dobre ucyfrowienie, tj. dające możliwość czytania map, bo niestety na tej mapie Zannoniego z 1807 zrobionej przez MBC nazw miejscowości nie da się odczytać - <http://mbc.malopolska.pl/...pionier.net.pl>)

Prośba dotyczy:

(mapy Spiszu z Atlasu Zannoniego)

<http://baza1-bis.man.pozn...TLAS&NU=01&DD=1>

(arkusze 3 i 14)

<http://baza1-bis.man.pozn...TLAS&NU=04&DD=1>

Biblioteka 2.0

Forum społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

<http://forum.biblioteka20.pl>

biBLio
tEkA 2.0

Raport Google Analytics 13 kwietnia – 13 maja 2008

4 060 odwiedzin

14 122 odsłony

biBLio
tEkA 2.0

256

zarejestrowanych
użytkowników

biBLio
tEkA 2.0

1 763 postów

60 318 odwiedzin

biBLio
tEkA 2.0

Kolor zielony: kraje (regiony), w których wyświetlono witrynę forum

Biblioteka 2.0

Blog społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

<http://blog.biblioteka20.pl>

**biBLio
tEkA 2.0**

**biBLio
tEkA 2.0**

**biBLio
tEkA 2.0**

**biBLio
tEkA 2.0**

**narzędzia Web 2.0 w bibliotekarstwie
(opisy, przykłady, linki)**

recenzje ciekawych publikacji

**prezentacja bibliotek, projektów, pomysłów, dobrych
praktyk, niestereotypowych działań**

komentarze czytelników, dyskusje

trochę teorii *Library* i *Web 2.0*...

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

O bibliotecznych blogach i ich walorach promocyjnych, cz. 1

czerwiec 7, 2007 |

O tym, jak marketing Strategies temu pisa walory prz tego tanie bibliotek r blogowe t

Mashups – przyszłość Internetu?

sierpień 7, 2007 |

Prawdopodobnie najmniej znanym i najrzadziej (jeszcze) wykorzystywanym w bibliotekach tajemnicze bywa nie tylko wydaje się starają się

Słowo mas raz spotk

Podcasting - także w bibliotekach

lipiec 8, 2007 |

Przeglądając zasoby Internetu, coraz częściej można spotkać nowe, pozatekstowe dźwiękowe dostępne media strumieniowe popularnie radiowe, a - wszak jest multimedia

Biblioteki w Second Life - Info Island

wrzesień 9, 2007 |

Wirtualny świat Second Life rozrasta się niezwykle szybko - obecnie zamieszkują go już ponad 100 tysięcy użytkowników. Wśród nich znajdują się instytucje, np. biblioteki, które przedstawić mogą ciekawe kwitnie przeobrażeń polskich aktywności krakowskim kamieniczek

Spółeczna Pracownia Digitalizacji ŚBC

wrzesień 30, 2007 |

Biblioteka Śląska w Katowicach uruchamia Spółeczną Pracownię Digitalizacji - nową korekturę rozwoju Śląskiego ze środków programu M oraz wyposażenia Cyfrowej, z Biblioteki Śl

Broadcast Your Library! - Biblioteki w YouTube

październik 20, 2007 | Pozostaw komentarz

YouTube to serwis dla wszystkich internetowców na skrzynkę pocztową. W serwisie YouTube publikują swoje reportaże czy filmy twórcy z całego świata. Jest ponad 60 tysięcy kanałów. Każdego dnia dodaje się około 1000 nowych materiałów (źródło: YouTube)

Google, czy ... folwark?

Februariy 11, 2008 |

Co jakiś czas w środowisku bibliotekarskim podnoszona jest sprawa efektywności (czy też w ogóle - potrzeby i umiejętności) zespołowego współdziałania która, jak wynika z oględnie wyrażanych tu i ówdzie zdań i narzekań - mimo dość oczywistej konieczności - nie stoi najlepiej.

Ciekawe przemyślenia w tym zakresie, poparte socjologicznymi badaniami przynoszą interesujące książki Janusza T. Hryniewicza. Pierwsza z nich, **"Przestanki efektywnego współdziałania i decydowania zbiorowego" (2003)**, poświęcona jest problematyce efektywności

Blog Biblioteka 2.0

<http://blog.biblioteka20.pl>

biBLio
tEkA 2.0

BLOG

Biblioteki w świetle...
... rzeczywistym i wirtualnym

Biblioteka 2.0

Blog społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

<http://blog.biblioteka20.pl>

biBLio
tEkA 2.0

Raport Google Analytics 13 kwietnia – 13 maja 2008

1 854 odwiedziyny

3 235 odsłony

biBLio
tEkA 2.0

7 autorów

38 postów

46 komentarzy

biBLio
tEkA 2.0

biBLio
tEkA 2.0

Kolor zielony: kraje (regiony), w których wyświetlono witrynę bloga

Remigiusz Lis: Śląska Biblioteka Cyfrowa

Śląska Biblioteka Cyfrowa

www.sbc.org.pl
www.digitalsilesia.eu

Remigiusz Lis
Biblioteka Śląska - Śląska Biblioteka Cyfrowa

Celem utworzenia ŚBC jest prezentacja
w internecie kulturowego dziedzictwa
Śląska w jego historycznej i współczesnej
różnorodności, publikowanie naukowego
dorobku regionu oraz wspieranie
działalności dydaktycznej i edukacyjnej

Projektowanie ŚBC

- ✓ łatwo zostać Uczestnikiem ŚBC, łatwo można zrezygnować
- ✓ dla Uczestnika - ŚBC jest nieodpłatną usługą biblioteki cyfrowej
- ✓ identyfikacja własnego zasobu (logo, exlibris przy publikacji oraz link do strony Uczestnika)
- ✓ rozproszenie i wielość Uczestników - szybki przyrost zasobu
- ✓ brak centralnej kontroli i selekcji publikacji (filtrowanie rozproszone) - różnorodność zasobu
- ✓ sposób skanowania (publikowania) i jego tempo jest autonomiczną decyzją każdego Uczestnika
- ✓ wszyscy publikują na tych samych zasadach
- ✓ każdy sam rozwiązuje kwestię praw autorskich lub własności (stwierdzenie wygaśnięcia lub umowa z autorem/właścicielem)
- ✓ wszyscy zachowują prawa do swojego zasobu

ŚBC - 35 współtwórców

Biblioteki publiczne:

- wojewódzka
- miejskie
- powiatowe

Biblioteki akademickie państwowe

Biblioteki akademickie niepubliczne

inne instytucje.

Katowice
Bielsko-Biała
Bytom
Ruda Śląska
Żory

Częstochowa
Jaworzno

Dąbrowa Górnicza
Tarnowskie Góry
Sosnowiec

Rybnik
Cieszyn

Wodzisław Śląski
Jastrzębie Zdrój
Piekary Śląskie

Racibórz
Opole

Zabrze
Chorzów

Głubczyce
Pszczyna

Opava (Czechy)?

Forum internetowe ŚBC

komunikacja między Uczestnikami ŚBC

Forum ŚBC		Tematy	Posty	Ostatni post
Forum ŚBC		Forum Śląskiej Biblioteki Cyfrowej Strona Główna » Forum ŚBC » Informacje o ŚBC		
	Informacje o ŚBC Ostatni post: Wiadomości na stronie głównej ŚBC Dokumentacja, wsparcie, instrukcje Moderatorzy modsbc, MonikaJędralska	 nowy temat	Moderatorzy: modsbc, MonikaJędralska Użytkownicy przeglądający to forum: Brak	
Ważne tematy				
	✖ Formaty plików graficznych stosowanych w ŚBC			
	✖ Instalacja aplikacji Redaktor			
	✖ Jak zostać redaktorem ŚBC			
	✖ Logo (lub ekslibris) Uczestnika oraz jego nazwa			
	✖ Pomoc administratorów, wsparcie producenta, dokumentacja			
	✖ Spółeczna Pracownia Digitalizacji ŚBC			
	✖ Uczestnicy Projektu - dane o instytucji			
Tematy				
	✖ Wiadomości na stronie głównej ŚBC			
	Tłumaczenia Ostatni post: Tłumaczenia			
	Królicza Nora Ostatni post: Królicza Nora			
Nasi użytkownicy napisali 1068 postów, tematów 154 Mamy 120 zarejestrowanych użytkowników Ostatnio zarejestrowana osoba: M.Stachańczyk To forum odwiedzone już 8541 razy Na Forum jest 1 użytkownik :: 1 Zarejestrowany, 0 Ukrytych i 0 Gości Zarejestrowani Użytkownicy: relis Najwięcej użytkowników 8 było obecnych 2007-02-19, 11:56 Administrator • Junior Admin • M Przez ostatnie 24 godziny byli na forum: relis, agata, AgMag, Agnieszka, Aneta Drabek, Anna mirekczytelnia, MonikaJędralska, Paulina Serafin, Renata Łęgowik, Tomasz Kalota Użytkownicy obchodzący dziś urodziny: Ann69 (38) (złóż życzenia) Nikt nie ma urodzin przez następne 7 dni				
Także szkolenia redaktorów, wsparcie				✖ Biblioteczka młodego hakera kultury co każdy bibliotekarz cyfrowy czytać (i wiedzieć) powinien - jak mu się chce

Forum internetowe ŚBC

komunikacja między Uczestnikami ŚBC - korekta *ex post*

Tematy		
	Błędne rozumienie atrybutu "Prawa"	Forum Śląskiej Biblioteki Cyfrowej Strona Główna » Forum ŚBC » Formaty opisu bibliograficznego
	✕ Poprawki w opublikowanych opisach [Idź do strony: 1 , 2]	
	✕ Wspólny ePoradnik redaktora BC	AgMag
	✕ Typy dokumentów - lista [Idź do strony: 1 , 2 , 3]	Dołączyła: 27 Cze 2006 Posty: 50 Skąd: Biblioteka Śląska
	Wartości atrybutów - dziedziczenie, powiązania	
	✕ Typy dokuentów	
	✕ Zasady tworzenia opisów - propozycje do [Idź do strony: 1 , 2 , 3]	
	Uzupełnienia do instrukcji	
	✕ Dodatkowe atrybuty - Digitalizacja, Publi [Idź do strony: 1 , 2]	
	FAQ	
	Instrukcja dot. opisów bibliogr. i lista typów	
	Kolejność atrybutów	
	✕ Nazwy kolekcji i podkolekcji	
	"Opis" i "Typ zasobu" - atrybuty z probl	
	✕ spotkanie redaktorów w sprawie formatu	

Autor	
	Wysłany: 2007-04-20, 09:11 Poprawki w opublikowanych opisach
Proponuję wątek na wytykanie sobie błędów w opisach, których sprawne Zamieniłam się wczoraj w tropiciela i wytropiłam: Dla Dąbrowy Górniczej: w opisie pocztówki Sandomierz - typ dokumentu pocztówka w opisie pocztówki Szkoła Górnicza - typ dokumentu Pocztówka - ma być p MARC Language Code, a więc ger, a nie niem. W niektórych opisach brakuje spacji po kropce, to wbrew pozorom spory b Dla Biblioteki ATH: w opisie Grzybek Grzegorz... -typ dok. Rozprawa habilitacyjna - ma być roz Tu uwaga: prosimy nie dodawać do typu dokumentów własnych propozycji kontrolowany, żeby ograniczyć liczbę słów - proszę zerknąć w statystykę ś pozycje w statystyce. Prosimy wybierać tylko terminy, które już są w słown Dla Biblioteki z Raciborza: w polu autor i współautor proszę wpisywać tylko nazwisko przecinek imię pole stanowi osobowy słownik wyszukiwawczy więc nazwiska powinny by Ten problem pojawia się także u innych redaktorów. Bibliotekę z Raciborza proszę także o poprawienie kodu języka - jak wyżej język dajemy w osobnym polu, a więc po zaakceptowaniu w pierwsze pole język. Tak samo w przypadku autorów - każdego wpisujemy w osobną rubrykę s Przypominam, że nie budujemy opisu katalogowego ani bibliograficznego wyszukiwawczą dla dokumentu, taką, aby umożliwiła łatwe wyszukiwa instrukcji. To zapewni jednorodność opisów i względną przejrzystość bazy Wasz zasłużony tropiciel 008 AgMag PS Wszelkimi informacjami na temat opisu służę ja agniesz@bs.katowice.p które szkoliły chętnych na kursach	

Przykład możliwości współdziałania - przywracanie integralności dzieł

Opis wydania

- ☐ Dublin Core ver. 1.1:
- ☐ Tytuł: Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien : nebst beigefügter Nachweisung von der Eintheilung des Landes nach den Bezirken der drei königlichen Regierungen, den darin enthaltenen Fürstenthümern und Kreisen, mit Angabe des Flächeninhaltes, der mittlern Erhebung über die Meeresfläche, der Bewohner, Gebäude, des Viehstandes usw. - 2. verm. u. verb. Aufl.
- ☐ Autor: Knie, Johann Georg
- ☐ Temat i słowa kluczowe: spisy geograficzne ; Śląsk
- ☐ Hasło przedmiotowe: Nazwy miejscowe niemieckie ; Nazwy miejscowe polskie ; Śląsk - onomastyka - 19 w. ; Śląsk - statystyka - 19 w. ; Topografia - Śląsk - 19 w.
- ☐ Opis: W posiadanym egzemplarzu brak stron 959-960, wersja elektroniczna została uzupełniona na podstawie egzemplarza Biblioteki Śląskiej

Pokaż treść!

Tytuł: Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien : ne...

Publikacja

Opis

Informacje

Treść

Treść (nowe okno)

Pobierz

Wyniki wyszukiwania

Zapisz ten adres...

Dodaj do "Ulubionych"

Dodaj do DELICIOUS

Dodaj do DIGG.IT

0 stronie...

Ten serwis działa dzięki oprogramowaniu dLibra 3.0

958 Böseldorf od. Beuthmannsdorf

Böseldorf od. Beuthmannsdorf, Kr. Reisse, für Anth. B. statt Klose Just. Kieger in Reisse. Bogislawitz, Kr. Militsch. — Hierzu: Kose, Dertzen. Boguslawitz, Kr. Poln. Wartenberg, statt Marr Just.-K. Scheurich zu P. Wartenberg. Bogwitz, ein eingegangenes Dorf, Kr. Grottkau, zu Reissewitz geb. Borau, Kr. Delz, hieß 1288 Borov. Bork, f. h. 1326 Kleinburg, Kreis Breslau, u. 1338 Großburg, Kr. Strehlen. Boret, Klein-, 3. 2 v. unt. lies Wilce. Borentschine, f. Borzenzin, K. Militsch. Borin, Nied., Kr. Pleß, für die Gemeinde Matrim. Ger. Just. Wetz. in Pleß.

Szer. okna

983 / 1000

Dahme — Culau, Klein- 959

Culau, für Wagner Just. John Poln. Wartenberg, für Marxenberg. elz, hieß 1488 Dampraw; D. z, Kr. Steinau, hat Pr. Lieut. scholz für 37400 Rtl. erkauf. , Witt. u. Nied., Kreis hwiß für Tschirschwiz. anielec zu schreiben. imptsch, für Langenmeier Just. henburg, für v. Müller Just. Debiniec zu schreiben. von Bielschowitz, Kr. Beuthen. Böhren, statt Beuthen Just.

Dziewentline, 3. 1 l. Dziewętlina. Dziszawa schreibe Dziśnawa.

Ebersdorf, Nied. u. Ob., Kr. Sprottau, für A. oder Nieder-E. Patr. Ger. wieder getrennt vom E. u. St. Ger. u. verwaltet vom D.E.- u. E. u. St. Ger. Asses. v. Tschaschel zu Sprottau. Eckerdorf, Kr. Breslau, hieß um 1360 Eckerhardisdorf. Eckerdorf, Kr. Lauban, vom Justizverweser Stelzer 1843 für 11,000 Rtlr. erkauf. Eichelgarten, 3. 2 lies Leubusch. Eichgrund, Kr. Delz; 3. 5 v. unt. l. Loischwitz. Eichhof Mann von Ralschowitz Kr. Delz

Biblioteka akademicka (całość dzieła)

Biblioteka publiczna (brakująca karta)

Interoperacyjność

Rozproszone współtworzenie, koordynacja digitalizacji, scalanie wirtualne kolekcje zasobów w systemie polskich bibliotek cyfrowych - *peer to peer*

Wielkopolska BC

OAI-PMH

Rozproszenie to nie moda - to problem, z którym trzeba sobie poradzić

Śląska BC

Kujawsko-Pomorska BC

FBC

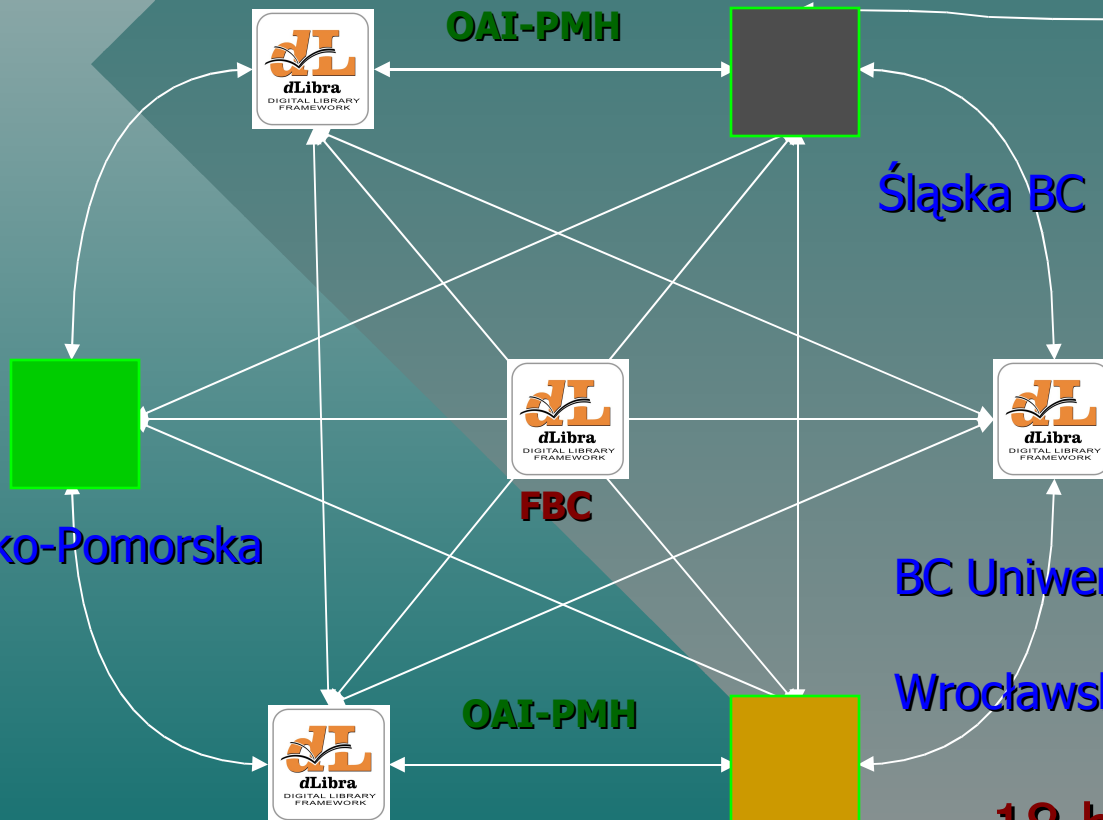
BC Uniwersytetu

Wrocławskiego

Podlaska BC

Małopolska BC

18 bibliotek cyfrowych
ok. 132 tys. publikacji

Koordinacja, scalanie w wirtualne kolekcje i wyszukiwanie rozproszone oraz FBC

Zapytanie do BC

Zasób w Śląskiej BC
(Biblioteka Śląska)

Zasób w Zielonogórskiej BC
(Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego)

Zasób w Zielonogórskiej BC
(Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego)

Odpowiedź BC przechowującej opisy
wszystkich BC

Współpraca z innymi BC i Czytelnikami

Blog BIB 2.0

Biblioteka 2.0

RSS 2.0

Obecny czas to 2008-05-14, 17:08
Biblioteka 2.0 Strona Główna

Biblioteka 2.0

Forum społeczności czytelników i bibliotekarzy cyfrowych

[FAQ](#) [Szukaj](#) [Użytkownicy](#) [Grupy](#) [Statystyki](#)
[Rejestracja](#) [Zaloguj](#) [Album](#) [Download](#)

Zobacz posty bez odpowiedzi

nick ***** ☐ Zaloguj

Biblioteka 2.0	Tematy	Posty	Ostatni post
Biblioteka 2.0			
Linki, FAQ itp.			
Linki cyfrowe i analogowe Ostatni post: Teksty cyfrowe Gdzie warto kliknąć i co przeczytać Moderatorzy relis, anetadr, Malin	27	237	Dzisiaj 15:34 relis ➡
Zrób sobie bibliotekę cyfrową Ostatni post: Propozycje LoC zmian w D... "Praktyczne porady", czyli... jak z procesorów, skanerów, binariów i zasad opracowania złożyć bibliotekę cyfrową. Moderatorzy relis, Monika J., Malin, Tomasz Kalota	48	431	Wczoraj 8:18 sefora ➡

- A my to widzimy tak...** Ostatni post: Biblioteka cyfrowa według Czytelników
Moderatorzy Tomasz Kalota, mazurek_j
- Zagwozдки prawne** Ostatni post: Ur...
Co wolno, a czego nie wolno w bibliotece
Moderatorzy relis, Tomasz Kalota
- Scalak** Ostatni post: Bibliografia Polsk...
Co i gdzie jest digitalizowane, plany dig...
Moderatorzy AgMag, Tomasz Kalota, and
- FreeSpace** Ostatni post: Linki w NUKA...
Jak wykorzystać technologię aby użyt...
Moderator Tomasz Kalota
- Narzekalnia im. brata Jorge** Osta...
Zasadniczo jedyne miejsce, gdzie moż...
Moderatorzy relis, Jorge, Malin
- Królicza Nora 2.0** Ostatni post: Kon...
Follow the White RabBit czyli gadki na

Biblioteka 2.0 Strona Główna » Biblioteka 2.0 » Narzekalnia im. brata Jorge » Statystyka czy użyteczność dla czytelników - co ważniejsze?

Poprzedni te...

Statystyka czy użyteczność dla czyteln...

Autor	Wiadomość
Czytelnik	Wysłany: 2008-03-19, 15:17 Statystyka czy użyteczność dla czytelników - co ważniejsze?
Dodał: 04 Gru 2007 Posty: 31 Poziom: 4 HP: 0/61 MP: 29/29 EXP: 4/11	Od pewnego czasu nurtuje mnie problem mnożenia przez niektóre biblioteki cyfrowe bytów ponad potrzebę. Tak jakby biblioteki rywalizowały w liczbie rzeczywistej wielkości materiału zamienionego w formę cyfrową. Celuje w tym niestety Małopolska Biblioteka Cyfrowa. Otóż zamiast wstawiać cały (w zależności od objętości) rocznik/półrocznik/kwartalnik jakiegoś dziennika czy tygodnika zamieszcza jego każdy numer zależało jej na stachanowskim tempie przyrostu "ucyfrowionych" pozycji, a nie na walorach użytkowych. Bo teraz gdy chcę np. przejrzeć cały rocznik "Przeglądu Zakopiańskiego" z 1900 r. to muszę ściągnąć 53 pozycje - bo jakoś nie widzę tam opcji ściągnięcia całego rocznika. A taka sytuacja - zwłaszcza przy korzystaniu z neostrady - sprawia że po kilku ściągniętych numerach czytelnik daje sobie z tym spokój, bo mniej nie kosztuje pójście do biblioteki i przejrzanie w niej na miejscu całego rocznika (bo w bibliotece pożyczają od razu całe roczniki a nie pojedyncze numery). Stąd pytanie -prośba, czy rzeczywiście nie ma możliwości sprawienia, by taki rocznik jak http://mbc.malopolska.pl/...?id=10583&tab=3 dawało się ściągnąć spokojnie od razu w całości. Czy tworzący biblioteki cyfrowe nie mogli też pomyśleć o użytkownikach tych bibliotek, że liczy się nie tylko statystyka ale i czytelnik?
profil pw	

Współpraca z programistami

Strona główna Forum dyskusyjne

14.05.2008.

MENU

- Strona główna
- O projekcie dLibra
- Archiwum wiadomości
- Opis funkcjonalności
- Dokumentacja
- Informacje techniczne
- Historia wersji
- Lista wdrożeń
- Zasady licencjonowania
- Dodatkowe usługi
- Demo biblioteki
- Warsztaty
- Forum dyskusyjne**
- Strony społeczności
- Kontakt

LOGOWANIE

Login

Hasło

Forum dLibra

Start | Zobacz ostatnie posty | Pomoc

Dyskusje ogólne

FORUM

Biblioteki cyfrowe
Dyskusje na tematy związane z bibliotekami cyfrowymi.

Oprogramowanie dLibra
Dyskusje związane z oprogramowaniem dLibra.

Pomoc techniczna

FORUM

Aplikacja redaktora
Pomoc na temat "Aplikacji redaktora" systemu dLibra.
UWAGA: Prosimy pod żadnym pozorem nie p

Aplikacja administratora
Pomoc na temat "Aplikacji administratora" systemu dLibra.
UWAGA: Prosimy pod żadnym pozorem nie p

Aplikacja czytelnika
Pomoc na temat "Aplikacji czytelnika" systemu dLibra.
UWAGA: Prosimy pod żadnym pozorem nie p

Serwer
Pomoc na temat serwera systemu dLibra.
UWAGA: Prosimy pod żadnym pozorem nie p

RSS - Pobierz nagłówki ostatnich postów.

TEMATY	ODPOWIEDZI	OSTATNI POST
21	73	2008/02/22 13:53 przez Sachwanowicz
33	133	2008/04/24 17:17 przez terminus

TEMATY	ODPOWIEDZI	OSTATNI POST
14	36	2008/01/29 11:45 przez odz

Dashboard > **Tłumaczenia oprogramowania dLibra** > ... > **Francuski (Czytelnik) - dLibra 3.0**

AddonsComponent_fr-3.0

AddonsComponent_fr-3.0

Added by Adam Dudczak, last edited by Tomasz Bilski on cze 18, 2007 (view change)

```
AddonsComponent.AddFirefoxPlugin = La fiche permettant la recherche
AddonsComponent.Directory = Le Catalogue complet des publications
AddonsComponent.Helpers = Les facilités
AddonsComponent.Library = La bibliothèque
AddonsComponent.OAI = Identifier
AddonsComponent.OAIHosts = Les bibliothèques numériques dLibra
AddonsComponent.Statistics = Les statistiques
AddonsComponent.Title = les suppléments
AddonsComponent.library.acronym = DL
AddonsComponent.library.full = dLibra Digital Library
AddonsComponent.nav.PlannedPublications = Les projets de mise en ligne des publications
AddonsComponent.plugin.warning = La fiche recherchante ne fonctionne que sous Mozilla Fi
```

- forum
- warsztaty
- komunikatory
- szybka reakcja
- interwencje *ad hoc*

Bibliotekarskie tłumaczenie interfejsu BC na j. francuski w serwisie dLibry

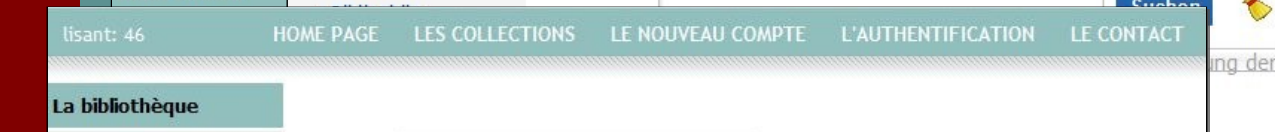
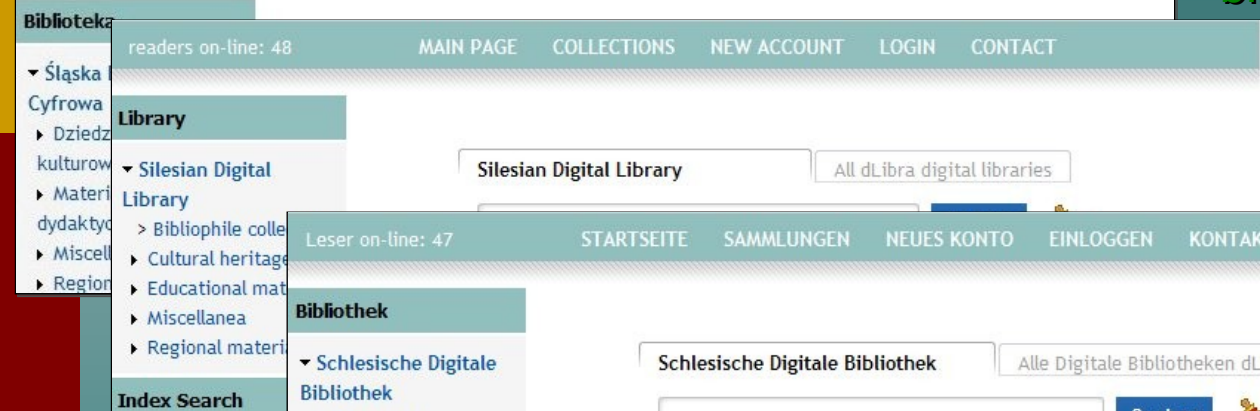
Kilka wersji językowych interfejsu

firmowe
bibliotekarzy

polska
angielska
niemiecka
francuska
czeska

dostępne:
rosyjska
ukraińska

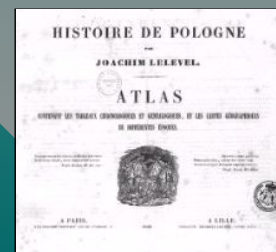
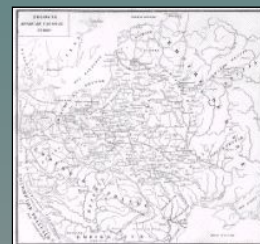
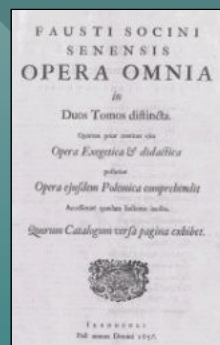
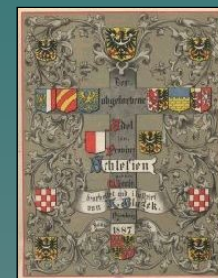
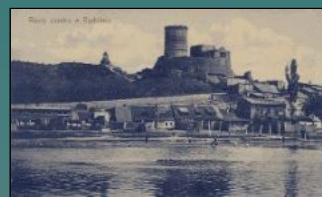
firmowe
(raczkujący
Business 2.0)

Zbiory Uczestników ŚBC

74 typy dokumentów

1. czasopismo [3672]
2. fotografia [938]
3. teksty prawne [513]
4. artykuł [437]
5. mapa [290]
6. sprawozdanie [285]
7. rękopis [211]
8. książka [124]
9. pocztówka [91]
10. rozprawa doktorska [71]
11. materiały konferencyjne [66]
12. literatura piękna [59]
13. bibliografia [52]
14. księga adresowa [51]
15. starodruk [45]
16. opracowanie historyczne [45]
17. źródło historyczne [37]
18. przewodnik [35]
19. grafika [27]
20. broszura [25]
21. monografia [24]
22. odbliska [21]
23. regulamin [19]
24. recenzja [16]
25. album [16]
26. druk ulotny [15]
27. literatura religijna [14]
28. księga pamiątkowa [13]
29. druk okolicznościowy [13]
30. kalendarz [12]
31. broszura polityczna [11]
32. spis miejscowości [10]
33. plakat plebiscytowy [10]
34. monografia historyczna [10]

Rodzaje publikacji

✓ książki

✓ czasopisma

✓ artykuły (preprinty!),
doktoraty, habilitacje

✓ źródła

✓ kartografia

✓ ikonografia

✓ dokumenty życia
społecznego

Propozycje czytelnicze

forum Biblioteka 2.0

Qboo Wysłany: 2007-04-27, 22:36 **PROPOZYCJE DIGITALIZACJI - AUXILIA**

Dołączył: 18 Kwi 2007
Posty: 32
Skąd: Chelm Śląski
Poziom: 4
HP: **0/61**
MP: **29/29**
EXP: **5/11**

10%
100%
45%

[profil](#) [pw](#) [email](#) [66](#)

Malinowski N. E - Heraldyka, Warszawa 1841 **WBC- udostępnione**
Gieysztor A. - Zarys Nauk Pomocniczych Historii, wyd. 3, t. I - II
Die schlesischen Siegel bis 1250, heraus. A. Schultz, Breslau 1871 **[ŚBC**
Hauptmann F. - Das Wappenrecht, Bonn 1896 - **ŚBC - udostępnione**

Qboo

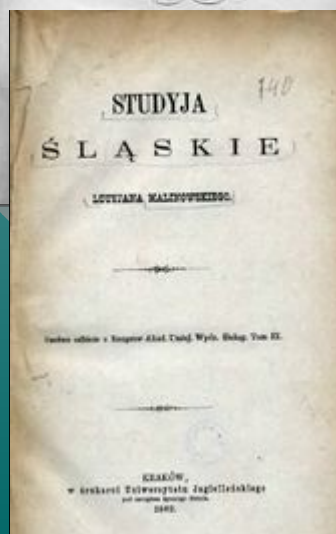
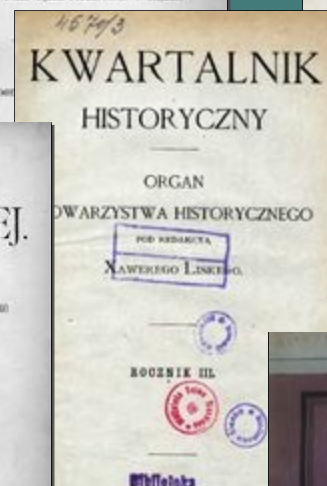
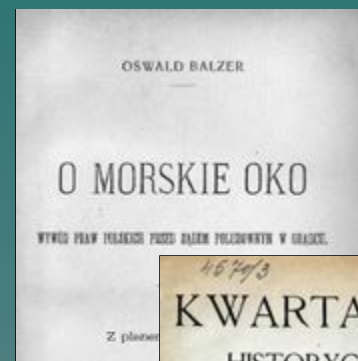
Andrzej Wysłany: 2008-04-04, 12:18

Andrzej Kuczkowski

Wiek: 27
Dołączył: 29 Cze 2007
Posty: 11
Skąd: Koszalin
Poziom: 2
HP: **0/30**
MP: **14/14**
EXP: **1/8**

10%
100%
12%

I jeszcze trochę prac, które wartoby było zdigitalizować:
Ciszewski S., Krakowiacy. Monografia etnograficzna, t. I, Podania. P.
Zagadki i łamigłówek, Kraków, 1894;
Ciszewski S., Ognisko. Studium etnologiczne, Kraków, 1903;
Ciszewski S., Dusza matki i dziecka, Petersburg, 1904;
Ciszewski S., Prace etnologiczne, Warszawa, 1930;
Studia społeczne i gospodarcze. Księga jubileuszowa dla uczczenia
Fischer A., Etnografia dawnych Prusów, Gdynia, 1937;
Biegeleisen H., Matka i dziecko w obrzędach, wierzeniach i zwyczajach
Biegeleisen H., Wesele, Lwów, 1928;
Biegeleisen H., U kolebki. Przed ołtarzem. Nad mogiłą, Lwów, 1929;
Biegeleisen H., Lecznictwo ludu polskiego, Kraków, 1929;
Biegeleisen H., Śmierć w obrzędach, zwyczajach i wierzeniach ludu p.
Bielowski A., Święty Otto i jego żywociarze, Lwów, 1868;
S. Chelchowski, Powieści i opowiadania ludowe z okolic Przasnysza,
R. Zmorski, Podania i baśnie ludu w Mazowszu, Wrocław, 1852;
Udziela S., Świat zmarłych, Wieliczka, 1889;
Udziela S., Dwanaście opowiadań ludowych, Lwów, 1902;
Černý A., Istoty mityczne Serbów Łużyckich, Warszawa, 1901;

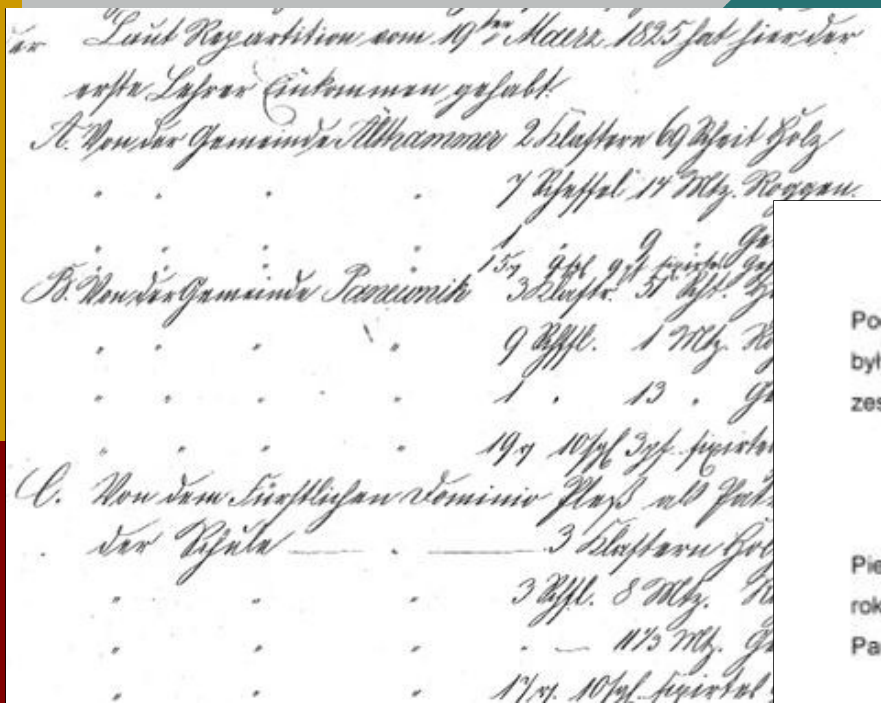
Zasoby zewnętrzne

Stowarzyszenie „Rodzina Policyjna 1939”

Zasoby zewnętrzne

Kroniki szkół katowickich

**Kronika Szkoły Podstawowej nr 9
w Katowicach i Gminy Panewnik
zasób pozyskany, zeskanowany
i przetłumaczony przez pasjonatów
śląskiej historii**

Początkowe uczęszczanie do szkoły

Początek uczęszczania do szkoły nie był szczególnie pomyślny, gdyż ani dzieci nie były przyzwyczajone do regularnego uczęszczania do szkoły, ani klasy szkolne i zespół nauczycielski nie był uregulowany.

Dane o pierwszym nauczycielu

Pierwszym, zatrudnionym tutaj nauczycielem był Jak Krause, który mniej więcej w roku 1825 przybył i po 1 ¼ roku został przeniesiony do Wielkiej Paniowy (Groß Paniow) powiat Bytom jako nauczyciel i organista.

Dotowanie etatu szkolnego

Zgodnie z przyjętym 9 marca 1825 r. odpowiednim podziałem opłat (repartycja) miał pierwszy nauczyciel następujący dochód:

- A). od gminy Stara Kuźnica :
2 sążnie	69 polan drzewa
7 półkorcy	14 Mtz żyta
1 półkorcy	9 Mtz jęczmienia
15 Tal (rt)	9 szyl (szyl) 9 pfening stałej płacy
- gotówką
- B). od gminy Panewnik:
3 sążnie	51 polan drzewa
9 półkorcy	1 Mtz żyta
1 półkorcy	13 Mtz jęczmienia
19 Tal (rt)	10 szyl 3 fen stałej płacy gotówką
- C). od książęcego dominium Pszczyna:
Posiadłości jako opiekuna szkoły	3 sążnie drzewa
	3 półkorce 8 Mtz żyta

Si evangelista 2 889 M.

Hjärtat Höghet förstår a
 Ni bespråkade det begärde barm
 Nu brenns för dekadens
 Grundar för denna sig niemand
 rinner förut för en blott
 Nya följande Rindstötter:
 Om G. S. M. Affen in

1922.

W roku 1922 skończył się czas nie-
woli, czas gnębienia ludu polskiego
na Górn. Śląsku przez pruskie wła-
dzy.

W czerwcu przekroczyło wojokło Polskie granicę i wstąpiło na Gór. Śląsk, przy witaniu z wielką radością przez lud górnośląski, który przez "Kobiecę" ośmiadczył, że G. S. należy się mścicielowi Rzeczypospolitej Polski.

1. 9. 22.

1. wnieśnia rozprawyta się szła

Ans. to Jeffersonian Universalist

24.5.

Freiwillig wurde die
die Hingefahrenfallten
Hundert Rottweil
gingen zu Fuß, die
mit zürich mit dem
Hingefahrenfallten
Hundert Rottweil
gingen zu Fuß, die
mit zürich mit dem
Hingefahrenfallten
Hundert Rottweil
gingen zu Fuß, die
mit zürich mit dem

A. 44. 44.

der Veranlassung zu
dieser briefliche in
genussabteilung.

15.7.44.

Kfz-Verkehr: Kanten f
 in Dentschen f für b. 4.
 zel" und nicht die
 Arbeitsleistung f
 In der letzten Zeit f
 ungenügend. Stieg die
 vertrieben in Ostf
 Spielgrößen zu f
 Tinsfallen ist an
 für Biersteinspiele f
 kritischer (Schnauze
 Wille in. u.), wenn
 aufzusuchen.

Feb 1945.

So pisze, pod polską okupacją, jako
Polka polcechadzona i ziomka hitlerowska
po rozporządzeniu drugiej wojny światowej,
która się rozporządzała tuż przed 1939,
i po rozporządzeniu lutego 1945. I tak,
a z nim też też zresztą polska
wstaje oswobodzona i pnie
wzrosty rozgłosu.

W pierwszym dniu lutego
po oświeceniu puer omiędzy
polaży obywateli wstąpił.
Wzrost nie dobrakto nauczył
ktoż wstąpił na stary wizerunek

Adressbuch / Einwohnerbuch

1926

Ratibor

Eine CD
aus dem Zyklus
"Die Geschichte der Heimat"

ROK 6 Nr. 32 CENA NRU 10 FEN - K 150 18. SEPTEMBER 1936

SZCZUTEK

SZCZUTEK SZAMOWI

WYDANIE NIEZARZĄDOWE

PRAWO GÓRNICZE

OBOWIĄZUJĄCE W KRÓLESTWIE POLSKIM

OSTRACZANIE

Mieczysław Koczanowicz
Adwokat Prasygły.

Dzielnica egzemplarz na kioskach „Gazety Słowej” w r. 1936.

WARSZAWA.
Zakładem autora.
1936.

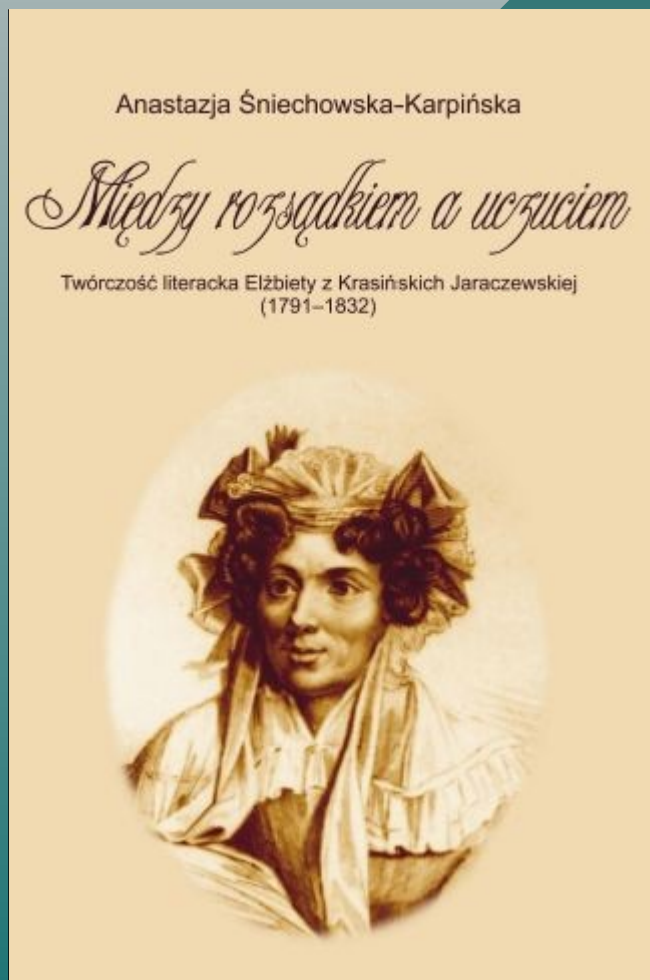
Grüß dem Vaterland heil.

Grüß dem Vaterland heil.

Zasoby „zewewnętrzne”

studium praktyki autorsko-wydawniczo-bibliotekarskiej

- monografia na podstawie niepublikowanej pracy dr
- wydana na papierze przez wydawnictwo My Book (ze wskazaniem e-wydania w ŚBC)
- jednocześnie przekazana do ŚBC przez autorkę w wydawniczej wersji elektronicznej
- opublikowana w ŚBC w dniu wejścia na rynek książki papierowej
- z prośbą o umieszczenie opisu w NUKAT (BUŚ)

z Lublina ...

Lokalizacja użytkowników ŚBC

7740 publikacji
596424 „udostępnień”
średnio 77 razy każda
martwy zasób: ~ 0,89%

Kolekcje:
Dziedzictwo kulturowe: 7372
Materiały dydaktyczne i naukowe: 539
Miscellanea: 1380
Regionalia: 6247
Zbiory bibliofilskie: 4

~ 2.0

Obszar „społeczności”
jakie motywacje partycypacji?!

„Interesariusze”

Zasoby prywatne,
pozainstytucjonalne,
naukowe

Partycypacja,
chęć pomocy,
nabycie kompetencji,
punkt w CV

Folksonomie,
user tracking,
„osobiste” kolekcje

„Interesariusze”
i sympatycy

Elastyczna „granica” BC

Obszar bibliotekarzy cyfrowych
(społeczna i technologiczna aktywna, pragmatyczna innowacja)

Typowanie

Pozyskiwanie
zasobów

Skanowanie

Opracowanie
i organizacja
zasobu

Udostępnianie
i promocja

Informatyczny R & D

Obszar „R & D”

nowe narzędzia, testy, wdrożenia
funkcjonalnej i ekonomicznej technologii

Elastyczna „granica” BC

„zbiorowa inteligencja” środowiska bibliotekarskiego

Zagrożenia, „zagrożenia” i problemy

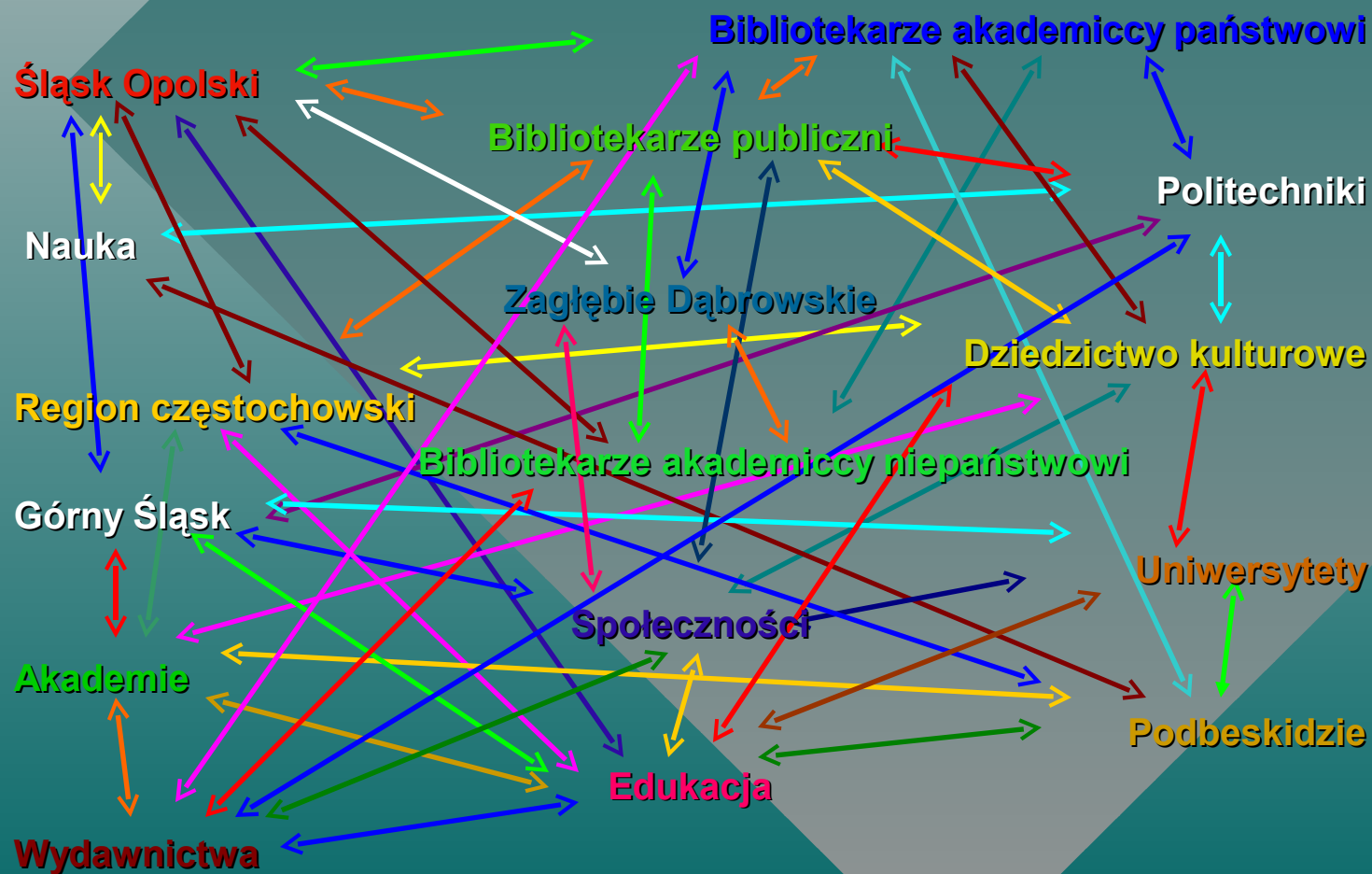
- brak prądu ;-)
- trwałość obiektów cyfrowych (archiwizacja na razie kosztowna),
- jakie techniki zachowywania?
- czy nie przegoni nas Google, Microsoft? (przegoni - lecz mamy potencjał lokalności)
- skąd brać finanse - jaki model finansowania BC?

- duże zmiany profilu zawodowego bibliotekarzy (nowe specjalności) robienie BC - to inżynierska sztuka projektowania - nie „świętyń książki”, lecz efektywnego, otwartego systemu komunikacyjnego
- preferowane elastyczne, sieciowe hierarchie merytokratyczne, nie etatystyczne (przykra redefinicja „władzy” w bibliotece)
- dystrybucja siecią internetową w miejsce sieci bibliotek

- niska świadomość potrzeby digitalizacji i obawy - „kolejna technika reprograficzna” to się zmienia *in plus*
- nieumiejętność współpracy zespołowej bibliotekarzy
- konieczna postawa ponadinstytucjonalna (branżowa „świadomość sieciowa”)
- nieumiejętność wykorzystywania synergii sieci ludzkich i komputerowych
- biblioteki stają się instytucjami hightech - czy cenią innowacje i gdzie innowatorzy?
- „bias of professional”: BC, czyli bankomat zamknięty w banku

Czy nie jest już za późno!?

„Galaktyka” BC

Małgorzata Waga: Wewnętrzna organizacja działań Śląskiej Biblioteki Cyfrowej

Mgr Małgorzata Waga:

Wewnętrzna organizacja działań Śląskiej Biblioteki Cyfrowej.

Śląska Biblioteka Cyfrowa posiada **31 uczestników**, których praca koordynowana jest przez:

Kolegium Naukowe Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (w kolejności alfabetycznej):

- **Prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś** - Rektor Uniwersytetu Śląskiego,
- **Prof. zw. dr hab. Jerzy Gołuchowski** - Prorektor ds. Organizacyjnych Akademii Ekonomicznej,
- **Prof. zw. dr hab. Jan Malicki** - Dyrektor Biblioteki Śląskiej - **Przewodniczący**,
- **Prof. UŚ dr hab. Dariusz Pawelec** - Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego,
- **Prof. UO dr hab. Tadeusz Piotrowski** - Uniwersytet Opolski,
- **Prof. WSH dr hab. Dariusz Rott** - Wyższa Szkoła Humanitas,
- **Prof. dr hab. Andrzej Ślęzak** - Politechnika Częstochowska,
- **Prof. zw. dr hab. Kazimiera Wódz** - Prorektor ds. Studenckich Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej,
- **Prof. dr hab. n. med. Jan E. Zejda** - Prorektor ds. Nauki Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach (dawna Śląska Akademia Medyczna).

Zespół Koordynacyjny Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (w kolejności alfabetycznej):

- **Marzanna Chmielarska** - Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej,
- **Dr Aneta Drabek** - Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego (koordynator stały) - **Przewodnicząca**,
- **Monika Jędralska** - Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu,
- **Agnieszka Koszowska** - Biblioteka Śląska - **Sekretarz**,
- **Remigiusz Lis** - Biblioteka Śląska (koordynator stały),
- **Dr Barbara Maresz** - Biblioteka Śląska,
- **Paweł Wantoła** - Książnica Beskidzka.

Oprócz wspólnych zespołów nadzorujących zasób od strony naukowej oraz merytorycznej, każda jednostka jest indywidualnie odpowiedzialna za materiał zamieszczany w ŚBC. W związku, z tym odpowiada za przestrzeganie prawa autorskiego i praw pokrewnych. Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego przygotowała zestaw formularzy umów dla żyjących autorów, którzy chcą zamieścić publikacje w ŚBC.

WZORY WEWNĘTRZNYCH UREGULOWAŃ PRAWNYCH:

Zarządzeniem nr 57/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r., Rektora Uniwersytetu Śląskiego w sprawie publicznego udostępniania niepublikowanych prac dyplomowych i rozpraw doktorskich zgromadzonych w Archiwum Uniwersytetu Śląskiego oraz rozpraw doktorskich zgromadzonych w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego.

§ 2

- 1) W celu umożliwienia publicznego korzystania z prac wymienionych w § 1 dziełami wydziałów oraz kierownicy jednostek niebędących wydziałami, zobowiązują pracowników przyjmujących teksty tych prac do zwracania się do ich autorów o udzielenie Uniwersytetowi Śląskiemu w formie pisemnej licencji niewyłącznej o charakterze nieodpłatnym na korzystanie z pracy bez ograniczeń czasowych, w następującym zakresie:
 - a) rozpowszechniania pracy poprzez publiczne udostępnianie pracy w wersji drukowanej i elektronicznej, w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niej dostęp w miejscu, w którym praca jest przechowywana tj.: w Archiwum Uniwersytetu Śląskiego lub w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego,
 - b) rozpowszechniania pracy poprzez publiczne udostępnianie pracy w wersji elektronicznej w sieci Internet w domenie us.edu.pl oraz w innych serwisach internetowych, tworzonych z udziałem Uniwersytetu Śląskiego.
- 2) Wzór oświadczenia o udzieleniu licencji, stanowi załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia. Autorzy rozpraw doktorskich wypełniają oświadczenie, o którym mowa w niniejszym ustępie, w dwóch egzemplarzach.
- 3) Uniwersytet Śląski zobowiązuje się do przechowywania pracy w postaci niezmienionej i z poszanowaniem praw osobistych twórcy.

OŚWIADCZENIE

Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 57 Rektora UŚ z dnia 8 grudnia 2006 r.

Imię i nazwisko autora pracy/rozprawy	
Imię i nazwisko promotora pracy/rozprawy	
Wydział /jednostka niebędąca Wydziałem	
Kierunek studiów/dziedzina nauki	
Specjalność /dyscyplina naukowa	
Tytuł pracy	

Niniejszym oświadczam, że zachowując moje prawa autorskie, udzielam Uniwersytetowi Śląskiemu nieodpłatnej licencji niewyłącznej do korzystania z ww. pracy bez ograniczeń czasowych, w następującym zakresie:

- o rozpowszechniania pracy poprzez publiczne udostępnianie pracy w wersji drukowanej i elektronicznej, w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niej dostęp w miejscu, w którym praca jest przechowywana tj.: w Archiwum Uniwersytetu Śląskiego lub w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego,

- o rozpowszechniania pracy poprzez publiczne udostępnianie pracy w wersji elektronicznej w sieci Internet w domenie us.edu.pl oraz w innych serwisach internetowych, tworzonych z udziałem Uniwersytetu Śląskiego.

/podpis /

BUŚ digitalizację zbiorów realizuje we własnym zakresie.

Zabezpiecza sprzęt, zespół digitalizujący zbiory oraz pokrywa koszty wykonanych działań. Wypracowano wewnętrzne procedury kwalifikacji publikacji do digitalizacji. W listopadzie 2006r Dyrektor BUŚ powołał Komisję Kwalifikującą dokumenty do digitalizacji w składzie 5 osób, nadzór na komisją sprawuje Zastępca Dyrektora BUŚ.

Procedurę przygotowania publikacji do digitalizacji szczegółowo określa załącznik w/w zarządzenia. Działania podzielono na trzy etapy: typowanie dokumentów do digitalizacji, opis formalny i rzeczowy, digitalizacja dokumentu.

Załącznik 1: Procedura przygotowania dokumentu do digitalizacji

Etapy prac	Osoby odpowiedzialne
I. Typowanie dokumentów do digitalizacji.	
1. Wybór dokumentów do digitalizacji	Kierownicy działów oraz kierownicy bibliotek specjalistycznych
2. Sprawdzenie czy wytypowany dokument nie ma swego odpowiednika cyfrowego w innej polskiej bibliotece cyfrowej	BUŚ - redaktorzy ŚBC
3. Sprawdzenie czy wytypowany dokument nie jest przygotowywany przez Bibliotekę Śląską lub inną instytucję współtworzącą Śląską Bibliotekę Cyfrową	BUŚ - redaktorzy ŚBC
4. Kwalifikacja dokumentów do digitalizacji, przygotowywanie list do akceptacji przez Dyrektora BUŚ	Komisja kwalifikacyjna powołana przez Dyrektora BUŚ
5. Akceptacja listy wytypowanych dokumentów	Dyrekcja Biblioteki, jednostki, instytucji
6. Sprawdzenie stanu technicznego książki i podjęcie decyzji w jaki sposób książka powinna być zdigitalizowana i czy nie jest konieczne jej uprzednie zabezpieczenie	BUŚ - redaktorzy ŚBC
7. Sprawdzenie statystyk wykorzystania książek	BUŚ - redaktorzy ŚBC
8. Współpraca z bibliotekami specjalistycznymi w celu współtworzenia kolekcji „Dziedzictwo kulturowe” (kompletowanie publikacji wielotomowych, wyszukiwanie egzemplarzy w lepszym stanie technicznym itp.)	BUŚ - redaktorzy ŚBC
9. Ustalenie kolejności w jakiej powinny być digitalizowane publikacje i przekazanie ich do Oddziału Opracowania Zbiorów po powtórnym sprawdzeniu czy wytypowany dokument nie jest przygotowywany przez Bibliotekę Śląską lub inną instytucję współtworzącą Śląską Bibliotekę Cyfrową	BUŚ - redaktorzy ŚBC

II. Opis formalny i rzeczowy (wszystkie punkty procedury)	Zbiory specjalne opracowuje Oddział Zbiorów Specjalnych, pozostałe zbiory BUŚ opracowuje Oddział Opracowania Zbiorów, zbiory z bibliotek specjalistycznych opracowuje posiadająca je biblioteka.
1. Przygotowanie opisu formalnego (NUKAT-OPAC)	
2. Przygotowanie opisu rzeczowego (NUKAT-OPAC)	
3. Przygotowanie haseł przedmiotowych (wg języka haseł przedmiotowych) oraz słów kluczowych na potrzeby Śląskiej Biblioteki Cyfrowej. Słowa kluczowe oraz typ dokumentu proponują opracowujący zbiory specjalne	
4. Kontrola słowników	
III. Digitalizacja dokumentu	Pracownia Digitalizacji
1. Ponowne sprawdzenie czy wytypowany dokument nie ma swego odpowiednika cyfrowego w innej polskiej bibliotece cyfrowej	
2. Dodanie opisu do publikacji planowanych	
3. Skanowanie dokumentu	
4. Obróbka graficzna zeskanowanego dokumentu	
5. Zapisanie dokumentu w formacie PDF	
6. Zapisanie dokumentu w formacie DJVU	
7. Przygotowanie miniatury okładki lub strony tytułowej	
8. Umieszczenie publikacji w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej	
9. Sporządzenie kopii zapasowej przygotowanego dokumentu i umieszczenie go na serwerze	

Prace wykonywane są przez bibliotekarzy w ramach bieżących obowiązków. Zakupu sprzętu do skanowania zbiorów dokonuje Biblioteka. Sprzęt wymaga wymiany na nową generację dlatego digitalizacji towarzyszą indywidualne starania o środki na jego zakup. BUŚ ubiega się o dofinansowanie z środków unijnych, 3 marca 2008r. złożono wniosek o dofinansowanie zakupów sprzętowych na potrzeby mirroringu ŚBC.

W procesie digitalizacji korzystamy z poniższych wzorów umów z autorami czy wydawcami do których przynależą prawa autorskie.

Umowa licencyjna niewyłączna

Umowa zawarta w dniu..... 200.... r.

pomędzy

twórcą (imię i nazwisko)

dokładny adres zamieszkania.....

e-mail.....

zwanym dalej „licencjodawcą”

a

Uniwersytetem.....(Biblioteką Uniwersytetu.....)-
reprezentowanym przez

imię i nazwisko.....
zwanym dalej „licencjobiorcą”.

§ 1

1. Przedmiotem niniejszej umowy jest utwór zatytułowany

.....
.....
.....

§ 2

1. Licencjodawca oświadcza, że niniejsze dzieło nie narusza praw osób trzecich. Utwór został przygotowany z poszanowaniem praw autorskich innych twórców.

2. Licencjodawca oświadcza, że przysługują mu autorskie prawa majątkowe w zakresie objętym niniejszą umową.

Korzystanie z dzieła przez licencjobiorcę nie będzie naruszać praw osób trzecich.

§ 3

1. Licencjodawca udziela licencjobiorcy licencji na korzystanie z utworu określonego w § 1.

2. Licencjodawca udziela licencjobiorcy zgody na korzystanie z utworu na następujących polach eksploatacji:

- a. zwielokrotnienia utworu techniką cyfrową (digitalizacja),
- b. wprowadzanie utworu, jak i jego części do pamięci ogólnie dostępnego komputera,
- c. wprowadzanie utworu do pamięci komputera udostępnianego na terenie biblioteki i zezwalanie na dokonywanie zwielokrotnienia w formie wydruku komputerowego przez korzystających w ramach dozwolonego użytku osobistego,
- d. rozpowszechnianie utworu on-line (skreślić nieważne):
 - udostępnienie w Internecie dla wszystkich bez ograniczeń,
 - udostępnianie on-line wyłącznie studentom.....,
 - udostępnianie on-line studentom uczelni regionu.....,
 - udostępnianie on-line w Internecie dla wszystkich z wyłączonej możliwością sporządzenia kopii,
 - inne ograniczenie.....

§ 4

3. Licencja niniejsza ma charakter nieodpłatny.

§ 5

1. Umowa niniejsza zostaje zawarta na:

- okres od..... do.....
- czas nieokreślony.....

2. Licencjodawca może umowę niniejszą wypowiedzieć z zachowaniem terminu wypowiedzenia 2 miesięcy.

§ 6

Licencjodawca wyraża zgodę na zmianę formatu dokumentu, w jakim pierwotnie został zapisany utwór, bez zmiany jego treści, w zakresie uzasadnionym korzystaniem z utworu na podstawie niniejszej licencji.

§ 7

Licencjobiorca przekazuje licencjodawcy kopie utworu w formie:

- drukowanej.....
- pliku elektronicznego.....

§ 8

Licencjobiorca wyraża zgodę na przetwarzanie danych osobowych w celach związanych z funkcjonowaniem biblioteki cyfrowej.

§ 9

Umowa niniejsza w formie pisemnej, wypełniona w 2 egzemplarzach, zgodnie z wolą licencjodawcy i podpisana przez licencjodawcę zostanie przesłana do licencjobiorcy, który po podpisaniu obu kopii jedną z nich odeśle licencjodawcy w ciągu 14 dni.

PODPIS Licencjobiorcy

PODPIS Licencjodawcy

Umowa licencyjna niewyłączna

Umowa zawarta w dniu..... 200... r.

pomiędzy

Wydawcą (nazwa)

wpisany do KRS pod numerem.....

z siedzibą.....

e-mail.....

reprezentowany przez (imię i nazwisko).....

zwanym dalej „licencjodawcą”

a

Uniwersytetem..... - (Biblioteką Uniwersytetu.....) —

reprezentowanym przez

imię i nazwisko.....

zwanym dalej „licencjobiorcą”.

§ 1

1. Przedmiotem niniejszej umowy jest utwór zatytułowany

.....
.....
.....

Autorem utworu jest.....

§ 2

1. Licencjodawca oświadcza, że przysługują mu autorskie prawa majątkowe w zakresie objętym niniejszą umową.

Korzystanie z dzieła przez licencjodawcę nie będzie naruszać praw osób trzecich.

§ 3

1. Licencjodawca udziela licencjodawcy licencji na korzystanie z utworu określonego w § 1.

2. Licencjodawca udziela licencjodawcy zgody na korzystanie z utworu na następujących polach eksploatacji:

- e. zwielokrotnienia utworu techniką cyfrową (digitalizacja),
- f. wprowadzanie utworu, jak i jego części do pamięci ogólnie dostępnego komputera,
- g. wprowadzanie utworu do pamięci komputera udostępnianego na terenie biblioteki i zezwalanie na dokonywanie zwielokrotnienia w formie wydruku komputerowego przez korzystających w ramach dozwolonego użytku osobistego,
- h. rozpowszechnianie utworu on-line (skreślić nieważne):
 - udostępnienie w Internecie dla wszystkich bez ograniczeń,
 - udostępnianie on-line wyłącznie studentom.....,
 - udostępnianie on-line studentom uczelni regionu.....,
 - udostępnianie on-line w Internecie dla wszystkich z wyłączoną możliwością sporządzenia kopii,
 - inne ograniczenie.....

§ 4

3. Licencja niniejsza ma charakter nieodpłatny.

§ 5

1. Umowa niniejsza zostaje zawarta na:

- okres od..... do.....
- czas nieokreślony.....

2. Licencjodawca może umowę niniejszą wypowiedzieć z zachowaniem terminu wypowiedzenia 2 miesięcy.

§ 6

Licencjodawca wyraża zgodę na zmianę formatu dokumentu, w jakim pierwotnie został zapisany utwór, bez zmiany jego treści, w zakresie uzasadnionym korzystaniem z utworu na podstawie niniejszej licencji.

§ 7

Licencjodawca przekazuje licencjodawcy kopie utworu w formie:

- drukowanej.....

- pliku elektronicznego.....

§ 8

Licencjobiorca wyraża zgodę na przetwarzanie danych osobowych w celach związanych z funkcjonowaniem biblioteki cyfrowej.

§ 9

Umowa niniejsza w formie pisemnej, wypełniona w 2 egzemplarzach, zgodnie z wolą licencjodawcy i podpisana przez licencjodawcę zostanie przesłana do licencjobiorcy, który po podpisaniu obu kopii jedną z nich odeśle licencjodawcy w ciągu 14 dni.

PODPIS Licencjobiorcy

PODPIS Licencjodawcy